NOVÆ RARÆQUE OBSERVATIONES CIRCA VARIARUM CRISIUM PRÆDICTIONEM...

James Nihell, Wilhelm Noortwyk

.8

PRÆFATIO
INTERPRETIS.

ARS LONGA, VITA BREVIS. Veriſſimum, notiſſimumque, Effatum HIPPOCRATIS, quod nemo, rerum gnarus, negat, adfirmat quivis. Sed, licet de abſoluta Axiomatis illius veritate plane convicti ſimus omnes, ita nihilominus agimus, acſi, e diverſo, ARS BREVIS, VITA LONGA, foret. Gravis profecto, & *Humanæ* Rationi omnino contrarius Error! Artem, jam inde difficilem, ipſi etiamnum difficiliorem efficimus. Sapientiores olim Proavi uni ſeſe Idiomati adſtringebant, unaque, Scientiis dicata, Lingua, ſi quid utile detexiſſent, communicabant Publico, cunctis Nationibus profuturi. At hodie Materno fere quilibet Idiomate ſcribit, haud aliter quam ſi ſuæ tantummodo Patriæ viveret, &, quod univerſo Orbi commune eſſe oportue-

rat, Bonum Exteris invideret. *Hinc* neſcit *Italus*, quid *Gallus* obſervaverit, nec *Gallis* iterum *Anglorum* Inventa proſunt; niſi, moleſto opere, Linguas Alienas addiſcere, ac, utilioribus ſæpe ſtudiis relictis, ad prima denuo Litterarum Rudimenta regredi, ſicque Repueraſcere, præoptarint. *Hoc* autem quam injucundum ſit plurimis, vel inde patet, quod vix centeſimus quiſque Tædia hæc devorare valeat. *Hiſce* Laboribus facile nos invicem poſſemus eximere, ſi ad Antiquam (quod ſperare vix auſim) Univerſalem Linguam rediremus. Quo facto, longe melius haud dubie *Humano* Generi conſultum foret. Innumeris *Hominum* Miſeriis Medela petitur: ſed optimi quique Medici ingeminant: QUANTUM EST, QUOD NESCIMUS! Ulterius igitur perpolienda Ars. Idque longe optime eſſequemur, ſi omni eam extraneo liberemus Onere, &c, quod jam diſcendis Linguis nequicquam conſumendum eſt, tempus fructuoſioribus Studiis impendamus. Communis omnium

nium Miſeria eſt; communem itaque contribuamus Operam; & faciles mutuo impertiamus noſtra. Sic ſpes eſt, multo magis provehendam Scientiam, quam ſi inutili velo plurimorum, aliunde licet capaciſſimorum, oculis obtegatur. Memorabilis ad rem noſtram in Sacris Paginis † *Hiſtoria* legitur: Conſtruebant Turrim Babel; creſcebat Moles, quamdiu una Lingua loquerentur Artifices: his vero multiplicatis, ſtatim ſubſiſtit tota: manifeſto indicio, quantum Linguarum Varietas Operis cujuſcunque Incremento noceat. Certiſſimum utique Deus ipſe quondam Impedimentum cenſuit; &, luculentiſſimo harum Obſervationum Teſtimonio, de eadem adhuc hodie Veritate convincimur. Eas olim ante Annum 1737. Solanus ediderat; ſed, *Hiſpanico* Idiomate conſcriptæ, intra ejuſdem Regionis limites ſuffocatæ ſunt; donec in Nihellii, ibidem, favente caſu, degentis, manus inciderent: qui, ad breve Compendium reductas, ſecun-

 do

† Geneſ. Cap. XI.

do demum Prælo, Anno 1741. tradidit. Sed quotuſquiſque eſt, cui id etiam, diu admodum, vel ipſo Nomine, notum fuit? & cur? niſi quod *Anglico* Idiomate conſcriptum eſſet? Interim Rem ſane graviſſimam continet, &, pro *Humani Generis* Salute, ſi quæ unquam fuit, inquiſitione digniſſimam. Quinque jam elapſi ſunt Anni, ex quo prodiit Libellus iſte. Ecquid, obſecro, tanto tempore profecimus? quotquot, aut de Opuſculo hoc, aut de re ipſa, generali ſolummodo Sermone, meminerunt, vel unus eſt, vel nemo. Tantum abeſt, ut aliquod adeo memorabili Negotio Incrementum acceſſerit. Atque ita pulcherrima ſæpe Inventa ſemiſepulta latent, nec ad illam, quam cæterum acquirerent, Perfectionem unquam forte deducuntur. Felicius haud dubie ſucceſſiſſet, ſi, communi Lingua, non ſuis tantum credidiſſet Auctor tanti Ponderis Negotium, ſed omnium etiam Exterorum Diligentiæ commendaſſet. Quidquid ſit, merito ſaltem major inde Spes haberi poteſt.

Quan-

Quapropter in animum induxi, *Anglicum* hunc Libellum interpretando, Periculum facere, numquid, ea ratione, majori impoſterum Rei Publicæ Emolumento ſerviat. Qua de re nullus dubito. Multa certiſſime, in Opuſculo hoc, fide majora deprehender Lector: ſed ſolidis adeo Teſtimoniis confirmata, ut vel hæc credenda ſint, vel prorſus nihil. Judicabit quiſque, an vera dixerim, poſtquam pervolvit totum. Nullis ergo Adminiculis animos præoccupare velim. Legant Medici, examinent, concludant. Unum dixero (quod, ſi quam in Republica Medica fidem meruī, amovendis forte præmaturis, quæ incredibilis adeo res, prima fronte, certo certius offerer, Præjudiciis ſervire poſſit), me aliqua de ejuſdem reī Veritate Experientia inſtructum eſſe. Præjudicia hæc lecto Opere, ultro quidem, ni fallor, evaneſcerent haud inutile tamen, meo judicio, fuerit, iiſdem, in ipſo limine, aliquantulum occurriſſe. Liceat, quæ obſervavi, paucis edicere. Vix primum de In-

vento *Solaniano* Rumorem ſubaudiveram, cum, ecce, ad Puellam Hydropicam vocor, 20. circiter annorum Virginem. Prima, qua accederem, vice, Veſperi ſcilicet, Pulſum irregulariter Intermittere, perſenſi. Mixturam dedi ex Cardiacis, quæ Conſtipatam haƈtenus Alvum nullatenus movere poſſent; tacite exſpeƈtaturus Eventum. Poſtero mane redeuntem ſtatim, rogabat Mater numquid Mixturæ Purgantia miſcuiſſem? Filiam etenim quater Liquidam Alvum exoneraſſe. Manifeſtiſſimum ſane Diarrhœæ, Intermittentem Pulſum excipientis, Teſtimonium. Iterum 20. Julii 1746. hora 10. matutina, Ægro adſui, quem, ex Primarum Viarum Saburra, Continua Remittens Febris prehenderat. Dies Morbi 14. erat. Æger ipſa firma Compage robuſtus, 25. annorum, adſuetus laboribus. Aliquot ante diebus, ea paſſim præſcripſeram, quæ ſolvere, & per Alvum expellere, Saburram poſſent; mitiora tamen e hinc blande haƈtenus purgatus, ſatidam,

dam, fuſcam, ſubnigram quandoque, materiem rejecerat; ſemel etiam pauxillum Sanguinis permiſtum fuit. Eo ipſo Nucthemero, quinquies adhuc ſimilem depoſuerat Alvum, fuſcam ſcilicet, ſatiſque, licet aliquanto minus, olidam. Denique, ea die (20. Julii) explorans Pulſum, validum, & febrilem, reperi, ſed, quod imprimis memorabile, ſatis evidenter Dicrotum. Obſervavi, quod monuerat Nihellius *, Secundum Ictum, ſi fortius nonnihil comprimerem, omnino evaneſcere; ſed, ſi moli tantummodo digito tangerem, ſenſibilis denuo reſurgebat. Secundus ille Ictus Primo longe minor erat, ad quamlibet Diaſtolen Continuus; & de Vertigine querebatur Æger. Rogavi igitur, an Narium *Hæmorrhagiam* paſſus eſſet? neſciebat ipſe; ſed, quæ adſtabat, Soror, Cervicalis Indumentum, ſanguineis aliquot maculis conſperſum, ſe vidiſſe, teſtata eſt; quas & ego deinde conſpicatus ſum. Quatuor, vel quinque erant,

non

* Pag 106. in Notula.

non magnæ, diluti Coloris. Juſſi, ut attenderent, an major ſorte copia excerneretur. Simplicem interea, ex Aq. hord., Nitr. Rob. Ribeſ., & Sambuc., Mixturam exhibui, quæ Naturæ Impetum mutare nequaquam poſſet. Poſtridie, hora circiter 11. redeunti, nullum Sanguinem adparuiſſe, relatum eſt; ſed, ſepties, ad minus, ſimili, ut ſupra, materie, Purgatus fuerat; & continuabatur Vertigo. Explorando Pulſum, percepi Dicrotum: Secundus Ictus, ad quamlibet, uti prius, Diaſtolen, ſed multo validior, Primoque fere æqualis, aderat; & hunc ille excipiebat ſubito. Iteravi Mixturam. Sequenti mane, 22. ſc., ſepties iterum, prægreſſo nucthemero, Alvum evacuaſſe, indicarunt; ſed meliori materie: Febris imminuta plurimum, nitidior Lingua, ſanum fere Lotium, Vertigo nulla, & Secundus Ictus vix ſenſibilis, adparuerunt. Petii, numquid Sanguinem percepiſſet? Decem circiter Guttas e Naſo dimiſerat. Abinde, neque ullus amplius Pulſus Dicro-

crotus, neque ulla Hæmorrhagia, prodiit. Conſtat igitur, aliquem Pulſum Dicrotum inter ac *Hæmorrhagiam*, Nexum dari; in præcedenti Caſu, licet totus Impetus deorſum ruere videretur, certiſſime nihilominus obſervatum. De Pulſu Inciduo, fateor, nihil etiamnum, propria Experientia, edoctus ſum, ſed Amicus quidam, fide digniſſimus, ſequentem Caſum obtulit. Initio Decembris. 1745. *Leidenſis* Civis meum imploravit auxilium. Poſt meridiem accedenti narrabat, ter ſe Intermittente Tertiana Febre laboraſſe, jamque, ob incredibilem Anxietatem, neſcire, quid ageret. Obſervavi Pulſum, qui valde Irregularis videbatur: ſed, magis magiſque attentus, perfecte (ut Solanus vocat) Inciduum deprehendi. Sex, ſeptemque, Pulſationibus increſcebat regulariter; ſtatimque iterum, a ſeptima vel octava exorſus, novam Periodum inchoabat: ſicque, iiſdem plane Periodis, continuabatur impoſterum. Hora ſeptima rediens, inveni Pulſum, diſtinctius

ctius adhuc, fortiuſque, eaſdem Periodos decurrentem. Certior hinc, futuræ per Sudores Criſis ſpe, ſuaſi, ut nulla Medicamina, Naturam forte turbatura, adſumeret; Calidum ſolummodo ſervaret Corpus; & Lac ebutyratum, cum *Hordeo* mundato coctum, cœnaret, uti propoſuerat. *Hora* decima, eadem Veſperi, tertia jam vice, reverſus ſum; Pulſumque Inciduum, prægreſſis ſimilem, ſed multo etiamnum diſtinctiorem, reperi. Quarta nunc Tertianæ Paroxyſmo adficiebatur, leniori tamen (nec, in univerſum, valida etiam ante Febris fuerat)'. Ex omnibus his, ipſum, inſtanti nocte, admodum Sudaturum, præſagii. Sequenti mane, ſe totum fere profuſiſſimis Sudoribus ea nocte diffluxiſſe, retulit; Anxietatem autem integre fere evanuiſſe. Æqualem Pulſum, & Naturalem, obſervavi. Dies hic Intercalaris erat, & perfecte intermittebat Febris. Poſt meridiem redii, ſed nihil Incidui Pulſus adparuit. *Hora* circiter quinta, iterum viſitavi Ægrum;

jam-

jamque denuo Pulſum Inciduum detexi; qui, hora ſeptima, increverat, & diſtinctior longe, hora decima, ſentiebatur; minori tamen vi, quam præcedenti die, feriebat digitum. Novum inde, ſed minorem, ea nocte proditurum Sudorem annuntiavi. Sequenti mane, omnia, ut dixeram, contigiſſe, teſtatus eſt. Diſparuerat Pulſus Inciduus, Morbuſque, ea Criſi, omnino judicatus videbatur. Poſt meridiem nihilominus Ægro adhuc ſemel adfui: ſed, bene ſe valere, dixit, & pro Cura grates reddere. In alio præterea Febricitante Ægro Pulſum Incidum obſervavi; ſed unica tantum vice: huncque etiam Sudor Criticus ſequebatur. Accuratiſſima ſane Obſervatio! eaque imprimis Novitate memorabilis, quod, cum SOLANUS nunquam ultra quatuor Increſcentes Ictus animadverterit †, hic tamen ſex, ſeptemque, ſimiles ſucceſſivi Ictus ſingulas quaſque Periodos abſolverent. Patet igitur, haud imaginarium eſſe SOLANIANUM il-

† Pag. 8.

illum, inter predictos Pulſus & relativas eorumdem Criſes, Nexum; ſed revera ſubſiſtere; caute tamen, & gnaro Medico, legitime diſtinguendum: etenim, Pulſus tales non ſemper ejuſmodi Criſes denotare poſſe, attentior quivis ſtatim percipit, Ex. gr. Quadraginta circiter Annorum Vir, poſt Peripneumoniam, in Phtyſin Pulmonalem incidit: unde, aſſidua Tuſſi, vehementer concutitur; tandemque in Dorſo acquirit Tuberculum, quod ſenſim in inſignem Gibbum augetur, cui admota manus Pulſum, Carpi Pulſui perfecte ſynchronum, deprehendit. Manifeſtum ergo Aneuruſma. Diu, multumque, tortus, infelix Æger ſubita denique Hæmoptoe ſuffocatur. Hæc ex Relatione D. Tronchin, aliorumque, qui viventem ſæpe examinaverant, habeo. Sed Cadaveris Diſſectioni, cum DD. Tronchin, van Leent, aliiſque Med. Doctoribus, & Chirurgo Boom, ipſe præſens interſui. Gibbus erat ingens, æquabilis, a ſiniſtra Scapula, per Dorſum, ad Lumbos

uſ-

uſque, exporrectus, mollis, elaſticus. Supertenſa Cutis Colorem naturalem ſervaverat: in medio ſolummodo Gibbi Veſicula cernebatur, Gangrænoſa quaſi, exigua; qua rupta, parum Liquoris effluxit, quod eadem ſeorſum concluſum fuerat: ex Gibbo enim nihil prodiit. Inciſo Thorace, inveniebatur Pulmo, arctiſſime ubique accretus, Pleuræ, Pericardio, Diaphragmati, &c. Aperto Pericardio, Cor, erecta ſurſum baſi, apice perpendiculariter Diaphragmati inſiſtebat; ſatis cæterum Naturale. Prudenter ſeparato Pulmone, in ſiniſtro latere Aorta adparuit, in amplitudinem Veſicæ Urinariæ majoris inflatæ expanſa, totaque hac mole intra Pectus adſurgens. Subſtantia hujus, in univerſum loquendo, nec craſſior naturali evaſerat, nec gracilior: ſed in ejuſdem tunicis paſſim, Scirrhoſa quaſi, tubercula ſentiebantur. Saccus ille hinc inde inæquabiliter nonnihil collapſus erat; incipiebatque mox ſub Arcu Aortæ, cum Cordis baſi ele-

vatæ;

vatæ; & continuus ad Diaphragma uſque protendebatur. Aperta hæc, adeo enormiter dilatata, Aorta coagulato Cruore copioſiſſimo plena erat; purgata autem, tota poſtica parte, per ambitum, Zona craſſiore Dorſo firmiſſime concreta conſpiciebatur, ita ut nulli hic Extravaſationi locus foret. In Aortæ fundo, Coſtæ Carioſæ, & fragiles, imo &, proximæ his, Corporum Vertebrarum partes Carioſæ occurrerunt. Sed, quod imprimis ſtupendum, Tribus Amplis Hiatibus, 1. inter 6. & 7., 2. inter 7. & 8., 3. inter 8. & 9. Coſtam, perforata Aorta cum Gibbo, ſimili coagulato Cruore repleto, communicabat: ita ut totus Gibbus nihil eſſet niſi coagulatus Cruor, intra Cavum hoc Acceſſorium concluſus, quod Cute, a naturali habitu vix mutata, circumſcribebatur: ſed Margo Gibbi, qua is Dorſum tangeret, interius, Subſtantiam monſtrabat, fungoſam, rubellam, ſubcartilagineam, ſatis craſſam, cujus ope, per univerſum ambitum, Cutis adeo firmiter Dorſo

co-

coaluerat, ut, prodigioſo Naturæ Artificio, Sanguinem, & hic coercere potuerit, ne ultra Gibbum diffluerat. Subſtantia hæc Tunica Adipoſa videbatur, ea ratione mutata; quæ Gibbi Cutem Dorſo firmiter adſtringebat; Cute cæterum, ibidem etiam loci, ſaniſſima. Muſculi ubique, una cum Cute, elevati erant; ſed extenuati admodum; quin & hinc inde, deleti quaſi, vix reliquerant veſtigium. Ecquis miraretur, obſecro, ſi in ejuſmodi Caſu, Intermitteret Pulſus? nec ullus, credo, futuram inde Diarrhœam concluderet. Hæ certe, aliæque, nimis generalium Regularum Exceptiones ſunt; minime tamen ipſam Rerum Veritatem deſtruunt. Sed abunde in his exſpatiatus eſt Nihellius: Deſiſtam igitur: &, tribus modo verbis, quod reſtat, expediam. Auctoris Verba, quam potui, proxime, Interpretando, ſecutus ſum: ſubinde tamen, relicta Litera, expreſſi Senſum. Hoc ipſa Linguarum Diverſitas non ſuaſit modo, ſed coegit. Duruſcæterum, nau-

 ſeo-

ſeoſus, vixque intelligendus, ſæpe evaſiſſet Sermo; ne jam quidem, fateor, ſatis comptus, attamen nonnihil tolerabilior. Sentiet, qui ſuſceperit, quanti conſtet, ejuſmodi Libros Latine reddere. Si quam, tædioſo Operæ, apud te, Lector, Gratiam meruiſſe, videar; ſi majori in poſterum Rei Publicæ emolumento Succeſſus reſpondeat; Gaudebo. Primarius utique mihi Scopus fuit, *Humani Generis Saluti* conſulere; quæ ſi unquam promoveri poterit, hujuſmodi certe Inventis promovendam, legitima, maximaque, Spes eſt. Vale, Lector, tuque, pari, quo a me offertur, animo, accipe.

DO-

DOCTORI MEAD

Regis Medico.

VIR CELEBERRIME.

QUemadmodum ſententia tua de emolumento, quod ex ſecuturis Obſervationibus in Medicinam, humanumque genus, redundare poſſit, ſtimulus eſt maxime honorificus, qui me incitare valeat, ut eas Publico communicem, ſic, quod hic iiſdem nominis tui pignore adjici concedis pondus, efficaciſſima præparatio eſt, ut Opus hoc ab Erudito Orbe ſine præjudicio recipiatur.

Noſti, Domine, *hoc, quod tracto, ſubjectum, primo intuitu, maxime forte omnium, quæ hac ætate in Publicum prodierunt, objectionibus expoſitum eſſe. Revocare ex tenebris diu neglectam, & oblivioni fere traditam, Criſium obſervationem, pro molimine antiqua & exploſa præjudicia reſuſci-*

tandi facile traduci poterit. Novas circa Pulſum Obſervationes proponere, negotium, quod multorum adhuc viventium Medicorum memoria ultra omnem modum & comprehenſionem mille intricatis ſubtilitatibus, antiquis & modernis, exteris atque domeſticis, oneratum fuit, non improbabiliter ebymaricum & abſurdum videbitur: ſed imprimis Criſium prædictionem ſuſcipere via tam inſolita, & inopinata, Pulſu ſcilicet, maxima veriſimilitudine, adfectata ſingularitas exiſtimari poterit, & hypotheſis arbitraria. Adeo periculoſum eſt Auctoris molimen, cujus primarium ſubjectum rebus ſtipatum eſt, quæ diu in vituperationes ceciderunt? Hæ, ad primam etiam mentionem, ſtatim occurrunt menti ſub contemptibili obſoletorum errorum idea, noxiam in reliquum ſubjectum ſpargunt umbram, totumque una communi inuſitatis accuſatione involvunt. Hujuſmodi præjudicium generaliter omne ulterius examen circa intentionem Auctoris executionemve præcludit, Opuſque non-

dum

dum lectum neglectui & oblivioni damnat.

His, aliiſque ſimilibus, difficultatibus ſecaturæ Obſervationes probabiliter ſubmergerentur, ſimul atque apparerent, niſi auctoritas quædam, tanti in Medicina momenti, ac tua, impetuoſum Criticum ad pacatiorem mentem revocaret, eique attentionem perſuaderet ad facta, quæ propono.

Opus, quod & novum & utile judicatum eſt a Viro tam eminenti eruditione, tam annoſa experientia, inſtructo, mox quandam dignitatis ſpeciem acquirit, omni de levitate ejus præconceptæ opinioni ſuperiorem, & in objectum maxime ſeriæ attentionis evadit. Haud ergo adulatio fuerit, agnoſcere, quodcunque, ab hoc Opere, Publico acceſſurum ſit emolumentum, id magna ex parte tibi adſcribendum fore.

Sic, arte ſalutari a te ipſo, proſpero ſucceſſu, exculta, alios etiam

ad ejuſdem profectum excitando, nobiliſſimum magnæ, quam obtinuiſti, famæ uſum facis.

Patere, Celeberrime Vir, *ut vere teſter, eſſe me omni reverentia eximiis adeo dotibus debita*;

Humillimum tuum, & obſequioſſimum ſervum,

JACOBUM NIHELL.

PRE-

PRÆFATIO.

MOmentum ſequentis Operis in duabus præcipue rebus conſiſtit, videlicet in novitate, & in veritate, factorum, quæ continet. Facta hæc & nova & rara eſſe, facile ab unoquoque Lectore agnoſcetur, qui ea, quæ hactenus de Pulſibus, reſpectu Criſium, ſcripta ſunt, haud ignorant. Non igitur inſumam tempus probando id, quod certus ſum in lectione hujus Operis a nemine negandum eſſe. Sed alterum: factorum nempe veritas, delicatioris magiſque dubiæ naturæ eſt, & ſiniſtræ, quæ ſemper ea proportione, qua novum & mirabilem ſubjectum eſt, in mente naſcitur, ſuſpicioni expoſitum. Summa igitur ratione expectari poteſt, ut illud hic, quantum fieri poteſt, ſolidiſſime pertractetur. Hiſtoriæ Criſium per ſudores, diarrhœas, & hæmorrhagias, u-

nice per Pulſum, quædam tribus; quædam quatuor diebus: antequam contingerent, prædictarum, niſi additis documentis ſuſtenentur, inventa veluti fabuloſa, aut ridiculæ incantamentorum narratiunculæ, videri debent. Ut vero tam naturales, tam legitimæ, ſuſpiciones adhibitæ in hujuſmodi caſu fraudis removeantur, neceſſarium evadit, erudito Orbi ſignificare, qua auctoritate ac fide illa, quæ præſentis Operis molem efficiunt, facta Publico offerantur: hocque optime ex ſequenti relatione apparebit.

Anno 1737. Opus a Francisco Solano de Luque, Medicinæ Doctore, *de prædictione criſium ex Pulſu*, ſub titulo *Lapidis Lydii Apollinis*, Hiſpanico idiomate conſcriptum, a Domino *Petro Rovo*, membro honorario Academiæ Medicæ *Madritenſis*, & Noſocomii Santi *Joannis de Dios Gadibus* Medico, mihi tradebatur, quo tempore *Anglico* ejuſdem urbis Commercio Medicam opem præſtabam. Narrabat mihi, aliqua

ſe-

ſeſe experientia de *Soloniani* inventi veritate inſtructum eſſe, & de ignava conterraneorum ſuorum inſenſilitate conquerebatur, qui tanti ponderis negotium, tam novum, tamque validis factorum teſtimoniis ſtabilitum, quale ipſi iſtud, quod memoratus Doctor propoſuerat, videbatur, omnino negligerent.

Novitate & momento Subiecti perculſus, plus quam vulgari diligentia librum lego. Auctoris Obſervationes ſummam mihi admirationem pariunt, taleſque videntur, quales amicus meus repræſentaverat. Totum negotium maximo candore propoſitum invenio, nova ſigna critica planiſſime deſcripta, nexum inter hæc & relativas eorum criſes ſtabilitum. per facta, facta ipſa teſtimoniis confirmata perſonarum maxime honorabilium illius civitatis, in qua contigerant, Medicorum præcipue, Auctoris noſtri æmulorum in Praxi, quos impoſſibile erat, de qualicunque in ejus favorem colluſione habere ſuſpectos; *colluſione* ſcil. contra

tra naturam, quæ famam ejus ac fortunam in proprium ipſorum detrimentum per apertum mendacium atque impoſturam adaugeret. Poſtquam Auctor noſter Lectores ſuos examinandæ factorum, quæ adlegat, veritati, materiæque ad propriæ experientiæ lancem ponderandæ, hoc modo aptos reddidit, eoſdem ſerio ad utrumque hoc examen invitat. Concipi non poterat, tot omnium ordinum, quot ipſe nominabat, teſtes in ſimplici materia Facti decipi potuiſſe, nec etiam auſiſſe ipſum, publice eorum auctoritate abuti, ut fictitiam quandam hypotheſin exornaret. Itaque *Solani* Obſervationes omnibus candoris, ac publicæ fidei, quæ optari poſſent, conditionibus inſtructæ videbantur. Nihilominus ut in tanti momenti negotio ne minimo quidem dubio locus foret, *Antequeram* petere decrevi, quæ civitas trium modo dierum itinere *Gadibus* diſtabat, ut factorum ejus veritatem examinarem coram, ſique talia, qualia ipſe repræſentaverat, deprehenderentur, penitiſſimam

mam in nova ejus arte prædicendi Criſes, ſub ipſius auſpiciis, mihimet experientiam compararem. Magna me humanitate recipiebat, cunctaſque, quas deſiderare poteram, opportunitates procurabat, libere circa prægreſſas ejus Obſervationes inquirendi, videndique illas, quæ eo, quo *Antequeræ* morabor, tempore, duorum nempe menſium ſpatio, occurrerunt. Hoc intervallo cum omnis fere conditionis hominibus, quos ipſe in libro ſuo factorum teſtes nominaverat, frequenter converſabar. Inter hos varii erant primi ordinis ac characteris Viri, qui omnes, nullo excepto, caſus, in quibus eorum mentio facta fuerat, confirmarunt. Maxima parte etiamnum in vivis erant, paratique jurejurando atteſtari dicta. Generalis hic & uniformis omnium ordinum, præſertim Medicorum, conſenſus in teſtimonium factorum illorum (rei, in qua nulla illuſio eſſe poterat) ſummus auctoritatis & fidei gradus eſt, quem rerum hujuſmodi indoles admittit, & convincens evidentia videbitur,

dum

dum variæ ejus Obſervationes in ſequentibus paginis perlegentur.

Si quæ inſuper ad perſuaſionem conditiones requirerentur, invenientur hæ in factis ſimilibus, poſt *Solani* Obſervationes, ab aliis Medicis, me ipſo, imo & quibuſdam Auctoris familiaribus, adnotatis, qui, licet in Medicina hoſpites, attamen ſufficientem ex *Lapide Lydio* ſupra dicto rei hujus cognitionem acquiſiverant, ut Obſervationes aliquot ſatis feliciter concinnarent, uti in decurſu præſentis Operis *Parte* 1. *Sect.* 2. *cap.* 3. *Obſerv.* 6. adparebit. Ipſe ego pleriſque Dominorum iſtorum, quos hic reſpicio, familiaris fui; certuſque ſum, nullam illis rationem fuiſſe, ut facta ſuppoſitia Orbi obtruderent; quin & adfirmare audeo, quod nulla iis, quos intime novi, cauſa ſufficere potuiſſet, ut ad vilem adeo impoſturam ſeducerentor. Novi aliquos, qui cæco contra *Solani* Obſervationes præjudicio occupati, talia ne quidem facta animadvertebant, quæ ipſiſmet hao me-

methodo occurrerent, donec poſt manifeſtam quorundam caſuum evidentiam eoſdem negligentiæ ſuæ pudeøet, tandemque mera experientiæ vi convincerentur. Peculiarem de me ipſo mentionem prætermittam, ſed ex modo, quo univerſum ſubjectum tracto, Lectori de candore meo relinquam judicium, conſcius enim ſum, unicam hanc, meo reſpectu, eſſe poſſe, ac fore, judicii ejus regulam.

Quantumvis jamjam memorata facta, ea ſcil. quæ *Solani* Obſervationibus poſteriora ſunt, ultra omnem præjudicii ac cavillationis poteſtatem convincentia invenientur, minus tamen delectamentum, minorem admirationem, pariunt, ac illa, quæ ante ipſum fortuito obſervata ſunt, dum ne vel minima adhuc rei hujus ſuſpicio, nulla imaginationis ex novitate inclinatio, aderat, dumque igitur facta ipſa, mera propriæ ſuæ evidentiæ vi, præjudicia temporum, & Obſervatorum incuriam, perrumpere debuerunt. Facile conci-

cipitur, quam paucæ ejuſmodi Obſervationes expectari poſſint. Nihilominus rariſſimam unam in *Proſperi Alpini* ſcriptis conſervare, Providentiæ placuit; factum, quod poſt Auctoris hujus ætatem in Adverſariis Medicis obſcurum manſit, & univerſæ Facultati impenetrabile, myſteriom; jam vero ope luminis ab Obſervationibus *Solanianis* recepti elucidatur, & manifeſtum in hujus favorem teſtimonium evadit, ut in Operis concluſione apparebit. Neque tamen unica iſtius generis eſt iſta *Proſperi Alpini* Obſervatio, alteram *VVierus* ſuppeditat, quæ & ipſa loco proxime memorato enarrabitur.

Hæc eſt Evidentia, qua Facta, in hoc Opere, Publico oblata ſuſtinentur; & ſane raro in favorem quarumcunque hactenus in Medicina divulgatarum Obſervationum tam multæ, tam ſolidæ, demonſtrationes concurrerunt.

Præter Facta ſua, Leges quaſdam
pro

pro prædictione Criſium ex Pulſu erudito Orbi communicavit *Solanus. Leges*, quas ex longa Obſervationum circa hoc negotium collectarum ſerie deduxerat. Verum hæ longe alia ratione conſiderandæ ſunt, ac Facta. Nihil familiarius eſt, quam erronea ex veriſſimis datis concluſio. In hanc, erroris ſpeciem delapſus eſt Auctor urgendo rem, legeſque ſuas libere nimis & univerſaliter conſtruendo, quemadmodum ego *in ſecunda hujus Operis parte* propria experientia demonſtrabo, & ſolers quivis Medicus in prima ejus circa intermittentem Pulſum generali regula immediate percipiet.

Attamen talis error præcipue in Auctore noſtro excuſari poterat, cujus eruditio in Medicina, & Philoſophiæ Naturalis cognitio, pro infelici in ipſius patria doctrinæ ſtatu, nimis infirma erat, profundas illas & validiſſimas impreſſiones ſuſtinendo, quas ingens novorum rariſſimorumque Factorum numerus in ejuſ-

juſdem imaginatione excitaverat: Monitum hoc neceſſarium duxi, ut omni præmaturæ exceptioni, quæ contra Opus hoc, reſpectu errorum quorundam palpabilium, qui in ſtatutis de Criſium prædictione legibus ſeſe offerunt, in univerſum adduci poſſet, occurrerem. Speroque, fore ut Lectori placeat, ſuum eatenus judicium ſuſpendere, donec viderit, qua evidentia materiam hanc *in II. hujus Operis parte* diſpoſuerim, eo magis, quod, priuſquam facta legerit, legitimus in hoc caſu judex eſſe nequeat.

Quando obitus Doctoris *Roxo*, amici mei, qui integram mihi in Noſocomio *Gadenſi S. Joannis de Dios*, quaſcunque vellem, Obſervationes faciendi libertatem concеſſerat, brevique poſt ſecutum iter, una cum aliis nonnullis impedimentis, duobus hiſce proxime elapſis annis omnes mearum juxta *Solani* methodum Obſervationum ulteriores progreſſus inhibuerant, earundem editionem differre maluiſſem, donec magis Demonſtrativæ evaderent,

rent, niſi ſequentes circumſtantiæ dilationem iſtam diſſuaſiſſent: prima eſt exiguum emolumentum, quod ab illis expectari poteſt, quæ circa hanc materiem Publico tradidit *Solanus* in *Lapide ſuo Lydio*, qui craſſum ac tædioſum volumen *in folio* conſtituit, ubi primarium Subjectum immenſo inutilium digreſſionum, diſſertationum, orationumque, in perplexum ratiociniorum ac factorum labyrinthum confuſarum, numero ſuffocatum eſt. Etenim is, quamvis diligens Obſervator, educationis ſuæ infortunio, communi patriæ ſuæ vitio, ad methodice ſcribendum omnino ineptus erat. *

Secunda circumſtantia eſt ipſius obitus, qui brevi, poſtquam *Antequeræ* valedixeram, accidit, dum mea perſuaſione correctam & ſuccinctam

c Ob-

* Revera anno 1738. ad *Emanuele Gutierrez de Los Rios* M. D. cum Auctoris conſenſu editum fuerat in majoris formæ 12. *Lapidis Lydii compendium*, ſed judicio carens editor tunc etiam ex authographo tantum ſupra memoratæ farraginis tranſcripſerat, quantum in volumen adeo anguſtum cogi poſſet, additis ex *Helmontiana* Philoſophia mille ineptiis.

Obſervationum ſuarum editionem præparet; quæ ita, una cum variis eximiis Factis, ipſius aliorumque perſpicacia de novo obſervatis, penitus perierunt. Tertia eſt *Hiſpanorum* Medicorum neglectus & incuria, qui, licet ad accuratam Inventi *Solaniani* perquiſitionem, cum *Antequeræ* degerem, excitati, idem, ſimul atque Auctor expiraverat (neque enim ultra jam applicabatur æmulationis ſtimulus,) ne minima quidem ulterioris inde auxilii relicta ſpe, dereliquerunt. Itaque totum graviſſimi hujus negotii pondus integre ad me devolvitur. Proprii autem fati incertus, imprudentiſſimum fore exiſtimavi, eorum, quæ de hac materie ſervaveram, editionem differre, ſub dubia ſpe, perfectiores iſtis, quas jam inde feceram, Obſervationes impoſterum communicandi; eo magis, quod ex amplitudine & diverſitate Subjecti, difficultatibuſque, in præſenti Praxis ſtatu nitidæ & exquiſitæ Obſervationi repugnantibus, convictus ſim, rem hanc unius hominis diligentiam longe

exce-

excedere. Quapropter Collegarum meorum in ea perveſtigatione auxilium tempeſtive provoco. Fateor, ad laborioſum ipſos penſum, & ſubtilem rerum indaginem, ſollicito: verum ita demum *Angli* Medici erunt, quorum felix ad artis profectum applicatio per univerſam *Europam* abunde innotuit.

Ut rei hujus examen curioſis facilitetur, ab omnium circumſtantiarum, circa Pulſus criticos *Solani*, & ſignificatas per dictos Pulſus Criſes, hactenus obſervatarum, ſuccincta deſcriptione ſeqoens Opus incipio. Proxime procedo ad particularia exempla Factis, quibus Obſervationum ejus veritas evincitur.

Sicque *in prima Operis parte* illo præciſe ſtatu, quo, cum proprias meas Obſervationes inchoatem, inveni, totum propono negotium.

Secunda Part proprias meas Obſervationes continet, easque, quæ mihi

ab amicis fuerunt communicatæ; omnes candide relatas; una cum talibus correctionibus, animadverſionibusque, quæ circa *Solanianas* de Criſium prædictione regulas, materiam Facti hactenus obſervatam, & totius finem uſumque, neceſſariæ videbantur.

Si forte leves quaſdam in Facti per alios relatis incurias obſervaverit Lector, conſiderare velit, quod illa ego in privatum primo emolumentum collegerim, abſque ulla intentione eadem publicandi; etenim *Solano*, ut novam & correctam ſuarum circa hoc Subjectum Obſervationum editionem curaret, perſuaſeram.

Poſt hujus obitum nullam, niſi ex ipſius Manuſcripto, adæquatam inſtructionem recipere poteram, quod mihi, licet emere vellem, negatum fuit. Attamen illæ, quas hic reſpicio, incuriæ non ſunt magni momenti.

Quouſque numerus Obſervationum, quas in confirmationem rei no-

væ

væ æque ac ſtupendæ neceſſarium duxi producete, permittere poterat, Factorum ſimilitudine evitavi. Itaque ex omnibus illis, quæ in chartis habeo, ſelegi talia, quæ, pecularium ſuarum citcumſtantiarum reſpectu, minimam intet ſe invicem ſimilitudinem gererent; ſed, quantamcunque adhibuerim curam, in quadraginta ſex circa idem genetale Subjectum datis Obſervationibus incommodum hoc integre vitari non potuit. Sed nec etiam in ſevetæ vetitatis Opere luxuriantis illius varietatis blandimenta requiret Lector, quæ non reſtricta fictionis libertas admitteret.

Exſpectabunt fotſitan Lectorum aliqui, fore, ut in hoc Opere de celebrata adeo *Sinenſium* in explorandis Pulſibus arte mentionem faciam. Verum, etiamſi mira admodum de famoſis his Aſiaticis tam ſctipta quam narrata fuerint, modetnusque etiam Auctor in iisdem explicandis ac ſuſtinendis plurimum laboris impendetit*,

 cui-

* *In the Phyſicians Pulſewatch.*

cuicunque ea tantum perlegere placuerit, quæ de hoc Subjecto ex optimis *Sinenſium* Medicorum Authographis in *Sinarum hiſtoria*, nuper a *Patre du Halde* edita, reperiuntur, ille quidem, quod tam ineptas nugas, craſſasque abſurditates, quales ibi relatæ ſunt, ſilentio prætermiſerim, facile condonabit.

Tandem, ut ſatisfiat talibus, qui ex præſenti Praxis ſtatu contra qualemcunque Criſium Obſervationem exceptiones formare volent; peculiare de hoc Subjecto Caput addidi, quod, ſpero, perleget Lector, antequam ex vulgo receptis Criſium notionibus abſolutum aliquod de ſequenti Opere judicium ſtatuat. Auſim promittere, quod & hoc, & reliqua, abſque ullo partium ſtudio, ea brevitate, iis in ratiocinando cautelis, pertractata inveniet, quæ Auctorem, tam privato ſuo judicio diffidentem, quam debitæ Publico reverentiæ gnarum, decent.

NB. Auctor ſe devinctum ſentiet Me-

Medicis, qui Facta quædam ad præſens Opus relativa ipſi communicare haud dedignabuntur. Adſignanda erunt Auctoris nomine *to the Grecian Coffeehouſe in Devereux-court*, *Londini*. Eadem cum hiſce æquitate aget, quam nunc, ſequentium Dominorum reſpectu, obſervatam vident.

CATALOGUS MEDICORUM,

Qui SOLANI *Obſervationes propria experientia confirmarunt, & illuſtrarunt.*

Don Franciſco Thomas de Zayas, *Regiæ Catholicæ Majeſtatis Familiæ Medicus, dum viveret, honorarius.*

Don Antonio Alvarez.
Don Miguel de Porras.
Don Joſeph Vincente Gomez.
Omnes Antequeræ *Medici.*

Don Franciſco Garcia, Mallen de Navarette, *Capituli Eccleſiæ Cathedralis* Gadenſis, *dum viveret*, *Medicus.*
Don Pedro Roxo, Gadibus *quondam Medicus Noſocomii* S. Joannis de Dios, *& membrum honorarium Academiæ Medicæ* Madritenſis.

Don Raphael de Fuentes.

Don

Don Nicolas Rexano.
Malagenſes *Medici*.
Don Pedro Caſtan, Caſæ Vermejæ *Medicus*.
N. N. Medicus Loxenſis, *cujus nomen in memoriam revocare nequeo*.

Don Chriſtoval Solano de Luque, *Doctoris* Solani *filius*, *Medicinæ Studioſus*.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla, *Philoſophiæ & Medicinæ Baccalaureus*.

TA-

TABULA CONTENTORUM.

PARS I.

SOLANIANAS Criſium ex Pulſu prognoſes continens, una cum variis factis, per quæ Obſervationum ejus veritas in univerſum adſeritur.

SECTIO I.

Nova ſigna & leges pro variarum Criſium prædictione ex Pulſu, juxta SOLANUM.

CAPUT I.

Signa & leges pro prædictione Hæmorrhagiæ criticæ per naſum. pag. 3

CAPUT II.

Signa & leges pro prædictione Diarrhœæ criticæ, junctæque huic Criſis per Vomitum vel per Urinam. 6

CAPUT III.

Signa & leges pro prædictione Sudoris critici. 8

CAPUT IV.

Generales quædam animadverſiones circa ſupradicta Signa & Criſes. 11

SE-

S E C T I O II.

Continens varia facta, quibus Obſervationum SOLANIANARUM veritas circa prædictionem Criſium ex Pulſu in univerſum evincitur. 15

C A P U T I.

Exempla prædictionis Hæmorrhagiarum criticarum per naſum. 17

C A P U T II.

Exempla prædictionis Diarrhœarum criticarum 23

C A P U T III.

Exempla prædictionis Sudorum criticorum. 30

C A P U T IV.

Exemplum prædictionis Icteri critici. 36

C A P U T V.

Exempla ſimilium Obſervationum ex ANTIQUIS. 38

P A R S II.

Varias novas circa idem Subjectum Obſervationes continens, una cum animadverſionibus in SOLANIANAS prædictionis leges, & monitis quibusdam generalibus de natura Criſium, earumque apud ANTIQUOS conſideratio-

tione, & apud MODERNOS neglectu.

SECTIO I.

Productum propriarum mearum Obſervationum circa nexum a SOLANO obſervatum inter ante memoratos Pulſus & Criſes.

CAPUT I.

Productum propria mearum Obſervationum circa Pulſum dicrotum. 47

CAPUT II.

Productum propriarum mearum Obſervationum circa pulſum intermittentem. 50

CAPUT III.

Generales animadverſiones circa totum Subjectum. 51

CAPUT IV.

Monita quædam generalia de natura Criſium, earumque apud ANTIQUOS conſideratione, & apud MODERNOS neglectu. 64

SECTIO II.

Continens exempla quædam peculiaria ex propriis meis Obſervationibus circa ſupra memoratos Pulſus & Criſes, cum variis ſelectis caſibus mihi per

per amicos comunicatis.

CAPUT I.

Novæ Obſervationes circa Pulſum dicrotum, 90

CAPUT II.

Novæ Obſervationes circa Pulſum intermittentem. 108

Additum eſt ſingulare Caput, primi ortus Obſervationum SOLANIANARUM brevem hiſtoriam exhibens. 117

LE-

LECTORI.

CHartarum mearum aliquas pervolvendo, occurrit Diarium Thermometricum, quod *Gadibus* paravi. Oblectamento cuidam, vel & uſui, eſſe poſſe, arbitratus ſum, ſi, hoc loco, variam Caloris ac Frigoris, in illa Civitate, per integrum Annum obſervati, ſucceſſionem Publico communicarem; eo magis, quod Thermometra, quibus uſus ſum, FARENHEITIANA fuerint, tam æqualia inter ſe, & tam communia, ut inſtituta cum iiſdem experimenta ad generalem quandam regulam reduci, ſibique mutuo ſatis facile & accurate comparari, queant.

Factæ ſunt Obſervationes iſtæ in umbra Cubiculi, radiis ſolaribus nec expoſiti multum, nec ſubtracti; adeoque Aëris, quem Incolæ *Gadenſes* in univerſum intra tecta ſua reſpirant, naturalem Temperiem ſignificant. Sed & anim-

adver-

advertendum eſt, ut erroneæ earundem ad alia loca applicationes evitentur, Aerem *Gadibus*, æſtate æque ac hyeme, omnium forte *Andaluſiæ* Civitatum temperatiſſimum occurrere.

Juxta exactiſſimas Obſervationes, quas, ſub jamjam memoratis conditionibus, triennii ſpatio inſtituere potui, calor & frigus inter gradum 49 & 81; primum frigoris, alterum caloris, extremum, per Anni circuitum decurrebant.

A fine Novembris, ad Aprilem usque, Thermometrum raro ſupra gradum 60. adſcendit.

Decembri, Januario, & Februario, in univerſum ſub 56. manſit.

A fine Martii, usque ad medium circiter Junii, plerumque inter 60. & 70. indicavit.

A medio circiter Junii, usque ad finem fere Septembris, utplurimum inter

inter 70. & 76. perſtitit; a 72. ad 76. conſuetus erat limes: raro ſubſidebat ad 70, aut ad 78. elevabatur; licet ſemel, poſt Ventorum inconſtantiam, Auguſto Menſe, ad 64. ſubſediſſe, iterumque ad 81. adſcendiſſe, obſervaverim: hique extremi ſunt Termini, quos ibidem æſtatis tempore animadverti.

Ab umbra in meo Cubiculo, ad umbram in Aere aperto, calido circiter 4. & 6. graduum differentiam obſervavi.

A pleno calore Solis, Menſe Julio, ad Aerem apertum frigidiuſculum ſequentis noctis, 15. graduum.

A fine circiter Septembris, usque ad finem Octobris, in univerſum inter 70. ac 60., & Menſe Novembri inter 66. & 58., ſubſtitit.

In Circumſtantiis ſupra memoratis, & conſueto Cœli ſtatu, vix aliquam differentiam inter diei ac noctis calorem deprehendere potui.

PARS

PARS PRIMA,

SOLANIANAS

CRISIUM EX PULSU

PROGNOSES

Continens,

Una cum variis FACTIS,

Per Quæ

OBSERVATIONUM ejus veritas
in univerſum evincitur.

Sed & accuratiſſime eſt obſervandus Pulſus; quatenus eſt Index Materiæ Morboſæ movendæ, motæ; excretioni paratæ, & jam incipientis ſecerni: nam ibi demonſtrat egregie tempus agendo aptum præter cætera.

BOERHAVE Inſtitut. Num. 970.

SECTIO I.

Nova Signa & Leges pro variarum Criſium prædictione ex Pulſu, juxta Doctorem FRANCISCUM SOLANUM de LUQUE.

CAPUT I.

Signa & Leges pro prædictione Hæmorrhagiæ Criticæ per Naſum.

I.

P*Ulſus Dicrotus ANTIQUORUM*, qui (*LATINIS Pulſus bis feriens*) *ANGLIS* proprie *The Rebounding Pulſe* vocari poteſt, certum indicium eſt futuræ Hæmorrhagiæ Criticæ per Naſum *.

* Non incongruum fuerit, hic adnotaſſe, proximum huic Propoſitioni, quod unquam mihi occurrit. Monitum eſſe ſequentem locum in *Sir John Floyer's Pulſe-watch*, *Vol. 1. p.* 238. *Pulſus undoſus cum vibratione ſignum dat evacuationis menſtrua, vel hæmorrhagiarum quarundam, per naſum, alvum, hæmorrhoides, &c.* Locus, quem cum mille aliis veriſimiliter ex *Galeno* deſumpſit. Sed quam longe ab omni illius rei cognitione abſit, cui hic a *Solano* inſiſtitur, plane adparet ex abſoluto ejus circa Hæmorrhagias ſilentio, ubi de Pulſu Dicroto loquitur *p.* 140. imò & ex propria ejus neutiquam intelligibili *Pulſus vibrantis* deſcriptione *p.* 50. *Vibrans Pulſus motui ſagittæ comparatur, & per vehementem Cordis contractionem producitur, quæ Pulſum majorem efficit.* Quantæ tenebræ! quantum hoc a qualicunque Pulſus Dicroti idea diſtat!

II.

Si Pulſus Dicrotus ad, vel circa, trigeſimum quemque Pulſum adpareat, plerumque intra quatuor deinde dies, citius nonnihil vel tardius, Hæmorrhagia ſequitur. Si ad quemlibet decimum ſextum Pulſum recurrat, intra tres dies ſupervenit Hæmorrhagia. Si octavo quolibet Pulſu obſervetur, Hæmorrhagia intra duos dies ſuccedit, vel intra duos dies cum dimidio. Denique ſi quovis quarto, tertio, ſecundo, Pulſu redeat, aut continuus ſit, intra 24. horarum ſpatium Hæmorrhagia exſpectari debet. In genere igitur, quo brevioribus Pulſuum periodis revertitur Dicrotus, eo propius inſtat Hæmorrhagia.

III.

Aliquando Natura omnia ante memorata Critici Pulſus ſtadia regulariter percurrit, a primo ejus circa trigeſimam quamvis Pulſationem acceſſu ad ſingulam quamlibet deſcendendo, unde Hæmorrhagia ſenſim iiſdem præciſe gradibus adpropinquans prænoſcitur. Aliquando irregulariter Hæmorrhagiam accelerat, vel retardat, tuncque Pulſus Dicrotus majore vel minore Frequentia in eadem proportione recurrit; dumque ille variis & incertis periodis redit, tempus, quo Hæmorrhagia accidet, exacte determinari nequit.

Nota. Ea, quæ de Pulſu Dicroto, quoad varias Pulſationis, ad quas recurrit, periodos, & diſtantiam vel propinquitatem ſignificatæ inde Criſis, in binis hiſce poſtremis articulis obſervata

vata ſunt, de aliis etiam Criticis Pulſibus, quorum poſtea fiet mentio, abſque iterata hoc reſpectu ſub quolibet horum Pulſuum repetitione, ſimiliter intelligenda erunt.

IV.

Si Arteria magna celeritate bis feriat digitum, & Secundus Ictus admodum ſubito Primum Ictum exci[illegible]iat, jamjam aderit Hæmorrhagia; ſique tunc aliquantulum differatur, ſimul ac Æger nares emunxerit, erumpet.

V.

Hæmorrhagiæ Quantitas præſnoſcitur ex Vigore, quo Arteria Secunda Vice ferit, exactè comparato cum impetu Primi Ictus, ſive vehemens hic, ſive languidus, fuerit: ſic ſi Arteria Secunda Vice feriat minori momento quam Primus Ictus digito impreſſerat, tunc parca erit Hæmorrhagia, & viciſſim. Verum ſi Secundus Arteriæ Ictus, Primuſque, æqualis Vigoris fuerint, moderata Hæmorrhagia ſuccedet.

VI.

Eadem proportione, qua ſanguis effluit, Secundus Arteriæ Ictus gradatim debilitatur, donec brevi poſt Criſin penitus diſpareat; & ſucceſſiva illa Secundi Ictus remiſſio Hæmorrhagiæ immediate prægreſſæ indicium ſuppeditat. Hæc Animadverſio, mutatis mutandis, etiam Iſtis Pulſibus, qui alias Criſes denotant, adplicari debet.

VII.

Si Pulſus Dicrotus poſt Hæmorrhagiam continuetur, aut de novo reſurgat, alteram ejuſdem generis Criſin ſignificat, juxta regulas ſupra dictas. Et hoc etiam aliis Criticis Pulſibus adcommodari debet.

VIII.

Si Secundus Arteriæ ictus in uno Carpo evidentior ſit, quam in altero, Sanguis ſæpe ex Nare illius lateris, in quo Secundus Ictus evidentior eſt, majori abundantia erumpit.

Caput II.

Signa & Leges pro prædictione Diarrhææ Criticæ, junctæque huic Criſis per Vomitum, vel per Urinam.

I.

P*Ulſus Intermittens* certum indicium eſt futuræ DiarrhϾ Criticæ, tuncque tantum portendit Mortem, cum robur, ad perficiendam Criſin requiſitum, deficit *.

II.

Spatium temporis, Intermiſſionibus abſumpti, quantitatem Materiæ, quæ per Diarrhœam eva-

* Hæc nimis univerſalis Propoſitio *in ſecunda hujus Operis Parte* intra juſtos limites reducetur.

evacoabitur, vel numerum Sedium, ſignificat. Intermiſſio, quæ ſpatio unius Diaſtoles durat, vel in qua una tantum Diaſtole deficit, parcam Evacuationem innuit, vel paucas Sedes. Ea, quæ duplicis Diaſtoles ſpatium abſumit, ingentem Evacuationem ſignificat, vel multas Sedes. Ea denique, quæ duas Diaſtoles cum dimidia abſumit (longiſſima a *Solano* obſervata intermiſſio) admodum profuſam Evacuationem, vel ingentem numerum Sedium, indicat.

Nota. Quandoquidem diverſa in variis Subjectis, quin & in eodem Subjecto variis temporibus, Pulſus Frequentia certam intervalli inter ſingulas quaſque Pulſationes Menſuram haud admittit, exiſtimandum eſt, *Solanum*, licet nullam unquam hujuſce rei explicationem dederit, illam in præcedenti articulo intervalli Menſuram Proportionemve ſubintellexiſſe, quam in unoquoque Ægro regulares, Intermiſſionibus mediæ, Pulſationes ad ſe invicem gerere obſervarentur.

III.

Tenſio Arteriæ, Pulſui Intermittenti conjuncta, certum eſt Vomitus Critici, Diarrhœæ ſuperaddendi, indicium.

IV.

Major minorve Arteriæ Tenſio majorem minoremve per Vomitum Evacuationem, plures pauciorefve vomendi Conatus, denotat. Intermiſſionis Duratio ſimpliciter junctæ Diarrhœæ Quaotitatem, vel Numerum Sedium, reſpicit.

V.

Nunquam obſervavit *Solanus* ſimplicem Criſin per Vomitum abſque Diarrhœæ, neque igitur, utrum ejuſmodi Criſis aliquod peculiare *Antiquis* incognitum, Signum habeat.

VI.

Mollities Arteriæ, Intermiſſioni conjuncta; certum indicium eſt Criſis per Urinam cum Diarrhœa; & major minorve Quantitas excretionis per Urinam per majorem minoremve mollitiei in Arteria gradum denotatur.

VII.

Nunquam obſervavit *Solanus* ſimplicem Criſin per Urinam, ſine ullo Diarrhœæ concurſu, nec aliquod novum ſignum ejuſmodi Criſis noverat.

Caput III.

Signa & Leges pro prædictione Sudoris Critici.

I.

CUm Pulſus, qui futurum Criticum Sudorem ſignificat, hactenus non ſatis cognitus, neque proprio charactere inſignitus, fuerit, neceſſarium eſt, peculiarem ejus Deſcriptionem præmittere.

Sp.

Digitized by Google

II.

Species eſt *Pulſus Inæqualis, in una, duabus, tribus, quatuorve, ſucceſſivis Pulſationibus, tam altitudine, quam vigore, ſupra alias Diaſtoles inſurgentis.*

III.

Si hoc Pulſus Incrementum in una ſolummodo Pulſatione recurrit, difficulter cognoſci poteſt, vixque indicat Sudorem Criticum, niſi Arteria poſt primam in digitum impreſſionem ſenſibiliter ulterius urgeat, & profundum Carni ictum imprimat. Tunc enim Sudorem Criticum, intra paucas ad ſummum horas ſecuturum, ſignificat.

IV.

Verum ut conſtituatur novus ille, a *Solano* pro Sudore Critico detectus, Pulſus, duæ, tres, vel quatuor, ſucceſſivæ Pulſationes, non tantum ſupra reliquas, ſed & gradatim, uti ipſæ procedunt, ſupra ſe invicem, inſurgere debent; ſecunda ſupra primam, atque ita porro. Quatuor hujuſmodi ſucceſſivas Pulſationes ad ſummum obſervavit *Solanus*. Pulſum hunc *Pulſum Inciduum* vocavit, ob analogiam ejus cum quadam Pulſus ſpecie, quæ illo nomine in *Heredia* appellatur, & ANGLICE *The Unequal riſing Pulſe* (LATINE igitur *Pulſus inæqualiter adſurgens vel increſcens*) dici poteſt. Attamen eum ego iſto, quod ipſi imponere Auctori placuit, nomine appellabo.

Pul-

V.

Pulſum hunc Auctor ſemper mollem deprehendit, una tantum vice excepta, qua, ante Icterum Criticum, durus apparuit *. Hicque verſus Corporis ſuperficiem motus, unicus eſt, quem, a Sudore diſtinctum, *Solanus* poſt Pulſum Inciduum obſervavit.

VI.

Pulſus Inciduus, cum Arteriæ mollitie, certum indicium eſt futuri Sudoris Critici.

VII.

Quantitas ſecuturi Sudoris eſt in ratione compoſita Numeri & Vigoris ictuum, in Pulſu Inciduo adſurgentium. Sic quatuor ejuſmodi ſucceſſivæ validæ Pulſationes, Profuſum, duæ cum eadem vigoris conditione, Moderatum, tres cum pari vi, Copioſum, Sudorem præſagiunt. Aliæ combinationes æque facile occurrent.

C A-

* Vide Sect. II. Cap. 4.

CAPUT IV.

Generales quædam Animadverſiones circa ſupra dicta Signa & Criſes.

I.

NOn voluit *Solanus*, quod ſupra dicta indicia omnes haſce Criſes conſtanter præcedant, cum aliquas ipſe citra ulla talia prægreſſa indicia obſervaverit. Sed, raros hujuſmodi Caſus eſſe, adſerit, exceptis Sudoribus, qui particulares Febrium Intermittentium Paroxyſmos terminant, quos Pulſus Inciduus ut plurimum non præcedit. Id tantum ſtatuit, quod, dum hæc ſigna adparent, Criſes, quas innuunt, regulariter ſubſequantur; adeo ut ab anno 1707. vel 1708., quo nexum inter hoſce Pulſus eorumque Criſes primo obſervaverat, ad annum 1738. uſque, trium modo Caſuum reminiſceretur, ubi ſignificatæ per Pulſum Criſes ipſius exſpectationi non reſponderant. Horum Caſuum bini Narium Hæmorrhagiam indicabant: quo tempore hæc in eorum uno deficeret, Frontis Dolor, vel Gravitas, ſupervenit, & proximo die Delirium, quod ultra menſem protrahebatur; ſucceſſit. Attamen reconvaleſcebat Æger. Infortunatior alius poſt Hæmorrhagiæ Defectum ſiniſtri Temporis dolore adfligebatur, & intra ſeptem deinde dies, ingenti purulentæ materiæ copia per Naſum evacuata, occubuit. Tertius Caſus Diarrhœam notaverat, cujus Defectum violenta Tormina,

Sin-

Singultus, ac Vomitus, comitabantur, unde Æger intra quatriduum peribat.

I I.

Aliquando Natura illi Criſi, quæ prius per Pulſum indicata fuerat, novam aliam Criſin ſubſtituit, tuncque præcedens ſignum mutatur in illud, quod ad ſuccedentem Criſin pertinet.

I I I.

Aliquando, dum primum in Pulſu obſervatum indicium adhuc ſubſiſtit, ſecundum, aliud, imo & tertium, ſupervenit; hæcque ſimul continuantur. Tunc duæ, treſve, Criſes, ab iiſdem ſpecialiter indicatæ, ſingulæ juxta Leges ſupra dictas, accidunt.

I V.

Frequenti Obſervatione detexit *Solanus*, quod; ſi in Hæmorrhagia Narium colorem pallide rubrum exhibuerit Cruor, parcaque copia fluxerit, Ægri tunc lente teconvaleſcant, lentiſſime vero, ſi, cum eodem colore, Hæmorrhagia abundaverit.

V.

Criſium; per Pulſus indicatarum, eventus, & determinata, qua accident, hora, una cum circumſtantiis quibuſdam concomitantibus, maxima probabilitate prædici poſſunt. At, cum illa, quæ hoc reſpectu *Solanus* tradidit, ex *Veteribus* derivata ſint, ego hæc ſilentio prætermittam.

Nota

Nota, Videtur hic negligere Auctor illam eventus Criſium circumſtantiam, quæ in Criticæ Evacuationis Copia, adeo ſollicite ab *Antiquis* obſervata, conſiſtit.

V I.

Semper Obſervavit Auctor, omnes illas Criſes, quæ Naturæ Morbi, juxta regulas ab *Antiquis* traditas, analogæ ſunt, bene cedere, niſi rubor, performandæ, ferendæque, Criſi neceſſarium, deficeret.

V I I.

Si ſumma debilitate langueat Æger, antequam abſolvi queat Criſis, occumbere poterit: at talis, ſi accideret, caſus Obſervationum *Solaniarum* veritati non nocebit.

Hæ ſunt, ex longo Obſervationum decurſu, pro Criſium ex Pulſu prædictione, deductæ a *Solano* Leges. Quod autem magno fide digniſſimorum rariſſimorumque Factorum numero hac in re vere ſuſtentatus fuerit, abſque ullo dubio in ſequentibus Paginis adparebit. Attamen, de nimia Concluſionum illarum latitudine & extenſione propria experientia convictus, hocce Prædicendi Syſtema non aliter, quam Hiſtoricus, tradidi, ut plane innoteſcere deinde poſſit, quouſque rem acu tetigerit Auctor, quouſque erraverit. Agnoſcendum eſt nihilominus, ipſum iis locis exercuiſſe Praxin, quibus temperata diæta, uniformis vitæ ratio, optimuſque cœli habitus, concurrunt, ut Morbi ſimpliciorem, eorumque Criſes magis regulares, efficiantur, ac quidem ſub contra-

trariis conditionibus inveniri ſoleant : Quid ; hoc reſpectu, *Solano* concedere oporteat, perſpicacis, & non præoccupati, Lectoris judicio relinquam. Sed qualecumque harum Prædicendi Regularum fatum fuerit, adlegata ab ipſo Facta diverſæ penitus naturæ erunt ; priora ſcilicet, ab iis, quas inde deduxit, Concluſionibus non dependent, nec ullo, in ſubſequente ejus ratiocinio, errore debilitari poterunt. Obſervationum ejus, ad quas nunc procedo, ſubſtantia ſemper integram ſuam vim atque auctoritatem retinet, auſimque dicere, talem eſſe, quæ naturaliter animum ſciendi avidum excitare, attentionem figere, & ad ulteriorem hujuſce negotii perveſtigationem urgere, debeat :

SECTIO II.

Facta, quibus Obſervationum SOLANIANARUM veritas circa Prædictionem Criſium ex Pulſu in univerſum evincitur.

INſinitum Penſum foret, omnes, ab Anno 1707. vel 1708. quo rem iſtam primum detexit, uſque ad Annum 1738. quo obiit, circa hanc materiam a *Solano* factas Obſervationes chartæ tradere. Quam inexhauſtum ſit Subjectum hocce, ex ſequenti cuiuſdam Epiſtolæ paragrapho facile judicari poterit, quam Anno 1735. ad Amicum *Gadenſem* ſcripſit: *Numquam metam adſequerer, ſi omnes illos, quos a fine* Junii *uſque ad* Septembris *proxime elapſi finem obſervavi, caſus enarrare ſuſciperem. Hæmorrhagiæ Narium, quas, ex Pulſu Dicroto, prædixi, pluſquam quinquaginta fuerunt: omnes Prognoſi meæ reſpondebant, & duæ ſolummodo ſupra dictæ intulere mortem. Criſes per Sudorem, quas, ex Pulſu Inciduo, prædixi, ſeptem ſunt, vel octo; &, quæ per Diarrhœam contigerunt, ex Intermittente Pulſu, quinque.*

Ob hanc Factorum multitudinem Criſes prædicendi habitus adeo tandem familiaris evaſerat *Solano*, ſtimuluſque, quo ab inſenſilibus ſuis Conterraneis incitaretur, præter glorioſam, ſed inanem, famam, adeo levis erat, ut, ea, quæ obſervaret, Facta notare, paſſim negligeret, do-

donec peculiares ſubinde Caſus attentionem ejus atque diligentiam excitarent.

In iis, quæ circa hanc materiem Publico communicavit Auctor, peculiares viginti quatuor Caſuum hiſtorias tradidit, & in Litteris, poſtquam *Antequeræ* valedixeram, in fine Anni 1737. & initio 1738., ad me datis, tredecim novarum Obſervationum mentionem fecit. Caſus, ab aliis, qui eoſdem obſervaverant, dum *Antequeræ* degerem, ipſi communicati, fuere undecim; illique, quos ego ab Amicis meis habeo, novem ſunt. Omnes igitur ſimul (a propriis meis Obſervationibus, de quibus alibi loquar, abſtrahendo) quinquaginta ſeptem Caſus efficiunt. Hos ipſos enarrare, nimis tædioſum foret. Ex iiſdem itaque tales ſeligam, qui Obſervationum *Solanianarum* veritatem, auctoritatemque, optime in univerſum ſtabilire poterunt. In hunc finem, quædam, a Perſonis omni partium ſtudio liberis confirmata, quædam etiam, ab ipſis ejus in Praxi Æmulis juramento corroborata, & iiſdem conſentientibus publicata, Facta, miſſis aliis, ſegregabo.

In harum Obſervationum Hiſtoriis varia, ab earum Scriptoribus addita, ſed primario Scopo vere extranea, Monita & Accidentia prætermittam: at, ſi naturaliter ex Factorum circumſtantiis naſcantur, & manifeſtum ſinceræ & infucatæ relationis Characterem gerant, omitti nequeunt, niſi illa, quam ab Obſervatorum candore recipiunt, ponderis & auctoritatis portione Facta ipſa denudentur.

Obſervationes iſtæ, quæ prima jam demum vice prodeunt, *Aſteriſci* ope a reliquis diſtinguentur.

C A-

Caput I.

Exempla Prædictionis Hæmorrhagiarum Criticarum per Naſum.

* Observatio I.

Ex Declaratione quadam Domini JOSEPHI VINCENTII GOMEZ, Antequeræ *Medici, deſumpta.*

CUrabam, inquit, JOANNEM ROMERUM, *Antequeræ* incolam, *in Calle Gavilanes* (ſic dicta Platea), Febre Ardenti decumbentem, quam animi deliquia, aliaque periculoſa ſymptomata, comitabantur. Vir erat ſex & viginti annorum, bono habitu, temperamenti calidi elaſtici. Poſt Sanguinis Miſſionem, aliaque remedia, quinto die Pulſum Dicrotum obſervavi. Ægro itaque, *Solani* Obſervationibus inductus, Hæmorrhagiam Narium vaticinabar; ſed intra bidui ſolummodo ſpatium, quia Secundus Ictus non continuo aderat † (quo Pulſuum numero iſte recurrerit, non expreſſit Auctor); interea omnium remediorum uſum ſuſpendi. Idem Pulſus proximo die continuabatur; & dum tertio die mane ægrum inviſerem, narrabat mihi, ſe prægreſſa nocte ſanguinem, ad dimidiæ pintæ copiam, ex naribus dimiſiſſe; Pulſum ejus naturalem, morbumque, ut Antiquis terminis utar, perfecte judicatum, reperi.

† Vid. pag. 2. num. 2.

*Observatio II.

Anno 1736., *Don Juan Pardo*, Domini *Joannis Pardi*; Nobilis primi Ordinis, & in Civitate *Antequeræ* Regidoris §, Filius, Febre Tertiana Continua laborabat. Cura ejus gerebatur a Doctore *Franciſco Criado y Balboa*, Regiæ Familiæ Medico honorario, qui, omnium, quæ applicaverat, remediorum inefficaciam expertus, *Solanum* tandem in conſilium advocavit, ubi nova Sanguinis Miſſio, a priore propoſita, ſed ab altero rejecta, fuit, qui, ut ſequenti die inſtitueretur, conſentiebat, niſi interim, quam ex Continuo Pulſu Dicroto exſpectabat, Narium Hæmorrhagia erumperet. Ut vero ulterius ſibi ſatisfacerent, ambo ſtatim ad ægri examen regreſſi, unius pulſationis Intermiſſionem, Pulſui Dicroto conjunctam, omnique ſecunda vel tertia diaſtole recurrentem, animadverterunt: unde *Solanus* †, præter Hæmorrhagiam, Diarrhœam imminentem præſagiebat; quæ duodecima circiter ejuſdem diei hora, uti & Hæmorrhagia octava circiter veſpertina, ſecuta fuit. Ex eo tempore melius habebat æger.

Hujuſce Obſervationis veritas, ab ægro ipſo, ejus parentibus, ac univerſa familia, mihi, cum *Antequeræ* degerem, confirmata fuit, uti & a Domino *Antonio de Heredia y Bazan*, Civitatis illius *Corrigidore* (hoc eſt, Supremo tam in civilibus, quam militaribus, negotiis Magiſtratu), notæ dignitatis & curioſitatis Nobili, qui, audito caſu, ſtatim eadem veſpera, hora undecima, ut ſibi ipſi de hujuſce rei veritate ſatisfaceret, ſeſe ad ægri domum contulerat.

Ob-

§ Membrum Magiſtratus.
† Vide p. 11. num. 3.

Observatio III.

Don Antonio Alvarez, *Antequeræ* Medicus, in quadam, quam *Solano* tradidit, Declaratione, inter varios alios Caſus, unum refert, ubi, obſervato Pulſu Dicroto, Sanguinis Miſſionem diſtulerat, quam cæterum plane indicatam exiſtimabat. Proximo die, decreta ſecum Sanguinis Miſſione, rediens, mirabatur, quod, ægrum foras exiſſe, intelligeret, cauſamque tam inopinati eventus ſciſcitanti reſpondebant Familiares, ægrum in eadem inquietudine & anxietate, uti ipſum reliquerat, perſeveraſſe ad Auroram uſque; quo tempore, increſcente anxietate, delirus evaſerat, moxque ſanguinem dimiſerat per Nares. Poſt vero in tranquillum ſomnum delapſus, & expergefactus, probe ſanus, induerat veſtes, & ob magni momenti negotium exiverat. Gratulabatur ſibi Doctor, quod Sanguinis Miſſionem, quæ tam felicem Criſin potuiſſet avertere, diſtuliſſet.

Declaratio, unde Obſervatio iſthæc deſumpta eſt, a Doctore *Alvarez* juramento confirmata, ipſoque conſentiente publicata, fuit.

Observatio IV.

Anno 1736. vocabatur *Solanus*, ut *Emanuelem Mercado*, robuſtum, laborioſum, calidiſſimi temperamenti, juvenem, *Antequeræ* incolam, in platea *Calle del Raſtro* dicta, inviſeret. Dies tunc ſextus agebatur Febris Petechialis: inſatiabilis ſitis, intolerabilis in ſuperficie corporis, licet interiores partes vix adficeret, ardor, Pulſuſque, ſine ulla inſolita celeritate,

 par-

parvus ac Dicrotus, aderant. Ex ultimo hocce ſymptomate impendentem Hæmorrhagiam ægri familiæ ſignificabat Doctor; ſed, hanc in illius indolis morbo pernicioſam fore, judicans *, fruſtra omnes, quas excogitare poterat, methodos adhibuit, ut eandem averteret. Tribus diverſis temporibus ſanguis de naſo fluxit, ſingulisque vicibus ab ipſo familiaribus prædicebatur. Poſt repetitas haſce Hæmorrhagias debilior pejorque evadebat æger, & diarrhœa, ſimiliter a *Solano* prædicta, ſed quam nec impedire, nec temperare poterat ipſe, nec ferre æger, intra paucos deinde dies occubuit.

Observatio V.

Eodem Anno *Joannes Delgado*, ætatis circiter triginta annorum, ſicco calidoque temperamento præditus, in Febrim Tertianam Continuam, quæ caput afficiebat, incidit. Secunda die (an morbi, an curationis, non exprimitur), obſervato Pulſu Dicroto, cujus Secundus Ictus Primum valide & celeriter excipiebat †, copioſam ipſi narium Hæmorrhagiam, intra duodecim horarum ſpatium, præſagiebat *Solanus*. hæcque ita contigit. Triduo ſequenti, indies, pari fundamento, parem prognoſin, ſucceſſu pari, non ſine inſigni totius familiæ ſtupore, repetiit. Sed tandem, nimiam hanc evacuationem ratus, magna difficultate ejuſdem continuationem præcavit; brevique reſtituebatur æger. Caſus hic, continuum toto quatriduo Miraculum, in vicinia famoſus evaſerat; mihique, dum *Antequeræ* verſabar, ab ægroti conſanguineis adfirmatus fuit.

‡ Ob-

* Vide p. 12. num. 6.
‡ Vide p. 3. num. 4.

* Observatio VI.

Deſumpta ex Declaratione quadam Doctoris MICHAELIS DE PORRAS.

Ego *Don Miguel de Porras*, Medicinæ Doctor, hujuſque Civitatis *Antequeræ* incola, declaro, quod, dum Anno 1736. proxime elapſo Frater meus *Don Rodrigo de Porras*, calidæ ac robuſtæ conſtitutionis juvenis, in Continuam Duplicem Tertianam Febrem incidiſſet, periculi cujuſdam metu, quarto die Doctorem *Franciſcum Solanum de Luque* in conſilium advocaverim. Poſtquam ita, ut e re eſſe videbatur, conſulueramus ægro, in viſendo ipſo *Solanus* perſtitit, ſeptimaque die mane, explorato Pulſu, Amitas & Sorores meas, quæ aderant, rogavit, ut ad emungendas nares candidum ægro ſtrophiolum largirentur; ſe enim, ob Pulſum Dicrotum, partis illius Hæmorrhagiam exſpectare. Ego tunc domo aberam, ſed bihorio poſt redeunti, inquirentique, quomodo valeret Frater, & utrum ipſi adfuiſſet Doctor, Amitæ & Sorores narrarunt, quæ contigerant. Reſpondi ego; bene, videbimus' Intra horam circiter cum dimidia, dum æger nares emungeret, tanta copia erupit ſanguis, ut integrum ſtrophiolum commacularet. Mox advocabat familiam; acceſſimus, & veritatis *Solaniani* præſagii ſpectatores fuimus. In cujus rei teſtimonium Declarationem hancce ſignavi, *Antequeræ* nona Octobris 1737.

Don Miguel de Porras.

Digitized by Google

* Observatio VII.

Deſumpta ex Epiſtola ad SOLANUM ſcripta.

Ego *Don Pedro Caſtan*, *Caſæ Vermejæ* Archiater Titularis, Univerſitatis *Gandienſis* Doctor, a Regio *Protomedicato* approbatus, declaro, quod 12. Decembris 1735. vocatus fuerim, ut *Antonium de Luque*, ætatis 41. annorum, Febre Synocha, quarto tunc die, periculoſe laborantem, viſerem, Poſt purgationem, repetitam ſanguinis miſſionem, variaque alia remedia, æger meus indies pejus habuit, ita ut de ſalure ejus deſperarem. Vigeſima morbi die, ad oſtium domus obvium ſe mibi offert ægri Frater *Auguſtinus de Luque*, totus perfuſus lachrymis, dicitque, deſiderare ſe, ut advocetur conſilium: huic ego, examinaro ægro, cujus Pulſus valide admodum ac celeriter pulſabat, & Dicrotus videbatur, reſpondeo, fruſtra fore; ægrum enim, antequam Medicus poſſet accedere, moriturum. Urget, ut, quæ maxime e re eſſe viderentur, præſcriberem; ſed, locum, quem in *Lapide Lydio* paucis diebus ante de Pulſu Dicroto legeram, mecum recolligens, ægrum ſimpliciter juſculo ſuo nutriendum eſſe concluſi, & exſpectandum eventum. Proximo mane prima Aurora viſitavi ægrum, eandemque Pulſus vehementiam ac frequentiam deprehendens, ſed evidentius, quam prægreſſo die, Dicrotum, mox declaravi familiæ, exſpectare me Hæmorrhagiam Narium intra bihorium, monuique, ne ulla ægro remedia applicarent, donec reverterer. Poſt trihorium redii, eumque tanta Hæmorrhagia diffluentem inveni,

ni, ut lecti linteamina vix eſſent imbibendo. Bihorii ſpatio durabat Hæmorrhagia; quo tempore ſæpe Pulſum ejus examinavi, ac notavi, Secundum Arteriæ ictum gradatim decreſcere, tandemque integre diſparere †. Tunc valedixi ægro; omne periculum tranſiiſſe, monui; & intra paucos deinde dies reconvaleſcebat. Ipſe etiamnum in hac Civitate cum familia ſua vivit. Alios præterea hujuſmodi Caſus, ſucceſſu non minus felici, in Febribus Ardentibus, quæ Pleuriticis doloribus ſtipatæ videbantur, obſervavi; quorum, ſi deſideraveris, exactas tibi Hiſtorias tranſmittam. In teſtimonium veritatis ſupra memorati Caſus juro, ſignoque, in Muſæo meo *Caſa Vermeja* die 11. Octobris 1737.

Don Pedro Caſtan.

CAPUT II.

Exempla Prædictionis Diarrhœarum Criticarum.

OBSERVATIO I. II. III.

Declaratio Doctoris F. T. DE SAYAS.

EGo *Don Franciſco Thomas de Sayas*, Regis noſtri, pro Auguſta ejus Familia, Medicus honorarius &c., declaro, quod, variis hiſce

† Pag. 4. num. 6.

hiſce prægreſſis Annis, cum Doctoribus *Rodrigo Parilla y Villalon*, & *Franciſco Solano de Luque*, in varia conſilia advocatus, multarum in hoc Libro * relatarum, & a *Franciſco Solano de Luque* prædictarum, Criſium teſtis fuerim. Inter quas ſequens Caſus, in Domino *Geronymo Goni y Avendano*, Civitatis hujuſce *Corrigidore*, nobis tribus tunc præſentibus, admodum ſtupendus erat.

Poſtquam unuſquiſque noſtrum, in Nobili hoc Viro Pulſum Inæqualem, Intermittentem, Irregularem, animadvertiſſet, Dominus *Franciſcus Solanus de Luque* innuit, *Ægrum proximæ die ſummo mane magnam anxietatem, cum tanta corporis perturbatione, paſſurum eſſe, ut adſtantes, illum in mortis agonia verſari, judicaturi forent. Sed omnem hunc tumultum tribus quatuorve ſedibus pacandum eſſe*. Doctor *Villalon*, egoque, nullam tunc ipſius Prognoſi fidem adhibuimus, irregularitatem Pulſus aliis longe cauſis, quam quas *Solanus* ſuggeſſerat, adſcribentes. Verum extremo cum ſtupore Prognoſis hujus adimpletionem mirabamur; *Præfixo enim tempore tanta ægri anxietas erat, ut univerſa familia commoveretur, putaretque, ipſum revera mori, ſed brevi, alvo ter quaterve depoſita, integre fere reconvaleſcebat*. Idem, proximo die, licet ſerius, minori copia, & abſque ullo incommodo, accidit, perfecte etiam uti *Solanus* prædixerat.

Declaro inſuper, quod, cum in Fratre *Ludovico de Cuenca*, Ordinis Franciſcani, in Conventu *Sanctæ Mariæ Magdalenæ*, hujus Civitatis,

* *Lapis lydius* indicatur.

tis, Monacho, in Febris cujuſdam exacerbatione Inæqualem Intermittentem Pulſum deprehenderet *Solanus*, ſuccincte enuntiaverit, *Ægrum nullo remedio indigere; Febrim enim poſt mediam noctem copioſa Diarrhœa terminandam fore*; quæ & accidit, uti præmonuerat Doctor, noſque omnes ægrum proximo die perfecte ſanum conſpeximus. Huic Prognoſi Doctor *Antonius Alvarez*, ego ipſe, & varii ex ſupra dicto Ordine Reverendi Viri, intererant.

Declaro etiam, me, dum, iiſdem adſtantibus, Fratrem *Franciſcum Diaz*, memorati Conventus *Guardianum*, Febre, magnaque anxietate, cum Intermittente Pulſu, ad ſecundam & tertiam pulſationem recurrente, adflictum, inviſerem, Domino *Franciſco Solano* dixiſſe, quod, ſi in hoc ægro Prædictio ejus deprehenderetur vera, memet de Obſervationum ejus certitudine plane convictum agnoſcerem. Accepit Conditionem, dixitque, *Ægrum brevi violentiſſimam ventris commotionem paſſurum eſſe*. Intra bihorium tam vehementes inteſtinorum tumultus & borborygmos, cum tam enormi flatuum eruptione, percepit æger, ut ſe Viſcera ipſa exploſurum crederet: his fæculenta ſucceſſit ſedes, poſt quam commode habuit. Proximo mane, aliquas in Pulſu Intermiſſionis reliquias detegens, *Solanus* §, ut alvi motus facilitaretur, præſcripſit Clyſma. Laudabilis evacuatio ſecuta fuit, ac deinde Pulſus Intermiſſio, febriſque, ceſſarunt, quod æque me, ac *Guardianum* ipſum, Fratrem *Michaelem Garzia*, Ordinis Chyrurgum, plurimoſque alios, in ſtuporem rapuit,

Quoad

§ Pag. 4. num. 7.

Quoad alias Criſium, a *Franciſco Solano de Luque* prædictarum, ſpecies, Hæmorrhagias Narium, & Sudores, juro, me, licet hiſce Prædictionibus ipſe non adfuerim, eaſdem nihilominus a Perſonis omni exceptione majoribus, quorum aliquibus Facta iſta acciderant, aliqui eorum in aliis teſtes fuerant, confirmatas audiviſſe. Quam ob rem, & quia ipſe mecum de certitudine Prædictionum, quibus interfui, convictus ſum, ne vel minimum mihi ea de re dubium ſupereſt. Juro igitur, & ſubſigno.

Don Franciſco Thomas de Sayas.

*Observatio IV.

Ex Declaratione quadam Doctoris MICHAELIS DE TORRAS.

- - - Declaro inſuper, quod *Maria Joſepha de Saavedra*, provectæ ætatis, cachectici, & obſtructionibus ſtipati, habitus Domina, curis quibuſdam, animique inquietudinibus, laborans, ex hypochondriaca adfectione in Febrim Malignam, cum omnis nutrimenti ac remediorum ejectione per vomitum, urinæ ſuppreſſione, & adſtricta alvo, delapſa, primum curæ Doctoris *Antonii Alvarez* demandata fuerit; qui, aliquot diebus elapſis, *Franciſcum Solanum de Luque*, & *Franciſcum Criadum*, Medicinæ Doctores, in conſilium advocavit. Unanimiter conſentiebant, morbum lethalem eſſe; *Solanus* autem, ex Intermittente Pulſu, coram Domino *Pedro Vorrego*, matre ejus, ſororibus, atque univerſa familia, ægram ſequenti veſpera duas treſve largas ſedes habituram, monuit: quod

& ea-

& eadem veſpera, ut mihi ab omnibus ſupra memoratis adſeveratum fuit, inter octavam nonamque accidit. Biduo poſt veſperi rogabam, ut liceret videre ægram; Pulſuſque Intermiſſionem inter ſingulas tertias quartaſque pulſationes deprehendens †, iiſdem præſentibus, futuram poſtridie Diarrhœam indicavi. Quo facto, Prædictionis, biduo ante a *Solano* factæ, eventum narrarunt; unde in mea etiam ulterius firmabar. Proximo mane ægra duas largas ſedes habuit, vermemque evacuavit, longitudine quadrantis ulnæ. In cujus rei teſtimonium hancce Declarationem ſignavi, *Antequeræ* die 9. Octubris 1737.

Don Miguel de Torras,

Observatio V. VI. VII.

Ex Declaratione Doctoris VINCENTII COMEZ.

Ego *Don Vincente Gomez*, Medicinæ Doctor, Civitatis hujus *Antequeræ* indigena, & civis, declaro, quod, dum curam gererem *Alonſi Duran*, qui in *Cruz Blanca* Febre Ardenti decumbebat, poſt convenientium remediorum uſum, nono die Regularem Pulſus Intermiſſionem obſervaverim; quem dum attentione plus quam vulgari explorarem, *Frater Franciſcus de S. Nicolao, Trinitarius*, qui tunc caſu aderat, ait, *Videris timere, Doctor, ne æger in periculo verſetur; ego, licet non ſim Medicus, revera timeo: nam Pulſus ejus ſiſtitur*. Reſpondi, *Me & Intermiſſionem percipere, & prævidere periculum*; pri-

† Vide pag. 2. num. 2.

primum lethale ſignum eſſe , omnemque ulteriorem remediorum applicationem inutilem . Poſtridie nihilominus redii, ut viderem ægrum ; & manifeſtiorem adhuc frequentioremque Intermiſſionem detexi *. Talis in ſequentem uſque diem perſeveravit; quo tempore acceſſit Diarrhœa , poſt quam Intermiſſio diſparuit †, & levamen ſenſit æger. Brevi poſt , Critico unius Parotidis abſceſſu facto, perfecte convaluit.

Declaro inſuper , quod , dum *Franciſca de Valenzuela* , 70. annorum Domina , Continua Duplici Tertiana Febre laboraret, & a quodam hujus Civitatis Medico pro deſperata haberetur, Filius ejus Dominus *Antonius del Sampo* , ut ipſam viſiterem, me impulerit; cui tandem, non ſine renixu quodam , conſenſi ; illamque , cum Intermittente, debili , ac parvo , Pulſu , Lethargicam deprehendens , alterius Medici Prognoſin confirmavi , recuſavique , aliquid præſcribere : ſed, *Fratris Joannis Vilchez* importunitate fatigatus, quædam tamen Digerentia , Stomaticha, & Cephalica, præſcribebam . Perſtitit Intermiſſio, & Symptomatica §, quæ ægræ vires

* Vide pag. 2. num. 2. † P. 4. num. 6.

§ Etiamſi Diarrhœam hanc *Symptomaticam* vocaverit Doctor, apparet nihilominus, eam ſtricte loquendo revera *Criticam* fuiſſe, etenim evacuatio , exquiſitiſſime ad removendam Morbi Cauſam appropriata , pernicioſa evadere poteſt, ob accidentalem cum extrema debilitate concurſum, quæ largas qualeſcumque fluidorum imminutiones admittere nequit, ſine totali vaſorum relaxatione & collapſu . Talis in præcedenti Obſervatione Caſus erat. Abſolvebatur Criſis, Medicus feliciter ſervabat requiſitum inter evacuationis quantitatem, atque ægræ vires, æquilibrium. Sic vacillantes hujus Spiritus ſuſtinebat, &, remota per Criſin Morbi Cauſa, cito Robur recuperabat ipſa, ac ſanabatur. Hic, inquam, neceſſario Caſus fuit, cum evidens ſit, pauca quædam Adſtringentia a quibus Cura adſcribitur , Medicamenta eſſe , nec adaptata Cauſę, nec Morbi hic memorati violentiæ proportionata.

vires peſſumdabat, Diarrhœa ſupervenit: verum, poſt Adſtringentium quorundam cum prædictis remediis miſcelam, Diarrhœa, Febriſque, ceſſarunt, diſparuit Intermiſſio, imminens Apoplexia tranſiit, ægraque ad ſtuporem omnium adſiſtentium ſanabatur.

Ejuſdem ægri * Matrem Febris Tertiana Duplex prehendit, quæ non minorem mihi ſollicitudinem peperit, quam quæ Filium adfixerat, ætatis ejus, ſexaginta ſcilicet & ſex annorum, magnæque Symptomatum violentiæ, reſpectu. Pulſum ipſius ſeptima & octava pulſatione Intermittere, obſervabam †; quapropter omnibus remediis abſtinui, juxta *Solani* regulas Diarrhœam Criticam præſtolaturus. Triduo perſeveravit Intermiſſio; deinde ſine ulla Diarrhœæ apparitione evanuit §. Hac de caſa ægræ regimen perſcrutatus, eam ſupra dictis diebus cocta Cydonia comediſſe, detexi, paratamque ex Cydoniis, Abſynthio; ac Lardo, pulticulam Stomacho & Abdomini adplicaſſe; detecta ſic, unde Diarrhœæ detentio proceſſerat, cauſa, juſſi ſtatim, ut hæc Medicamina amoverentur, mutaretur ægræ Diæta, Adſtringentibuſque, ad æquilibrandos priorum condenſantes effectus, Incidentia, Attenuantia, ac Laxativa remedia ſubſtituerentur. Attenuatis ſic humoribus, ſolidiſque ad priſtinam laxitatem reductis, nova Pulſus Intermiſſio, &c, intra viginti quatuor deinde horas, Diarrhœa, quæ ægram quadantenus levabat, apparuit. Sed, cum viderem, non eſſe hanc com-

* *Joannis Romeri*, cujus Caſus in Declaratione præſentem Obſervationem immediate præcedit, & ad Caput *de Hæmorrhagiis* translatus fuit.
† Pag. 2. num. 2. § 2. Pag. 2. num. 3.

completam Criſin, leve Tamarindorum Decoctum præſcripſi: unde modicas binas ſedes habuit. Quamcunque interim adhibuerim curam, ſenſim pejus habuit, tandemque occubuit. Supra memoratos Caſus obſervavi ipſe, & cum veri ſint, ſignavi, *Antequeræ* die 6. Octobris 1737.

Don Joſeph Vincente Gomez.

CAPUT III.

Exempla Prædictionis Sudorum Criticorum.

* OBSERVATIO I.

Communicata a Doctore GOMEZ.

FRanciſcus Ignacius, *Hoyæ* incola, in Febrem Continuam Duplicem Tertianam, magna laſſitudine, & anxietate, ſtipatam, incidit. Sexto die ad ſingulas tertias quartaſque pulſationes † Pulſum Inciduum obſervavi. Critici ergo Sudoris exſpectatione, omnium remediorum uſum diſtuli. Reſpondit eventus; etenim circa ſeptimæ diei finem copioſiſſimus expellebatur Sudor, per quem morbus feliciter deſiit. *Antequeræ* die 6. Octobris 1737.

Don Joſeph Vincente Gomez.

O B-

† Vide pag. 2. num. 2.

Observatio II.

Ex SOLANO.

Fratri Cecilio Garzia, *Lorenſis Franciſcanorum* Conventus *Superiori*, Febre Coutinua laboranti, in determinatam proximæ diei horam Sudorem Criticum prædicebam. Quam ob rem, magna cum difficultate, & datæ Prognoſis certitudini coram univerſo Conventu inſiſtendo, Domino *Antonio de Pontes*, Medico Ordinario, perſuaſi, ut Miſſio Sanguinis, quam ægro præſcripſerat, differretur. Circa præfixam horam, dicto Medico præſente, irregularem admodum perturbationem ſenſit, hancque Sudor copioſiſſimus ſequebatur, quo perturbatio ſimul, & Febris, evanuit.

Observatio III.

Ex eodem.

Don Alonzo de Godoy y Roxas, perpetuus Civitatis *Antequeræ Regidor*, poſt Intemperiem quandam in Febrem Continuam relabebatur, quæ adeo violenta evaſit, ut quarto die in conſilium advocarer. Alii Medici, Dominus *Franciſcus Thomas de Sayas*, & Dominus *Antonius Alvarez*, Sanguinis Miſſionem proponebant; ſed, levibus quibuſdam Pulſus Incidui ictibus perceptis, prævifaque inde per Sudorem Criſi, ut, quartæ diei reſpectu, Sanguinis Miſſio differretur, perſuaſi, Veſperi Pulſum Inciduum evidentiorem, &, memoratam ab *Hippocrate* *, tu-

* Aph. 72. Sect. 4.

rubram in Urinam nubeculam, obſervavi. Quapropter acrius memet Sanguinis Miſſioni oppoſui, prædixique, futurum ſeptimo die Sudorem Criticum. Hoc temporis intervallum, licet æger quaſdam mutationes ſubiret, ſine ulla ulteriori Præſcriptione abſumebatur; & ſeptimo die bini copioſiſſimi Sudores ſupervenerunt, quibus integre ſublatus eſt Morbus.

Observatio IV.

Ex Eodem.

Frater Alexander de Paz, Ordinis *Franciſcani*, cum *Illoram* peteret, prehendebatur Febre Continua, ad Tertianæ nonnihil indolem accedente, cujus violentia ingentem ipſi inquietudinem peperit. Poſtmeridie quadam, Pulſum Inciduum percipiens, copioſum ipſi, circa nonam ejuſdem veſperæ horam futurum, Sudorem denuntiavi, cujus ope reſtitueretur. Ad hanc meam Prognoſin obſtupuit, non tantum quia hoc illi novum videbatur, ſed & quod nunquam, ſive per Sudorifica, ſive per Exercitia, Sudor ipſi exprimi potuerat; ideoque non credebat; præcipue vero ipſius horæ determinationem mirabatur. Tandem, circa nonam, anxietatem ſenſit, incepit delirare, Sudavit inſigniter: ſicque brevi ſpatio perfecte convaluit.

Observatio V.

Ex Eodem.

Frater Joannes Gomez, *Antequeræ* jam Conventus *Magdalenæ Guardianus*, die quodam Lunæ mane in Febrim admodum Acutam incidit;

die

die Jovis, Morbi quarto, Pulſum Inciduum obſervavi, & , coram univerſo Conventu, prædixi die Dominico mane, poſt magnam anxietatem, copioſiſſimum adfore Sudorem Criticum; promittendo ſimul, ipſum inde ſanandum eſſe. Explorato poſtridie Pulſu, heſternam Prognoſin reperi; eundemque leviter Dicrotum deprehendens *, addidi, quod illo ipſo die aliquot Sanguinis guttas de Naſo emungeret; idque hora undecima faciebat. Veſperi aliam pro ſequenti nocte ſimilem Hæmorrhagiam prædixi; quæ pariter contigit. Die Saturni mane, exiguam quandam Pulſus Intermiſſionem circa tertiam quartamque Pulſationem percipiens †, facilem Alvi circa meridiem motum indicavi, eoque circiter tempore unicam ſedem habuit, ſimulque vermem, longitudine quadrantis ulnæ, ejecit. Die Dominica, ſummo mane, ingentem anxietatem, jactationem, nauſeam, delirium, tremorem, & inſignes horripilationes, paſſus fuit. Inveni ipſum, ſub hiſce ſymptomatibus luctantem, nec, ſine aliqua difficultate, ægri, adſiſtentiumque, eum in Agonia verſari exiſtimantium, metus compeſcere poteram. Perſeveravit ita, ſpatio quadrantis horæ; quo elapſo, tanto cum fœtore Sudavit, ut Monachi omnia ejus ſtragula permutare cogerentur, & univerſum Conventum luſtrare ſuffumigiis; æger autem perfecte convaluit.

C * Or-

* Vide Pag. 11. num. 3.
† Vide pag. 2. num. 2.

* Observatio VI.

Deſumpta ex Epiſtola ad SOLANUM *ſcripta à Domino* PETRO JOSEPHO MARIN DE APARICIO, *Viſitore Generali redituum Tabaci* MALAGÆ.

- - - - Poſt quæ ad Factum propero. *Don Alonzo de Sevilla*, ad meam Tribum pertinens, ante aliquot dies ægrotare inceperat. Medicus ejus *Don Nicolas Rexano* morbum Tertianæ Duplicis Intermittentis nomine inſigniebat, qui poſt ſex Sanguinis Miſſiones in Febrim demique Continuam evaſit. Deſideravi igitur videre ægrum, die Morbi undecima, Domino *Antonio Manzo*, Subcenturione, ac Domino *Jacinto Marſil*, redituum Tabaci Secretario, ſociatus; &, licet meæ in Rebus Medicis ignorantiæ conſcius, attamen juxta Regulas, in tuo, nunquam ſatis laudato, Opere communicatas, ægri Pulſum explorare volui. Circa trigeſimam vel trigeſimam primam Pulſationem Suſpenſionem quandam, Intermiſſionemve, obſervavi, aut aliquid tale, quod, penitiſſimæ in hoc negotio cognitionis defectu, determinare non poteram. Quamobrem Dominum *Antonium Manzum*, qui eodem mecum delectamento Operis tui partem legerat, rogavi, explorare ægri Pulſum, & ſupra dictum Pulſationum numerum examinare, vellet. Quo facto, eundem, quem ego obſervaveram, inſolitum motum ad trigeſimam tertiam Pulſationem animadverrit. Hinc, tuis Regulis * inducti, ambo, Criſin quandam decimo

* Vide pag. 2. num. 2.

mo quarto die ſecuturam , judicavimus ; cujus generis Criſis illa futura eſſet, determinare non auſi. Hora deinde elapſa, ſupra memoratis nobis occurrit Medicus, adſeritque , ægrum periculoſe decumbere, videri ſibi, e re eſſe, ut Veſicatorium, & nova Sanguinis Miſſio , præſcriberetur; denique deſiderare ſe , ut Doctor *Raphael de Fuentes* in conſilium advocaretur . Ægri commiſeratione tactus, modeſte ipſi. quid obſervaſſem, quidque inde judicarem, expoſui , & petii, ut, priuſquam propoſitam a ſe Sanguinis Miſſionem ſuſciperet, negotium iſtud ſerio examinaret. Advocaveram conſilium , ſed eidem intereſſe non potui . Hora ſeptima veſpertina Dominum *Raphaelem de Fuentes* in *Adminiſtratoris Generalis* ædibus obvium habui ; qui ibidem, coram Nobiliſſimo illo Viro, ejus Familia, ac ſupra dicto Domino *Antonio Manzo*, periculoſum ægri ſtatum declaravit ; cumque eum rogarem, utrum in Pulſu id, quod ego obſervaveram, notaſſet? idem ſe notaſſe , reſpondit , ſed frequentius , & ad vigeſimam tertiam vel quartam Pulſationem recurriſſe * ; non eſſe Intermittentem Pulſum, ut mihi imaginabar , ſed Inciduum , ſeque ideo Domino *Nicolao Rexano* ſuaſiſſe, ne ſub hujuſmodi conditionibus Sanguis ægro detraheretur; nihilominus , quod ægerrime tuli , Sanguinem ipſi ex Vena Hepatica ſubduxit. Verum , non obſtante perverſa hac Curandi Methodo , nataque inde virium diminutione , tam ſtabilis ac potens erat vincentis Naturæ propenſio , ut decima tertia nocte in calidum copioſum Sudorem erumperet, qui ad proximum uſque diem protrahebatur , ægrumque Febre ſua li-

* vide pag. 2. num. 3.

berum relinquit; quemadmodum Dominus *Nicolaus Rexanus* ipſe mihi coram Domino *Jacinto Marſil* confeſſus fuit. Neceſſarium duxi, Caſum hunc communicare tecum, &, ſi opus videatur, eundem Publica Auctoritate confirmatum tranſmittam. *Malagæ* die 17. Septembris 1737.

Don Pedro Joſeph Marin de Aparicio.

Hæc Hiſtoria, una cum aliis quibuſdam ejuſdem indolis, poſtea mihi ab Auctore præcedentis Epiſtolæ confirmata fuit.

Ex variis præcedentium Hiſtoriarum colligi poteſt, quod, ab eo tempore, quo ſalutaris Criſis indicia obſervaret *Solanus*, donec ea contingeret, Generalis ipſius Methodus fuerit, prohibere omnia ejuſmodi Remedia, quæ, quocunque reſpectu, Naturæ Molimina impedire poſſent.

CAPUT IV.

Exemplum Prædictionis Icteri Critici Ex SOLANO.

DOn *Bartholome de Sierra y Salvatierra*, Ordinis *Sancti Jacobi* Eques, ex Ægrimonia, quam ob Anginam, qua affligebatur, conceperat, in pertinacem Melancholiam inciderit, &, licet aliquod ſub mea Cura levamen perciperet, ſtatuit tamen, ulteriorem opem *Madriti* quærere, mihique, ut ipſum eo comitarer, Anno 1721. perſuaſit.

Hoc

Hoc loco Doctor *Higgins*, Regis Medicus, & Doctor *Zapata*, famoſiſſimus *Madriti* Practicus, cum Domino *Le Gendre*, Regis Chyrurgo, ægri Curam ſuſceperunt. Doctor *Don Joſeph Zunol*, Principis *Aſturienſis* Medicus, Doctori *Higgins*, qui regulariter adeſſe non poterat, ſubſtitutus fuit. Hi duo Medici, poſt irritum viginti dierum laborem, ægro tandem Viperinum Juſculum propoſuerunt: quod ego, ut differretur, perſuaſi: eo quod Pulſum Inciduum, cum notabili Arteriæ Tenſione, vigeſima quavis diaſtole recurrentem *, percipiens, declararem Familiæ, intra quinque dierum ſpatium maximam ægro mutationem adventuram fore. Acriter etiamnum, a ſupra memoratis duobus Medicis, ægroque ipſo, propugnabatur, & a me repellebatur, Juſculum: cum interim, Pulſum Inciduum regulariter inter ſeptimam & octavam Pulſationem recurrere † obſervarem, atque adeo Criſin adpropinquare, prænoſcerem, quam tunc ob Pulſus Duritiem, aliaſque nonnullas Morbi Conditiones, judicavi, & aperte prædixi, fore Icterum: quo facto, æger, qui plus ſemel certitudinis mearum Prognoſium teſtis fuerat, in meas, contra Jus Viperinum, partes tranſiit. Tertia nocte, ingentem inquietudinem, validamque in ſe ipſo mutationem ſenſit, & reliquo tempore in eodem ſtatu perſiſtit, uſque ad quartum mane, quo, ad ſtuporem univerſæ Familiæ, Torus Flavus apparuit. Juſſi, ut clauderentur feneſtræ, & binæ candelæ in ægri cubiculo accenderentur: Medici ſucceſſive introibant; ſingulos, ut intrabant, rogavi, an Homini Icterico

 noce-

* Vide pag. 2. num. 2.
† Vide ibid. num. 3.

reptus lætitia, per cubiculum tripudiaret, exclamaretque, quod, ſi eum *Hiſpaniæ* Regem creaſſem, non potuiſſem ſenſibilius ipſi oblectamentum parere! Sub hiſce Conditionibus, iſta *Alpinianæ* Obſervationis cum *Solani* Factis conſpiratio Demonſtrativum pro generali hujus idea argumentum formare videtur, uti evidenter ex ipſa Obſervatione apparebit; quæ ſic ſonat:

- - - - *Quare Senes, atque Pueri, ex hoc Pulſu* (Intermittente ſcilicet) *non ita peſſime ſe habent, ut Juvenes, in quibus plane exitioſos eſſe hos Pulſus Intermittentes voluit* Galenus. *Tamen, etſi plerumque hoc verum experiatur*, Baſſani *Juvenem, annos natam ſupra viginti, Pleuriticam, abhinc multos annos apud* Hermetem Furcaturam, Juris Conſultum Clariſſimum, *vidi, in qua uſque ad diem quartam Pulſus ita Intermittebat, ut prima die ſingulis ſeptem aut decem Pulſibus Intermitteret ſpatio unius Pulſationis, & ſecunda ſingulis ſex aut quatuor, & tertia ſingulis tribus, & quarta, qua die morituram quiſque merito judicaſſet, cum delira prorſus eſſet, nihil expueret; difficillima reſpiratio, inquietiſſima, & cum Pulſus ſingulis pulſatis duabus Pulſationibus ita Intermiſerit, ut immobilis multo intervallo Arteria maneret, Pulſuſque ſubſequentes languidi exileſque eſſent, nihilominus, præter omnium ſpem, ſimul cum Urina, multa materia craſſa pituitoſa excreta, nulla alia obſervata Evacuatione, aut Judicio facto, convaluit*. Addit, *Sed hujuſmodi Caſus raro fiunt, ſuntque in Arte Medendi vel uti Monſtra*. Verum ex *Solanianis*, aliiſque, quas ego deinde inſtitui, Obſervationibus evi-

 den-

denter conſtat, ultimam hanc Auctoris animadverſionem, a *Galeni* potius Auctoritate, quam ab Experientia, derivatam eſſe; idque ulterius confirmatur Rationibus, quas ambo iſtius opinionis fundamenta ſtatuunt; hæ enim mere ſpeculativæ deprehenduntur: ſed ipſius Facti cum *Solani* Obſervationibus conſenſus adeo ſenſibilis eſt, ut prima fronte pro aliquo ex propriis hujus Factis imponeret. Nihilominus Caſus ille duabus Conditionibus a *Solanianis* Prædictionum Regulis videtur diſcrepare: etenim 1. *Proſper Alpinus* nullam de Pulſus Intermittentis Mollitie mentionem facit, licet hanc Criſis per Urinam indicium *Solanus* ſtatuat *: 2. *Proſper Alpinus* Morbum ſolo Urinæ fluxu terminatum fuiſſe, aperte memorat; cum juxta *Solanum* notabilis Diarrhœa eidem juncta eſſe debuiſſet †. Primæ Differentiæ reſpectu, obſervandum eſt, *Proſperi Alpini* ſilentium non abſolute Pulſus Mollitiem excludere; nec revera memoratus ab eodem Morbus Mollitiem illam excludit; cum varios, Pleuritidum nomine, Morbos deſcriptos fuiſſe conſtet, qui genuinæ Pleuritides non fuerant; hiſque ultimis tantum Pulſus Durities eſſentialiter conjungatur. Supra dictarum Differentiarum Altera, realis eſt, & diſtincte expreſſa, quam ego, nec negare velim, nec conabor eludere. Diſtinctio forte inter Diarrhœæ Criticæ indicium, illudque, quod Evacuationem per Urinam notat, non adeo accurata eſt, ut exiſtimavit *Solanus*: 1. enim Pulſus Intermittens utrique communis eſt; 2. Criſis per Urinam Diarrhœæ facile conjungi,

* vide p. 6. num. 6.
† Pag. 6. num. 4.

gi, imo & ſub ipſis Alvum exonerandi conatibus inſenſibiliter fere abſolvi poteſt; 3. agnoſcit *Solanus*, ſe nunquam Criſin per ſolam Urinam obſervaſſe; ideoque determinare non poſſe, urrum talis Criſis abſolutum aliquod univocum ſignum habeat. Hac de re eo majori cum ratione dubita-e licet, quia Criſes hæ facilius ac reliquæ, intet ſe invicem convettibiles videntur. Etenim Obſervando innotuir *, Fluida, intra Inteſtinum Rectum, ac inferiorem Coli partem, contenta, abſorberi per Veſicam, & cum Urina expelli poſſe. Præterea exigua quædam reſiſtentiæ in Renalibus vel Meſentericis Atteriis inæqualitas communem Sanguinis in hiſce pattibus diſtributionem ſubito mutare, & evacuandos hujuſmodi Morboſos humores, qui una cum Sanguine per inferiorem Aortam fluunt, reciproce, ſive ad Renes, ſive ad Inteſtina, amandare, valet. Sed, qualeſcunque hæ conjecturæ fuerint, evidens eſt, *Solanum* materiem iſtam neutiquam exhauſiſſe, quam ad ulterius per Experientiam examen referre decet.

Interim, in deſcripro per *Proſperum Alpinum* Caſu, Intermiſſionis Periodos, gradatim, uti adpropinquaſet Criſis, eadem perfecte, quam deinde *Solanus* obſervavit, ratione, breviores, frequentiore que, evaſiſſe, ſine ſenſibili admodum oblectamento conſiderare non poſſumus §. Manifeſte ridiculum foret, adeo regulares Naturæ Operationes, adeo uniformes, ab initio uſque ad finem Morbi, Pulſuum ſucceſſioors, cæco Caſui adſcribere. Revera Obſervatio iſthæc ducentis fere annis mura manſit, &, ranquam inutile fortuitum Monſtrum, vel metus Naturæ Luſus, neglecta jacuit; jam vero, Factis, a *Solano*

* *Baglivius* tale exemplum habet.
§ Vide p. 2. num. 2. & 3.

lano obſervatis, reſuſcitata, una cum his, Criticas Naturæ Operationes palam ebuccinat, ſuaque vice, ipſis illis Factis, unde vitam & ſenſum ſuum accipit, novum evidentiæ ac ſoliditatis gradum impertitur; dum juncta nmnium ſupra memoratorum Caſuum Auctoritas novum luminis radium Medicinæ adſerit, cujus adminiculo, latentia Naturæ Opera detegi, Criſeſque certius, quam hactenus fieri potuit, prævideri queant.

Dubitari nequit, quin varia ejuſmodi Facta frequenter acciderint; verum aut totaliter neglecta, aut, quod re ipſa fere coincidit, imperfecte tantum adnotata, fuerunt; quoniam Nexus, qui ſupra memoratis Pulſibus ac eorum Criſibus intercedit, donec eum *Solanus* in lucem produceret, nunqnam obſervatus fuerat. Sic *VVierus* * Obſervationem refert, quam nec intellexit ipſe, nec ſatis diſtincte expreſſit, licet illi, qui *Solani* Facta norunt, deſcriptinnis nbſcuritatem penetrantes, facile percepturi ſint, qnn vergat. *Nobilis Vir in Febrim, ut vocat Auctor, Malignam incidit, quæ ab ipſo initio variis evidentibus indicus, Primarum Viarum Saburra, Billioſo Vomitu, Eructationibus, Pulſuque Inæquali, ſtipata erat. Sexto die Alvinæ Fæces admodum bilioſæ ac fœtidæ prodierunt; ſubſequens nox violentam omnium Symptomatum exacerbationem attulit; & ſeptimo die mane Pulſus ad tertiam quamlibet Pulſationem incepit Intermittere: verum, non obſtante tam univerſaliter per Scriptores Medicos lethalis pronuntiati Symptomatis adparitione, ex proſpero omnium reliquorum ſignorum ſtatu, ægri ſanationem* VVierus *præſagiit; ipſumque inſigniter circa Stomachum laborare, & frequenter nauſeare, expertus, præſcripſit, poſtero, octavo*

ſcil.

* Apud Georg. Horſt. Sen. Obſ. Med. Singular. L. XI. Obſ. 8

ſcil. die, ſumendam, Purgans, quod uberrime operabatur, ægrumque integre allevabat. Nono die evanuit Intermiſſio, ægerque malo ſuo liberatus manſit.

Nullam hic, die ſeptimo, de Mollitie, vel Duritie, Pulſus, reſpectu Nauſeæ, mentionem, nullam Spontanearum Naturæ Operationum, quæ cum Purgationis effectu confuſæ ſunt, certam cognitionem, nullam Vomitus atque Eructationis, a primo eorum in initio Febris ortu ad ſeptimum diem uſque, diſtinctam notitiam, deprehendimus. Attamen ex iis, quæ clare in hac Hiſtoria expreſſa ſunt. notabilem variarum Criticarum circumſtantiarum cum Pulſus Intermiſſione concurſum facile deducere poſſumus. Hic, ab ipſo initio, Inæqualis erat, cum evidentibus Saburræ Primarum Viarum indiciis; ſexto die Morboſa Materies incepit deorſum moveri per Anum; proxima nox generalem Symptomatum exacerbationem (notum ſatis omnium notabilium Criſium Prodromum) attulit; ſeptimo (qui *magnus dies Criticus* dicitur) ſub favente Morbi adſpectu, Pulſus Intermiſſio, Nauſea, ac Vomendi Conatu, quæ aliquot ante dies ſuſpenſa fuiſſe videntur, ſociata, comparuit; denique octavo die Intermiſſio ſimul & Perturbatio Purgatione amota ſunt. Agnoſcere oportet, in Obſervatione, tam imperfecte relata, has admodum validas circumſtantias eſſe. Impoſſibile eſt, conjectura adſequi, quot aliæ ejuſdem indolis magis etiamnum caſtratæ ac deſignratæ, imo & abſolute neglectæ, fuerint. Sed certe inter illas, quæ adnotatæ ſunt, tales ſolummodo deſcriptionis obſcuritatem minus ſubierunt, quæ valde ſingulares erant, & (ſi Phraſin, quam in *Præfatione* adhibui, repetere liceat) tales, quæ, mera ſuæ evidentiæ vi, præju-

judicia ſimul, & Obſervatoris' incuriam; perrumpebant. Factum, ab *Alpino* relatum, veriſimillime perdidiſſet Poſteritas, niſi Natura Subjecti, quod tractabat Auctor, directe eo deduxiſſet, nec hæc ipſa forte illud nobis conſervaſſet, niſi idem omnibus ſuis conditionibus adeo fuiſſet memorabile. Profecto rem hanc fere neglexiſſe videtur *Alpinus*; namque eam, poſt aliquot annorum intervallum, ex memoria tantum chartæ mandat, & circa Pulſationum, ad quas Intermiſſio recurrerit, Periodos hæſitat. Nunc vero, cum aperta ad tantos profectus ſcena ſit, atque adeo utilis Humano Generi proſpectus pateat, ſumma cum ratione, a cognita *Britannorum* Medicorum exactitudine & humanitate exſpectari poteſt, ut alacriori ſpiritu examinent, Scriptoque conſervent, tales Caſus, qui circa hocce Subjectum in propria noſtra Regione ſeſe offerent. Revera diu Objectum fuit, jamque etiamnum multorum animis inſedit, Climata Septentrinalia regulari illi Morborum ac Criſium, ab *Hippocrate*, aliiſque *Veteribus*, in *Græcia* obſervato, decurſui penitus repugnare. Hæc Objectio veriſimiliter ex *Aph.* 8. *Sect.* 3. deducta fuit; ſed, quamvis certo quodam gradu vera deprehendatur, admodum tamen probabilis ratio ſupereſt exiſtimandi, Concluſionem juſtos terminos longe excedere, cum, ut in 2. *hujus Operis Parte Sect.* 1. *Cap.* 4. demonſtrabitur, Opinioni contrariæ, ex ipſis Factis, a noti ingenii & annoſæ experientiæ Medicis inſiſtatur.

PARS

PARS SECUNDA,

VARIAS NOVAS

Circa

Idem Subjectum

OBSERVATIONES continens;

Una cum

ANIMADVERSIONIBUS

In Leges Prædictionis

SOLANIANAS,

Et

Monitis quibuſdam Generalibus, de Natura Criſium, earumque apud ANTIQUOS Conſideratione, & apud MODERNOS Neglectu.

Auctore JACOBO NIHELL, M. D.

SECTIO I.

Continens Productum propriarum mearum Obſervationum circa Nexum a SOLANO obſervatum inter ante memoratos Pulſus & Criſes.

CAPUT I.

Productum propriarum mearum Obſervationum circa Pulſum Dicrotum.

EX 121. Hominibus, in quibus Pulſum Dicrotum obſervavi, ſeptem ſolummodo, neque Narium Hæmorrhagiam paſſi ſunt, neque ullis Symptomatibus afflicti, quæ pro Inclinatione ad talem Hæmarrhagiam, aut ejuſdem deficientis Sequela, venire poſſent. Notari meretur, neminem ex his ſeptem eo tempore ſub Acuti Morbi lucta, aut inſigni quodam Naturæ conatu, laboraſſe, eorumque binis Pulſum Dicrotum fuiſſe irregularem.

Reliqui 114. omnes aliquibus, plerique multis, ſubſequentium Symptomatum afflicti erant; ſcilicet *Univerſi Capitis dolore, ejuſdem gravitate, vertigine, delirio, ſtupiditate, comatoſis lethargicìſque adfectibus, frontis, temporum, radicis totiuſque tractus naſi, aurium, atque oculorum, doloribus, aliquando etiam coarctatione, ſubductione, & inſolita pulſatione, adjacentium Arteriarum, pruritu Narium, ſternutatione, & plenitudine* qua-

quadam, qualis in Coryza adeſſe ſolet, ſurditate, aurium ſuſurris, purulentæ vel ichoroſæ materiæ ex iiſdem effluxu. Omnium horum Symptomatum maxime communia & notabilia erant illa, quæ Naſum adficiunt.

Ex toto hoc Numero, videlicet 114, quadraginta duo aliquibus, multiſve, memoratorum in præcedenti paragrapho Symptomatum ſimpliciter adfecti erant. Ex ultimis hiſce, triginta quinque iiſdem inſigniter admodum torquebantur; quin & aliqui duarum, trium, Septimanarum, imo & integri Menſis, ſpatio, ſi Pulſus Dicrotus perſeveraret tamdiu, ægrique intra Noſcomium manerent. Ex hiſce triginta quinque, novem Pulſum Dicrotum irregularem atque obſcurum habuerunt. Septem, ex quadraginta duobus primo loco memoratis reſidui, ſupra dictis Symptomatibus imperfectius laborarunt, & citra evidentem cum Pulſu conſenſum, qui in duobus, ex his ultimis, plerumque anomalus occurrebat.

Reliqui ſeptuaginta duo, omnes, quidam modica, quidam parciori, & quidam exigua admodum, quantitate Sanguinem dimiſerunt. Septem, ex hoc Numero, cum conditionibus adeo æquivocis Hæmorrhagiam paſſi ſunt, ut abſolute adfirmare nequeam, an Sanguis ex poſtica parte interni Narium tractus in Fauces ac Trachæam ſtillarit, uti quandoque obſervavi, an potius immediate ex ipſis hiſce partibus exſudarit: in uno, ex ſeptem illis, Pulſus Dicrotus irregularis erat.

Reliqui ſexaginta quinque ſequentibus circumſtantiis Narium Hæmorrhagiam ſubibant.

Un-

Undecim ſcilicet, antequam meæ Obſervationi ſubjicerentur, quidam immediate, quidam pau os ante dies, eadem jam defunctt fuerant: ex hoc Numero, quatuor nonniſi inſtabilem Pulſum Dicrotum, leviaque admodum Capitis Symptomata, exhibuerunt.

Reliqui quinquaginta quatuor ſub Obſervationis meæ decurſu Hæmorrhagiam patiebantur.

In eorum octo, Hæmorrhagia, & alia, quæ comitabantur, Capiti inimica, Symptomata, Pulſuum Variationibus haud regulariter reſponderunt, nec Pulſus ipſe in illorum quatuor regularis deprehenſus fuit.

In triginta, ex reliquis quadraginta ſex, Hæmorrhagia, Symptomataque, cum Pulſu Dicroto, toto, quo hic perduravit, tempore, exactius reſponderunt. In ſex Pulſus irregularis erat.

Denique in reliquis ſedecim, inter quos duo Pulſum irregularem habebant, Hæmorrhagia, & Symptomata, adparuere, cum æquali ad Pulſus Dicroti durationem conſtantia: etiamſi quinque tantum, aut ſex ad ſummum, exacte juxta Conditiones, a *Solano* in ſuis Prædictionum Regulis memoratas, Sanguinem excernerent.

CAPUT II.

Productum propriarum mearum Obſervationum circa Pulſum Intermittentem.

EX viginti tribus Hominibus, in quibus Pulſum Intermittentem obſervavi, unus ſolummodo regularem ac permanentem Intermiſſionem habuit; & in hoc, juxta traditas a *Solano* Regulas, exſpectationi meæ Diarrhœa reſpondit.

In aliis viginti duobus, Pulſus Intermiſſio irregularis erat, nec permanens; & licet Diarrhœæ inde ſignificatæ, juxta *Solanum*, abſolute confidere non liceret *, nihilominus eorum ſeptemdecim unum, vel plura, ſequentium Symptomatum valde regulariter patiebantur; *Tormena* ſcilicet, *Borborygmos*, *Flatus*, *Hæmorrhoidis*, *Alvum Laxam*; &, in paucis quibuſdam *Inſolita Alvi Conſtipatio*, *aut Indigeſtio quædam*, aderat.

In duobus, ex quinque reſiduis Caſibus, Symptomatum horum cum Pulſus Intermiſſione conſenſus magis irregularis ac æquivocus, & in tertio quodam exiguus admodum, deprehendebatur; cum hâc tamen notabili circumſtantia, quod, poſtquam purgatus eſſet æger, Intermiſſio gradatim diminueretur, & evaneſceret.

Denique, ex toto Numero, quinque illorum in ultima paragrapho memoratorum Caſuum, duo ſolummodo reliqui omnibus prædictis Symptomatibus plane liberi permanſerunt.

* Pag. 2. num. 3.

CAPUT III.

Generales Animadverſiones circa totum Subjectum.

EX prægreſſis Obſervationibus apparet, quod reſpectu omnium, in quibus ego Pulſum Dicrotum obſervavi, iſtorum, qui vel Hæmorrhagiam Narium paſſi ſunt, vel manifeſte ſaltem ejuſmodi Symptomatibus adflicti, quæ pro Inclinatione ad talem Hæmorrhagiam, aut ejuſdem deficientis Sequela, venire poſſent, ad illos, qui neutro horum fuerunt adfecti, Proportio aliquantum major ſit, quam ſedecim ad unum.

Iſtorum, qui variis tantum Capitis Symptomatibus ſimperebantur, ad totum Numerum, aliquanto major; quam unum ad tria.

Iſtorum, qui regulariter hiſce Symptomatibus cruciabantur, ad totum, fere ut duo ad ſeptem.

Iſtorum, qui Sanguinem dimittebant, ad totum, fere ut quinque ad octo.

Iſtorum, qui Sanguinem certo certius de Naſo excreverunt, ad totum, fere ut octo ad quindecim.

Iſtorum, quorum Hæmorrhagiæ, Syptomataque poſt Hæmorrhagias remanentia, Pulſui mediocriter reſpondebant, ad totum, fere ut unum ad quatuor.

Iſtorum, quorum Hæmorrhagiæ ac Symptomata Pulſui exactius reſponderunt, ad totum, ut duo ad quindecim.

Iſtorum, quorum Hæmorrhagiæ *Solanianis* Legibus exacte reſpondebant, ad totum, ut unum ad viginti.

Juncta Proportio iſtorum, in quibus vel ſupra memorata Symptomata, vel Hæmorrhagiæ, quamdiu Pulſus Dicrotus ſubſiſteret, regulariter perſeverabant, ad totum, ut duo ad tria.

Inter omnes illos, in quibus Narium Hæmorrhagias obſervavi, poſtquam Obſervationum *Solanianarum* cognitionem adeptus ſum, in duobus tantum Pulſus Dicrotus deerat.

Hæ Obſervationes, licet iis, quas *Solanus* adlegavit, longe inferiores, nihilominus omnino novæ ſunt in Medicina, ac, conſonis etiam non ſuſtentatæ Factis, admodum mirabiles videri debent.

Jam vero, quoad mearum Obſervationum Defectum, neceſſarium eſt animadvertere.

1. Quod, cum ex centum & quatuordecim Hominibus, in quibus Hæmorrhagias & ſupra dicta Symptomata obſervavi, viginti octo, id eſt quarta fere pars, irregularem Pulſum habuerint, regularis, ſive Symptomatum, ſive Hæmorrhagiæ ipſius, adparitio exſpectari non potuerit.

2. Quod Summa Pulſuum irregularium, undecim, in Caſibus irregularibus triginta tribus, exacte unam tertiam totius conſtituat: altera vero Pulſuum irregularium, ſeptendecim, in Caſibus magis regularibus octoginta & uno, non omnino unam quintam totius efficiat. Unde appa-

apparet, ſumpta regularium atque irregularium Caſuum Proportione, ultimos hos plerumque tales fuiſſe, qui irregulari Pulſu ſtipati erant.

3. Quod ex toto Numero, in univerſum, vix quinque, aut ſex, Acutis Febribus laboraverint; harumque nulla talis fuerit, quales, juxta Practicos noſtros Auctores, ad Hæmorrhagias multum inclinare ſolent; & quod illæ, quas ego obſervavi., Hæmorrhagiæ, ut plurimum, exigua quantitate, & abſque inſigni ullo Naturæ impetu, contigerint.

4. Quod in quibuſdam ægris Hæmorrhagiæ, quas ob Pulſum Dicrotum exſpectabam, non erupterint, donec quadam Preſſionis aut Concuſſionis Specie, Spontanea ex. gr. Sternutatione, Alvi exonerandæ Nixu, vel Vomitu, adjuvarentur: quæ in his, ad ſuperandam Vaſorum Naſalium reſiſtentiam, neceſſario requirebatur. Hæc Reſiſtentia in variis illorum, juxta quos Obſervationes meas confeci, ex naturali morboſave harum partium ſiccitate, & propriæ iiſdem Muci ſecretionis defectu, manifeſtiſſime innoteſcebat. Atque ita quidem vera ad Narium Hæmorrhagiam Propenſio, ſine ulla Sanguinis apparitione, poteſt ſubſiſtere.

5. Quod ægrorum, tali Pulſu præditorum, nonnulli, qui exigua valde copia dimittebant Sanguinem, aut Mucum tantummodo Cruentum emungebant, licet variis diebus ita adfecti forent, id tamen mihi indicare, operæ pretium non duxerint. Subinde, mero Caſu, detexi rem. Forte & alii, me inſcio, eandem conditionem paſſi ſunt. Quouſque Circumſtantiæ iſtæ, ad excitandam inter *Solanianas*, meaſque Obſer-

 vatio-

vationes differentiam, concurrerint, Lectori determinandum relinquam.

Hoc etiam addendum habeo, Obſervationes meas, in genere, non adeo completas eſſe, ac deſideraſſem. Omnes, paucis admodum exceptis, factæ fuerunt *Gadibus* in Noſocomio *Sancti Joannis de Dios*. In pleriſque ægris, primam Dicrotorum atque Intermittentium Pulſuum adparitionem, ultimumve terminum, obſervandi opportunitas non ſuppetit; cum de Pulſus, Obſervationibus meis prævio, ſtatu haud ſatis inſtruerer, & plerique ægri, antequam hi Pulſus ceſſaſſent, Noſocomio valedicerent. Quapropter ægrorum, Pulſibus ejuſmodi inſtructorum, præſentem ſtatum illi ſub quo ante & poſt fuerant, (unde non exiguum lumen acceſſiſſet) comparare haud poteram.

Neque adeo mihi favit Fortuna, ut Pulſus incidi occurrerent, aut illi Caſus, ubi Dicroti vel Intermittentes Pulſus gradatim (uti *pag.* 2. *n.* 2. dictum fuit) a majoribus ad minores adparitionis ſuæ Periodos moverentur. Nullam etiam de Criſi per Vomitum, vel per Urinam, peculiarem Experientiam poſſideo. Hi igitur Caſus ad ulteriorem Experientiam integre referri debent.

Quamvis autem, ob memoratos Defectus, propriæ meæ Obſervationes nullam mihi poteſtatem tribuant, ut perfectum abſolutumque de *Solanianis* Prædictionum Legibus judicium ſtatuam, quædam tamen ſingularia contineor, quæ certo inde determinare poſſim.

1. Apparet, dari revera Nexum quendam Generalem inter memoratos a *Solano* Pulſus & re-

relativas eorundem Criſes; cum decima ſeptima ſolummodo pars illorum, in quibus ego Pulſum Dicrotum obſervavi, Hæmorrhagiis Narium, variiſve Capitis Adfectibus, intacta manſerit; atque interim (etiam ſi Caſus irregulares abſtrahantur) duæ tertiæ totius Numeri partes Alterutro, & longe maxima harum pars Utroque, notabiliter adfecta fuerit; Sternutatione præſertim, Naſique Plenitudine ac Pruritu; quæ frequentiora, conſtantioraque, obſervavi in talibus, qui Hæmorrhagia ipſa immunes erant.

Quandoquidem meæ, circa Pulſum Intermittentem, Obſervationes paucæ ſint, & ſatis uniformes, nullam illæ hic recapitulationem exigunt. Recentem haud dubie Lector de Laxa Alvo, Symptomatibuſque, quibus hæc ſtipata erat, ideam retinuit. Ad confirmationem illius inter Pulſum Intermittentem ac Diarrhœam Nexus, addere conveniet id, quod mihi a *Domino Ferren*, Primario apud *Pariſienſes* Medico, adſeveratum fuit; videlicet, Obſervaſſe ſe, Pulſum hunc Regulare adeo Saburræ in Primis Viis collectæ Symptoma eſſe, ut Intermiſſio, purgato ægro, evaneſceret; ſeque ideo, ob repetitam ejuſdem rei Experientiam, Intermittentem in Acutis Febribus Pulſum pro legitima exhibendi Purgantis Indicatione adſumere. Obſervatio certe *Solanianis*, meiſque, valde analoga: Hæc Animadverſio, cognito quodam in Praxi negotio, ulterius corroborari poſſet; ſcilicet, quod Pulſus Intermittens non raro Vermium, in Primis Viis nidulantium, Symptoma exhibeat. Qualiſcumque hujus rei Cauſa fuerit, Factum utique Propoſito Meo manifeſte favet.

 2. Non

2. Non obſtante varia Evidentia; quæ ab initio hujus Operis in favorem Nexus, inter ſupra memoratos Pulſus & relativas eorundem Criſes obſervati, ex *Solano*, aliis in *Præfatione* adlegatis Medicis, *Proſpero Alpino*, Illis, qui ſub finem præſentis Operis ſequentur, ac denique ex me ipſo, adparet; Omni, inquam, hac Evidentia non obſtante, ex Numero illorum, qui, juxta aliquot mearum Obſervationum, ſub Pulſu Dicroto nullam Narium Hæmorrhagiam paſſi ſunt, vel eamdem non exacte ſecundum *Solani* Regulas patiebantur, conſtat, Pulſum hunc Inclinationis ad Hæmorrhagiam Narium Signum potius & Effectum, quam, uti Ipſe ſine ulla hæſitatione pronuntiaverat, abſolutum certumque ipſius talis Hæmorrhagiæ Indicium, habendum eſſe. Quod autem verus dictæ Inclinationis Effectus ſit, ex hujus Pulſus evaneſcentia, dum Hæmorrhagia, omneſque ad novam alteram diſpoſitiones, non amplius ſubſiſtunt, legitime concludere poſſumus. Hocque aliquoties obſervavi †.

3. Cum ipſi Hæmorrhagiæ ex Pulſus Dicroti adparitione non ſemper abſolute poſſimus confidere, multo minus Tempus, quo Hæmorrhagia accidet, exacte prædeterminari poterit; qualeſcumque demum remotæ rationes fuerint. Idque etiam mihi ab Amico meo *D. Joanne de Pedraza y Caſtilla* confirmatum fuit, qui, licet *Solanianarum* Prædicendi Regularum veritatem frequenter expertus (uti ad Calcem hujus Operis ex aliquot Caſibus adparebit), nimis tamen

† Vide Parte II. Sect. 2. Cap. 1. Obſ. 4. & 5. Varia ejuſdem rei exempla ex Aliis per totum hocce Opus paſſim videri poſſunt, ſed præcipue Parte I. Sect. 2. Cap. 3. Obſ. 7. & Part. II. Sect. 2. Cap. 2. Obſ. 7. & 8.

tamen iiſdem confideudo; aliquoties deceptua fuit. Quin & *Solanus* in quadam, paucis poſtquam *Antequera* redieram menſibus, ad me data Epiſtola ipſe confeſſus eſt, quod in variis, qui ipſi exiguo ante tempore occurrerant, Caſibus indicatæ per Pulſum Criſes, diverſorum in Ductibus excretoriis, Fluidiſve evacuandis, impedimentorum reſpectu, intra Tempus ſuis Prædictionis Legibus limitatum, minus regulariter accidiſſent: attamen, remotis hiſce obſtaculis, eaſdem immediate comparuiſſe, teſtatus eſt.

Reperiuntur quædam Hæmorrhagiarum Species, quæ probabiliter nullum cum Pulſu Dicroto Nexum habere queant; tales ſcilicet, quæ citra ullum Naturæ conatum fiunt, & ex ſimplici capillarium Naſi vaſculorum dilatatione, eroſioneve, ſponte eveniunt: quandoquidem, Pulſum Dicrotum Generalis illius Solidorum Status, qui, eum aliquo impetus ac contentionis gradu, ad Hæmorrhagiam Narium tendit, effectum eſſe concipio.

Jam ad Generales quaſdam, circa Pulſum Intermittentem, Animadverſiones tranſeo; qui, cum longe facilius, quam Pulſus Dicrotus, percipiatur, multarum etiam exquiſitarum Obſervationum Subjectum fuit, dum integre fere neglectus jaceret alter. Illorum, quibus Intermittens Pulſus diu Familiaris fuerat, Diſſectio plane in lucem eduxit Cauſas, unde is, in variis Cordis, Sanguiferorum eidem adjacentium Vaſorum, Pulmonumque, Morbis ac Impedimentis, producatur; & Theoria Mechanica aptos nos reddidit, Pulſus Intermiſſionem ex iiſdem Cauſis demonſtrandi. Omnes ejuſmodi Caſus, quos

quos ingenioſus quivis Medicus haud dubie novit, evidentiſſime totidem iſtius Regulæ, qua Pulſum Intermittentem pro Criticæ Diarrhœæ Indicio *Solanus* ſtatuit, exceptiones ſuppeditant. Sed ſimilium Caſuum Auctor, qui Legendo valde parum profecerat, aut non attenderat ſaltem, nullam plane notitiam poſſidebat. Evidens eſt, in univerſum loquendo, Pulſum Familiarem non poſſe eſſe Criticum *.

Præter cognitas Familiaris Pulſuum Intermiſſionis Cauſas, alias quaſdam ex evidentibus Principiis demonſtrare poſſumus, quæ inſtabilem, Criſique omnino extraneam, Intermiſſionem excitant; Hujuſmodi ſunt Spaſmi, Convulſiones, Inflammatio Cordis, Debilitas, Inſolita Repletio aut Inanitio, cum paucis aliis æque obviis, quæ Judicio pollentem Medicum non decipient. Ejuſmodi Caſus totidem etiam Generalis, circa Pulſum Intermittentem, *Solaniana* Regulæ exceptiones pariunt.

Sed Pulſus hujus adparitionem ad tales, quales hactenus memoravi, Caſus reſtrictam non eſſe, ex Materia Facti certo conſtat. Unde varias alias Cauſas ſuppoſuerunt, nullas autem plane demonſtrarunt, aut cum tolerabili quodam certitudinis gradu particularibus Caſibus adplicuerunt, Theoretici. Hæ igitur in Poſſibilitatum mere abſtractarum Claſſe remanere debent, quas vera Eruditione inſtructi Viri non curant. Unde certo colligitur; nos in omni ejuſmodi Caſu, ſufficientibus, ſub præſenti Doctrinæ ſtatu, rationibus minime inſtructos eſſe, ut

* *Ballonius* alicubi in ſuis *Epidemicis* Pulſus Microti Familiaris Exemplum habet: unicum hujus generis, quod unquam deprehendiſſe memini.

ut Intermittentem Pulſum Diarhœæ Indicium reouamus.

Hoc integre ab Experientia pendet, & per eam determinari debet; licet Cauſa Mechanica Relationis dicti Pulſusad Diarrhœam, vel aliorum Criticorum Pulſuum ad ſingulas ſuas Evacuationes, perpetuo maneret Myſterium; vale hactenus eſſe, confiteri cogimur.

Propria Experientia præſentio, quam, primo hujus Tractatus adſpectu, ad formandas ſecum de illorum Pulſuum Cauſis mille diverſas Explanationes, proni futuri ſint Ratiocinatores plurimi; *Cauſis*, ab omni Criſis idea penitus alienis; verum, exactam ad Circumſtantias, ſub quibus Pulſus tales ſiequenter accidunt, Attentionem inania hæc Imaginationis Phantaſmata ſubito diſſipaturam eſſe, non minus prævideo; ſperoque, fore, ut hoc Monitum æque efficaciter eadem præcavere valeat.

In media iſta Obſcuritate, ex variis, quas circa reciprocos Pulſuum Criticorum ab uno ad alterum Carpum Tranſcurſus confeci, Obſervationibus, licebit, credo, conjicere, ipſos neutiquam a Cauſa quadam, ad Cor tantummodo, vel Generale Vaſorum Sanguiferorum Syſtema, limitata, procedere: etenim Demonſtrari poteſt, in utroque Caſu, dextri ſiniſtrique lateris Arterias, per communem Aortæ truncum, æqualiter inde adficiendas fore, niſi unius lateris Vaſa, ſtructura aut robore, ab illis, quæ oppoſito lateri inhærent, differant; quod ſæpe plurimo hoc reſpectu obtinere, fateor, quia, in univerſum, evidentiorem in dextro, quam in ſiniſtro, Carpo, Brachio hujus lateris plerumque

que minus exercitato, ac debiliori, Pulſum Dicrotum obſervavi. Verum evidens eſt, hanc tunc, omneſque alias, ex præſenti Hypotheſi natas, differentias ſtabiles, neque in eadem Perſona ab uno latere in aliud varie Transferendas eſſe. Poſituræ etiam, vel Situs Corporis, diverſitas, adeoque inæqualis Axillarium Brachialiumve Arteriarum diverſis temporibus Compreſſio, pro dicta Pulſus talis in eadem Perſona Translatione adlegari poſſet; ſed iterum, ſæpe nimis regulare deprehendi Symptoma hoc, ut Cauſæ adeo inſtabili poſſit attribui *.

Nihil aliud igitur, cui proprie adſcribi queat hocce Phænomenon, remanet, præter Nervos (Primas nempe ab Origine Corporis Motrices Potentias), quos, tam vulgari Experientia, quam Anatome, in diſtinctis ſuis diſtributionibus diſtinctas actiones habere, & diverſimode unum alterumque Corporis latus eodem tempore adficere poſſe, novimus.

Inter alias quaſdam Differentias, Dicrotos atque Intermittentes Pulſus, qui prius in utroque Carpo æquales fuerant, in dextro Carpo, aliquot horarum, imo integræ diei, ſpatio, diſparuiſſe penitus, cum interim in ſiniſtro ſolita ſua evidentia perſiſterent, tuncque iterum ex hoc in priorem tranſiliiſſe, comperi. Unde, ob ſupra dictas rationes, admodum probabiliter inferre licet, non ſolum Translationem, aliaſque Pul-

* Quod autem, illam Pulſuum Criticorum Translationem cuicumque Arteriarum Compreſſioni non deberi, evidentius etiamnum probat, hoc eſt, quod Pulſus Dicrotus ſubinde minuatur, quin & evaneſcat, dum interim Pulſus iſte, in quo ipſo id accidiſſe, Plenior liberiorque inſurgit. Vide Part. 3. Sect. 2. Cap. 1. Obſ. 8.

Pulſuum illorum Differentias, ſed & ipſos Pulſus, ex immediato Nervorum in Cor, & junctum ipſi Vaſorum Syſtema, Influxu procedere, quæ omnia Caſum, Cauſis ſuis a vulgaribus Pulſuum irregularitatibus admodum diſtinctum, innuunt.

Quantumvis Obſervationes meæ, generaliloquendo, iis, quas adlegavit *Solanus*, cedere debeant, agnoſcendum eſt nihilominus, ipſas, in univerſum, ad ejuſdem, quam ille propoſuit, rei demonſtrationem tendere, ſimolque, a numeroſis etiam, quæ Auctor produxit, Teſtimoniis abſtrahendo, inſignem fidei gradum factis ejus adjicere: hæc autem licet vera ſint, illis tamen, quæ ipſe obſervavi, edoctus, omnes circa hoc negotium *Solani* Obſervationes æqualis, cum iis, quas edidit, exactitudinis roboriſque fuiſſe, vix exiſtimem. Rariſſimorum hujuſmodi Factorum numero ac varietate mancipata videbatur ejuſdem Imaginatio; eo uſque ut in Caſibus, quos una obſervavimus, ſi Pul' ſu indicatæ Evacuationes tardius nonnihil contingerent, ſemper, ut moras tales cum abſoluta Indicationis certitudine reconciliaret, minutas quaslibet rationes circumſtantiaſque venandi proclivem invenerim. Perſuaſus erat, ſe Obſervationum ſuarum adminiculo, fixam quandam perfectamque Criſes Prædicendi Methodum attigiſſe; uti ex ipſius Legibus in Operis hujus Exordio animadverti poteſt; & Imaginationis, novarum rariorumqne rerum Obſervatoribus nimis communi, præcipitantia, pro completo, hoc reſpectu, Invento eadem divulgabat. Adeo difficile eſt Humanæ Indoli, ſub blandientibus ideis, & propriæ in qualicumque ſucceſſu ſatisfactionis exſuperantia, ſtabile præſervare Judicium!

Ma-

Manifeſte patet, quantum ego a *Solano* differam, ad ſimplicem inter obſervatos a me Pulſus & relativas eorumdem Criſes Nexum, univerſum Negotium reducendo: *Nexum*, per quem Critici Naturæ Impetus in lucem producti ſunt, &, inconſultis Antiquorum Indiciis, ſæpe ad aliquot dierum diſtantiam prænuntiatæ Criſes; per quem igitur eadem in poſterum non minus fieri potuerunt. Hacque ſolummodo Intentione præſentes Obſervationes communico.

Sed ſimul etiam convictus ſum, Materiem illam, cum Cautela, ac Patientia, tractandam eſſe. *Cum Cautela*, ut peremptoria Prognoſis evitetur, vel falſa Criſis ſpes, dum ſorte inefficax tantum in eamdem Propenſio obtinet: *Cum Patientia*, ut omnia, quæ Criticos Pulſus ſtipant, Symptomata accuratiſſime perpendantur, ac conſtanter inſiſtatur Obſervationi ſimilium Caſuum, licet res, ſive ob Experientiæ in diſtinguendis hiſce Pulſibus defectum, ſive ob Caſuum ipſorum irregularitatem, non ſtatim pro voto ſuccederet. Cuicumque non libuerit hiſce Conditionibus examinare Negotium, ille potius omnino abſtineat.

Conſiderandum eſt, quam exigua abſolutæ in Medicina Certitudinis portiuncula gaudeamus, adeoque quanti momenti, quanti pretii, quodlibet, quod ſuperaddere poſſumus, Certitudinis Granum æſtimare oporteat: hoc autem, variarum ad ejuſdem rei demonſtrationem circumſtantiarum concurſu, evidenter acquirimus: quo magis multiplicantur illæ, eo major Certitudo naſcitur. Jam vero, etiamſi iſte, de quo hactenus egimus, Nexus, futura Experientia, minus adhuc ſtabilis deprehenderetur,

tur, ac mihi adparuit, attamen, cum idem, abſque ulla lite, in univerſum, Factis demonſtratus fuerit, liquet, cujuſcumque ex ſupradictis Pulſibus adparitionem, cognitis aliis Evacuationum Pulſu indicatarum Criticis Indiciis conjunctam, inſigniotem pro Criſi evidentiam formare debere, quam ex ſola cujuſcumque horum Signorum numeri præſentia obtineri poſſit.

Utut Moderna Praxis generaliter ad avertendas Criſes comparara videatur, nihilominus evincunt Facta, eas aliquando, imo & poſt repetitas Evacuationes, omniſque generis Remedia, contigere †. Cum igitur Natura adeo immutabiliter propoſitum teneat, impendentis Criſis Prænotio ingens certe Privilegium æſtimandum erit. In ipſis illis Caſibus, ubi non niſi inefficax tantum ad Criſin Propenſio obtinet, ſummi Medico momenti eſt, ad quam Evacuationem inclinet Natura, vel, ut aliis verbis utar, quis tunc verus Status, quæ Actio, quæ OEconomia, ſit Morboſæ Machinæ, cognoſcere. Aut hanc eſſe oportet, quam ſequetur Medicus, Evidentiam, aut nulla erit: & quidquid ad exactiorem, hoc reſpectu, cognitionem ducit, attentionem inveſtigationemque meretur Omnium, qui Humano Generi bene volunt. Unicus ille eſt, ad quem adſpiro, Scopus, Lectorem porro propriæ ſuæ in futurum Experientiæ relicturus.

Sed, ut abſque Partium Studio examinari queat Negotium, neceſſarium erit, removere Dif-

† Tot hujus rei Exempla in præſenti Opere reperiet Lector, ut opus non ſit, ea hic ſpeciatim indicare.

Difficultates quaſdam, legitime forſan *Præjudicia* adpellari poſſent, quæ contra Criſes, a *Paracelſi* atque *Helmontii* temporibus, apud pleroſque Medicos prævaluerunt, &, ad ipſam hujus Operis mentionem, ingentem male fundatarum Objectionum nubem excitare poſſent. Has igitur, debita non minus prædominanti Conſuetudini reverentia, ac decente, quam requiret Veritas, libertate, in ſequenti Capite conſiderabo.

CAPUT IV.

Monita quædam Generalia, de Natura Criſium, earumque apud Antiquos *Conſideratione, & apud* Modernos *Neglectu.*

EX Univerſali Criſium hac noſtra ætate Neglectu, merito metuendum eſt, ne Opus hoc, tamquam fraudulentum, imaginarium, & ad reſuſcitandas in Praxi Medica, ab *Hippocrate* traditas, diuque jam exploſas, Criſium Nænias directum, multorum Cenſuram ſubeat.

Ut Objectionem adeo ſpecioſam præcaveam, Lectorum venia, obſervare liceat:

1. Quod in hoc Opere pateat, me unice tantum particularibus Factis inſiſtere; hæcque ipſa ſolummodo ad Incitamentum (ni peſſime fallor, ſufficientiſſimum) Medicæ Artis Cultoribus proponere, ut ſuas circa hanc rem Obſervationes inſtituant, ſicque, multiplicata magis

gis Experientia, quouſque ea obtineat, & quantum ipſi confidere liceat, determinari poſſit.

2. Poſito etiam, quod in communi Praxis decurſu Criſes neque fiduciam, oeque exſpectationem, mereantur, agnoſcendum eſt nihilominus, Facta, in hoc Opere communicata, ſuis meritis non plane deſtitui, quatenus varios particulares Caſus, de quibus nonquam ante cogitatum fuerat, in lucem protrahunt, & pro Exemplis ſerviunt, in ejuſdem ſaltem naturæ Caſibus, qui ſubinde naturaliter debebunt occurrere, cum jam inde toties paucorum annorum ſpatio obſervati fuerint.

3. Præter Criticarum Naturæ Inclinationum notitiam, quam Facta hæc nobis in univerſum ſuppeditant, negari nequit, ex datis circa Pulſum Intermittentem Obſervationibus ſpeciale lucrum Medicinæ accedere. Notiſſimum eſt, quam fatales, a *Modernis* æque, ac Antiquis, Auctoribus, Pulſus hujus in Acutis Febribus apparitioni Prognoſes connexæ fuerint *. Quæ vani terroris, deſperationiſque, ſcenæ inde in familiis productæ! quam pudendi Medicorum errores, qui in ejuſmodi Caſibus plus ſemel Mortis ſententiam ægris ſuis abſolute pronuntiarunt, eoſdem ſub Panicis horroribus derelinquentes, dum interim ſagacior Natura partes ſuas feliciter in occulto ageret, &, juxta communes Leges, perficeret curas, quas negligentior Artifex, propriæ defenſionis cauſa, ignoranter vocabat Miracula! Jam vero, cum terrores illi, erroreſque, iis, quæ commemoro, Factis efficaciter ſublati ſint, Intermit-

E tens

* Hoc ad pueros, aut provectæ ætatis Homines, non extenditur. *Vide pag. 43.*

tens in Acutis Febribus Pulſus nullam amplius ſua ſponte formidinem ingerit, tunc tantum mali ominis evadit, quando alia, ab hoc diſtincta, ſigna concurrunt, indicando, quod non ſit Criticus, Criſis inde ſignificata non conveniat, vel æger nimis debilis haud ſufficiat ſuſtinendo. Medicus etiam, vano metu liber, ſibi relinquitur, ut pacata mente ex toto Morborum ſtatu judicet, an Pulſus Intermittens periculum, an felicem potius Criſin, præſagiat. Si nullum aliud ex præſenti Opere beneficium Medicina caperet, quam multiplicata innoxiarum Pulſus Intermiſſionum exempla, in Caſibus, ubi generaliter lethales haberi conſueverant, non exigui ſane momenti negmium exiſtimandum foret.

4. Licet, ex pleriſque Modernis Scriptoribus ac Practicis, Antiquas Criſium Obſervationes univerſaliter fere neglectas eſſe, conſtet, auſim tamen periculum facere intrepide aſſerendi, numquam hactenus probatum publice, Obſervationes haſce falſas, vel precario adſumptas, eſſe, aut noſtrum earumdem Neglectum a quocumque Auctore legitime juſtificatum, fuiſſe.

Equidem me, ea, qua nunc a libris meis abſum, diſtantia, non ſatis præparatum fateor, ut rei huic vividam illam, cujus capax foret, ex parte Veterum, lucem adferam: attamen, cum id hactenus neglectum fuerit, ſequentes, quæ caſu penes me jacent, Animadverſiones Lectori non injucundas fore, ſperaverim.

Ut inutilis Objectionum, quæ tam frequenter in Criſium Doctrinam accumulatæ ſunt, Farra-

Farrago removeatur, incipiam, Obſervanda, quod, non obſtante Operum, *Hippocrati* vulgo attributorum, confuſione, multiplicibusque, quæ in iiſdem occurrunt, contradictionibus, nihilominus ex generali totius conſideratione appareat; 1. Ibidem non doceri, omnes Acutas Febres per Criſin terminandas eſſe; 2. Præter Dies *Septenarios* ac *Semiſeptenarios* dictos (quam proprium, vel improprium, Nomen ſit, a præſenti meo Propoſito alienum eſt, quod unice Subſtantiam rerum ſub uſitatis earumdem denominationibus reſpicit); præter hos, inquam, alios etiam, ut quintum, & nonum, pro Diebus Criticis agnitos fuiſſe; 3. Dies *Pares* ſimiliter in Criticorum claſſem admiſſos; Adeoque, quantum ex Factis, quæ his aliiſque *Veterum* Operibus continentur, colligere licet (omnes acceſſorios errores, & Philoſophicas, imprudenter huic Subjecto intruſas, fabulas, rejiciendo), veram Criſium Doctrinam nihil in genere aliud portare, quam 1. Quod Dies *Septenarii* ac *Semiſeptenarii* Criticis Febrium Acutarum Revolutionibus, & talibus plerumque Revolutionibus, quæ ad ægri ſanationem tendunt, ſine ulla, præſertim Criſium minus faventium reſpectu, aliorum Dierum excluſione, peculiari quodam modo dedicati ſint; 2. Quod Criſes per Signa, hoc ſcopo a *Veteribus* deſcripta, prævideri queant.

Si ſemel, hunc modum eſſe, conceditur, uti ego concedendum arbitror, omnes illæ Objectiones, quæ contra *Hippocratis Aphoriſmum* 61. *Sectionis* 4. aliaque ſimilia loca; contra Numeros *Pythagoricos*, prætextamque Criſium, & Dierum Criticorum, cum Lunæ Curſu Con-

 for-

formitatem * , fuerunt productæ; reperta in variis *Septenariorum* ac *Semiſeptenariorum* Dierum combinationibus, atque in eorundem cum Diebus Paribus conſenſu , Contradictio ; una cum mille aliis ejuſdem farinæ Objectionibus , licet tanto clamore a variis Auctoribus urgeantur , evidenter rerum tantummodo ſuperficiei inhærent , & a Subſtantia , varaque Criſium Doctrina , recedunt plane.

Præterea manifeſtum eſt, iſtas Objectiones , quæ ex ſuppoſita in enumerandis Acutarum Febrium Diebus Differentia illatæ ſunt, precarias, & enerves , eſſe , cum , in particularibus , qui pro Antiquis Criſium Obſervationibus adlegantur, Caſibus, Differentia hæc nunquam abſolute probata fuerit.

Illæ, quæ ex abſtractis Ideis Theoreticis derivantur, abſolute pueriles ſunt; quia, nos, in Variolis, Morbillis, Intermittentibus Febribus †, variiſque aliis, in dies occurrentibus , Morbis , nunquam hactenus Regularium Criticorum Periodorum Cauſas demonſtrare potuiſſe , agnoſcere cogimur. Hujus indolis negotia præſentis noſtræ in Theoriæ Medicæ cognitione portiunculæ vires in tantum ſuperant, ut illa, per abſtracta quævis Ratiocinationis Principia , ſive probare, ſive refutare , velle , pro abſurdo æque molimine haberi debeat.

To-

* Hoc ſimpliciter juxta *Galeni* Hypotheſin, neutiquam vero juxta Rationalem , a doctiſſimo DOCTORE MEAD in ſuo *de Imperio Solis & Lunæ Tractatu* propoſitum, ſenſum intelligo.

† *Bellini* hac de re Opinio ingenioſa tantum Hypotheſis,

Totam ergo Controverſiam, inter illos, qui, ſupra memorato ſenſo, pro Criſium Conſideratione pugnant, & pleroſque *Modernos* Practicos, ad Materiam Facti utrimque integre reduci, patet.

Veteres ſua ex parte inſtitiſſe Factis, eademque produxiſſe, & Facta hæc a *Modernis* quibuſdam confirmata eſſe, ignorat nemo.

Sat erit præſenti meo Propoſito (quod unice eo tendit, ut pro hoc Subjecto capaciorum Medicorum attentionem euramque excitem) duo hic, in ipſis noſtris Septentrionalibus terris, a binis eximiis Practicis, uno Antiquo, Moderno altero, dicto ritu factarum Obſervationum Exempla ſiſtere.

Modernus eſt Celeberrimus *Fredericus Hoffmannus*, adeo notus, adeo uſitatus, Auctor, ut, Lectorem ad generales ejus de Criſibus Obſervationes in *Tertio Medicinæ Rationalis Volumine* ablegare, ſufficiat: ubi Antiquos vindicat, atque ex præclara quadragenariæ Praxis Experientia demonſtrat, in pleriſque Acutis Febribus, tertium, quartum, ſeptimum, undecimum, vel decimum quartum, Diem pro Revolutionibus Criticis peculiariter notabiles eſſe; & ab omnibus aliis Diebus nonum atque undecimum, pro infelici, quæ illas ſæpe comitatur, cataſtrophe diſtinguit. Profecto vel tam regularis (qualis hic) Experientiæ Curſus alicujus ponderis atque auctoritatis æſtimari debet, vel nulla eſſe poterit Ars Medica!

Aliud Exemplum a Clariſſimo *Foreſto* ſumam, Auctore, ſive Eruditione Medica, ſi-

ve Experientia, nemini ſuæ ætatis ſecundo; Cum Opera ejus hoc tempore nonnihil rariora ſint, variis Lectoribus longe magis placiturum, non dubito, ſi hic illorum, quæ Subjectum, quod tracto, reſpiciunt, Compendium invenerint, quam ſi ſimpliciter ad Fontem amandentur.

Ex quadraginta octo Febrium Acutarum Hiſtoriis, ab Auctore hoc †, ſine ullo hujus noſtri Subjecti peculiari intuitu, enarratis, admodum memorabile eſt, triginta ſeptem Caſus (id eſt, tres quartas partes totius numeri) vel Criſibus ſtipatos fuiſſe, vel iſtis Diebus terminatos, quos *Septenariorum* & *Semiſeptenariorum* titulo inſignierunt; 4. 7. 11. 14. 17. & 21. ex hoc Numero, ſcilicet triginta ſeptem, ſeptendecim ægri Criſes paſſi ſunt, ſanatique omnes; ex viginti aliis, qui nullas Criſes ſubierunt, ſex moriebantur: ingenti ſane diſcrimine!

Ex hiſce Febribus, quinque quarto Die terminabantur, treſque ægri peribant; duæ & viginti ſeptimo, quibus alii tres occubuerunt; reliquæ, 14. ſeptem, 11. binæ, 17. una, & 21. itidem una, feliciter deſinebant.

Qui, de quadraginta octo, reſtant Caſus (hoc eſt, quarta totius pars), vel Criſibus ſtipati erant, vel terminati Diebus ſequentibus, 5. 9. 10. 20., & 24.; ſed cum notabili hac a ſupra memoratis Caſibus differentia, quod hiſce Diebus binæ tantummodo Criſes contingerent; qui Numerus, Caſuum
ad

† Obſ. & Cur. Med. Edit. Rothomag. a p. 12. ad p. 77.

ad præſentem Paragraphum pertinentium, quintam nequidem par em valet; dum interim Numerus Criſium, quæ *Septenariis* & *Semiſeptenariis* Diebus acciderant, Cauum, ad hoſce Dies ſpectantium, dimidiam fere adæquaverit. Quinque ægri ſanabantur, ſex alii peribant, id eſt tot præciſe, quot ex triginta ſeptem in duobus prægreſſis Paragraphis memoratis interierant.

Septem ex his Febribus nono Die finiebantur, quibus quinque ægri ſuccubuerunt; alius quinto Die moriebatur; & ex binis Caſibus Criticis unus lethalis erat.

Omnibus rite libratis, apparet evidenter, quam immenſum omnes reliquos Dies ſeptimus, & quoad Numerum, & quoad felices Criſium, Terminorumque, Eventus, ſuperaverit: hic enim Dies duodecim Criſes, Sanationes novendecim, & tres ſolummodo Mortes, habuit. Proximus ſeptimo decimus quartus erat, quo duæ acciderunt Criſes, Sanationes ſeptem, nulla Mors. Quartus autem nonuſque contraria ratione occurrunt; ex quinque, quorum Febres, abſque Criſi omnes, quarto Die terminabantur, tres perierunt; nono una tantum Criſis adparuit, & ex ſeptem hoc Die Terminis quinque lethales erant.

Prægreſſis Obſervationibus conſtat pariter, ex novendecim, qui Criſes ſubierant, ægris non niſi unicum interiiſſe (Summum ſane pro Critica Praxis Methodo Patrocinium!); dum interim ex viginti novem, quibus Criſis beneficium non obtigit, undecim obiiſſent. Sed & hic conveniet, maximi ad hoc negotium mo-

menti Obſervationem adjicere , ſcilicet, quod , juxta traditas ab *Antiquis* Regulas, varias illarum Criſium *Forcſtus* , uno, duobus , tribus , diebus , priuſquam evenirent , prædixerit ; uti curioſus cu libet Medicus, qui perlegendis iſtis Hiſtoriis impendet operam , non minori oblectamento, quam fructu, percipiet.

Longe abſum , ut Generales quaſvis Abſolutas Regulas, ex tam parvo Factorum numero, conſtituam: nec, ea a libris meis diſtantia, aliſque negotiis non omnino liber , exactam horum Factorum Comparationem ſuſcipere valeo, cum illis, quæ alii Acutarum Febrium *Hiſtorici* communicarunt; attamen , niſi me fallat Memoria, auſim adſerere, quod hoc, de quo nunc agimus, Subjectum tali Comparatione haud multum amitteret ; deſideraremque , ut ea legitime inſtituerentur. Interea prægreſſæ Animadverſiones ſufficiunt, evincendo , Criſium Doctrinam, recte intellectam, validis Facti Teſtimoniis vere ſuſtentatam videri, & a prudenti quovis Medico nullatenus, vel pro ridicula tractandam, vel ſuperciliofe conſiderandam, eſſe, donec hæc, aliaque ſimilia, Facta per Experientiam aut falſa aut precaria probata fuerint.

Quoad Practicos porro Criſium in Medicina uſus, duo Argumenta opponi poſſent. Primum, quod a præclaro quodam Medico Objectum audii, in Periculo conſiſtit, quod, ne Criſes concomitetur, timent; ex Suppoſito ſcilicet, quod hæ a violenta tantummodo, ad evacuandam præpollentem aliquam fluidorum ſarcinam, Naturæ lucta oriantur : *luƈta* , in qua mneri ipſa poſſet ſuccumbere ; quamque ideo avertere potius, quam periclitari, Prudentia ſuadeat.

Re-

Revera agnoſcendum eſt, quod violentia & agoniæ, quæ Criſibus aliquando junguntur, una cum periculoſis Naturæ, ſub conatu Critico deficientis, effectibus, Objectioni huic robur addant, probentque, talia nonnunquam contingere; ſed, in univerſum aliter ſe habere, evidenter fere ex ſequentibus Obſervationibus liquet.

1. Certum eſt, multa Criſium Exempla, poſt inſignes admodum, per Miſſionem Sanguinis, Purgationemque, Evacuationes, occurrere: quorum aliquot in hoc Opere reperiri poſſunt.

2. Variæ Criſes citra ullum memorabilem in ægro tumultum, luctamve, accidunt: quarum pariter aliquot in hoc Opere Exempla proſtant. Hæ binæ Obſervationes cum Objectione jamjam memorata ſubſiſtere abſolute nequeunt.

3. Criſes generaliter fixum quendam Ordinem ſequuntur: 1., ratione Dierum, quibus eveniunt; 2., prægreſſæ Coctionis, vel Cruditatis, reſpectu; unde, certitudine, cuicumque alteri, qua in Praxi Medica gaudemus, æquali, Criſium ſucceſſus prævideri poteſt. Huic ex Materia Facti inſtiterunt *Veteres*, eandemque *Moderni* illi, qui conficiendis circa hoc negotium exactis Obſervationibus dedere operam, confirmarunt; 3., reſpectu Signorum Prognoſticorum, per quæ Criſes, tribus ſubinde, prinſquam accidant, diebus, prænoſci poſſunt, dum nullus inſolitus tumultus, luctave, in ægro apparet, ut ex *Foreſto*, *Solano*, aliiſque, probare licet.

Ex Obſervationibus, ultima hac Paragrapho adlegatis, evidenter ſequitur, quod, ſaltem in ibidem memoratis Caſibus, Elateres Corporis, ſi id

ſi id ita exprimere liceat, in anteceſſum ad Tonum futuræ Criſis intendantur, omniſque eorumdem præcedens actio, ad præparandum hunc eventum, tacite concurrat. Talem Corporis Conditionem, naturalem neceſſariumque ſedis Morbi, qualitatis morboſorum fluidorum, ac generalis in ſolidorum Syſtemate diſpoſitionis, effectum eſſe, apparet; quorum imperceptibiles combinationes, abſque ulla periculoſa violentia. ad certos quoſdam menſuratos motus, & peculiariter fixas Evacuationes, per ſimplicem Proportionis ac Harmoniæ effectum, totum determinant. Prævia hæc ad Criſin Præparatio, ſub circumſtantiis, in tribus prægreſſis Paragraphis memoratis, evidenter nihil aliud eſt, quam Stabile Naturæ † Opus, aut illius Corpori proſpicientis Mechaniſmi, quem deſtinavit Creator, ut gradatim ſubigeret, tuncque expelleret, quidquid ulla ratione noxium reperitur, per talia particularia Emiſſaria, quæ, juxta combinationes jamjam indicatas, capaciſſima ſunt concedendi tranſitum. Hoc Naturæ Opus perpetuum eſt, conſtans, atque uniforme, quia a permanenti Principio, ipſa nempe Corporis noſtri Structura, derivatur. In levibus Febriculis talia fere imperceptibiliter eliminantur; evidentius autem in gravioribus; at tunc ſolummodo cum violentia, tumultu, & periculo, quando Corpus violentiſſime adficitur, Vitaleſque Elateres ad rupturam parati ſunt. In poſtremo hoc Caſu, hocque unico, ſupra memorata Objectio locum tenet.

Se-

Notula Interpretis.

† Toties hic & alibi, paſſimque in Scriptis Medicis, *Naturæ* Nomen, *Naturæ* Opera, prædicantur, ut utile duxerim, peculiarem, ad Calcem hujus Opuſculi, Diſſertationem addere, quæ *Naturam* illam, ejuſdemque Dotes & Actionem explicet,

Secunda Objectio conſiſtit in Incertitudine Prævidendi Criſes: cujus Reſponſum, in tertia parte illius, quod ad primam Objectionem dedimus, quodammodo anticipatum fuit. Sed Primarium profecto hoc eſt, Objectionem iſtam mere arbitrariam, & documentis deſtitutam, eſſe. *Antiqui* ſua ex parte propugnarunt Facta; qua de re aliquot jam inde Exempla protuli; & ex his fixas pro Criſium Prædictione Regulas conſtituerunt: *Facta*, & *Regulæ*, utraque æqualiter, ipſis noſtris temporibus, ut varios alios præclaræ famæ Medicos taceam, a Magno *Boerhavio* adoptata. Tam longæ, totieſque repetitarum, Obſervationum ſeriei pondus haud dubie ſentiet, quicumque perpenderit.

Quæritur jam: Ex quibus Factis, illæ, ab *Antiquis* pro Criſium Prædictione conſtitutæ, Leges falſæ aut præcariæ demonſtratæ ſunt? per quos Auctores? in quibus Circumſtantiis?

Oportet hic animadvertere, nullas Obſervationes, aliqua Juſtitiæ ſpecie, contra *Antiquorum* illas urgeri poſſe, niſi tales, quæ juxta ipſorum Normam factæ ſunt. Manifeſtiſſimum eſt, quod ſi tota Signorum ſeries, quæ juxta *Veterum* Obſervationem ad futurarum Criſium cognitionem ducit, Cruditatis videlicet & Coctionis Indicia, una cum iis, quæ imminentem Criſin indicant, vel illorum aliquod, in Morbi Hiſtoria neglecta fuerint, tunc hujuſmodi Hiſtoria, ſine evidenti Conſequentiæ vitio, contra Antiquarum circa Criſes Obſervationum certitudinem adlegari nequeat; quia una pluribuſve, ad Criſium cognitionem abſolute requiſitis, Conditionibus manifeſte caret. Iterum; licet Obſervatio hæc, dicto reſpectu, penitus per-

fecta

ſecta foret, ſed Activus Practicus, nata in ægro Revolutione Critica (quæ ſæpe Febris exacerbatione, anxietate, ſubinde etiam delirio, ſtipatur), Evacuationibus, Narcoticis, aut aliis quibuslibet intempeſtivis Remediis, Naturæ Operationem turbaverit, manifeſtum eſt, in ſimili Caſu, defectum Criſis (ſi hæc deinde deficeret) nulli in *Veterum* Obſervationibus incertitudini attribuendum fore. Itaque ſecundo Quæritur: Utrum vere in Medicina Obſervationum accurate juxta *Antiquorum* Normam factarum ſeries aliqua exiſtit, quæ illas, quas ipſi circa Cruditatem, Coctionem, Criſiumque Prædictionem, adlegarunt, evertat? Quod ſi ita ſit, tales Obſervationes omnium oculis exponantur; ſin ſecus, Moderna noſtra in Acutis Febribus Praxis multis difficultatibus, quæ nondum hactenus e-Iucidatæ ſunt, ſubjecta erit.

Notum eſt, certam quamdam Curandi Methodum, non improprie *Herculeam* appellatam, præſenti hac ætate in Medicina prædominari; illam intelligo, qua Naturam ſubjugare conantur Medici, & cogere Acutas Febres, ut ea via incedant, quam ipſi, Supremæ Ratiocinationis Poteſtate, Antiquis de naturali Morborum horum decurſu ac progreſſu Obſervationibus non curatis, in ſingulis Symptomatibus convenire, exiſtimant. Sic ad cujuſcumque inſolitæ Anxietatis, Delirii, Exacerbationis Febrilis, adparitionem Sanguinis ſtatim Miſſio, Veſicatoria, Opium, aliave Remedia, præſcribuntur, non examinando, uti fecerunt *Veteres*, ex antecedente Febris in omnibus ſuis circumſtantiis decurſu, an ea, quæ aggrediuntur, Accidentalia tantum, an Critica potius, Symptomata fuerint: quæ tamen res, in determinandis validis quibuſcum-
que

que Remediis, ut ex diverſis Exemplis Practicis judicari poteſt;, ſummi ſaoe momenti videtur. Vix, aliquem Modernum Medicum reperiri, crediderim, qui ſibimet *Galeni* vices non optaret, dum magnos hicce Vir, ex immioeotis Criticæ Narium Hæmorrhagiæ præſcientia, juſſam in *Romano* juvene ab aliis Medicis Venæ Sectionem averteret, &, felici Prædictionis ſuæ ſucceſſu, immediatam ægro ſanitatis recuperationem, famamque ſibi glorioſiſſimam, compararet. In tertio, *de Narium Hæmorrhagiis*, *Prima hujus Operis Partei*, a Doctore *Alvarez* adfirmato, Caſu, haud exiſtimem, quod ollus ſani judicii Medicus ſibi gratulatus fuiſſet, ſi, Criſin præcedente veſpera, ægro miſiſſet Saoguinem, uti Doctor *Alvarez* decreverat; aut, pacata mentis conſideratione, tam ſubitam, tam completam, Curam ab Artificiali Sanguiois Miſſione exſpectaſſet, qualem ibi Hæmorrhagia Critica producebat. *Ballonium*, exactom Naturæ Obſervatorem, agnitumque limati Jodicii Practicom, io *primo* ſuo *Epidemiorum libro*, quaſcumque, adpropinquante, vel præſente, Die Critico, Evacuationes ſtrictiſſime prohibere, memini; poſt levè Purgans, ſexto Acutæ Febris Die exhibitum, violentas periculoſaſque Hypercatharſes ſæpe ſe vidiſſe, teſtando; Similis Obſervatio in 4. *Libro* Περὶ Νόσων, *Hippocrati* adſcripto, proſtat,

Cum metuam, ne præcipites quidam *Theoretici* duo hæc poſtrema Monita, tamquam præoccupatæ Imaginationis, & Antiquæ Medicæ Superſtitionis, effectus, conſiderent, illorum cauſa, e re eſſe poterit, ut ea Maximi, quem præſens ætas, & quæcumque forſan poſt *Hippocratem* alia, produxit; Practici anctoritate confirmem.

mem. Hoc Charactere Celeberrimum olim Doctorem *Radcliffium* ultro agnoſcet quivis. Magnum huncce Virum religioſa quadam, & ſtupende felici, Criticorum Naturæ Operum Obſervatione imprimis claruiſſe, &, quoad omnium turbantium Remediorum, mitiſſimorumque etiam Catharticorum, uſum, in Acutis Febribus cautiſſimum fuiſſe, abunde innotuit. Inter varia ipſius de hoc negotio ſententiæ Exempla, a Medico quodam, meritis & candore præclaro, qui ei admodum familiaris fuerat, ſequens mihi narratum fuit. Sed, dum Factum memom; eorum, quos concernit; Nomina ſupprimam; ut invidioſa quævis & inutilis in ipſorum memoriam Animadverſio caveatur. Æger quidam, Febre Acuta laborans, eodem, quo leve Purgans ſumpſerat, die, Hypercatharſi moritur: ille, qui præſcripſerat, producit Formulam, &, pro ſua juſtificatione, Medicamenti lenitatem adlegat, quod adeo blandum videbatur Medicis, quos ea occaſione convenerat, ut ipſum ab omni mortis imputatione prorſus liberum declararent. Doctor *Radcliffe*, cujus ea de re judicium quærebatur, poſt Naturæ Symptomatumque Febrilium examen, Cathartici revera lenitatem agnoſcit; ſed, proprio ſibi emphatico Stylo, pronuntiat, *Fuiſſe Intempeſtivum*, *impeditam inde Criſin*, *adeoque Occiſum Ægrum*.

Hanc Medici, qui, admirabili in cognoſcendis Morbis Sagacitate, & incomparabili Praxis ſuæ Succeſſu, novum Dignitatis Auctoritatiſque gradum Medicinæ addidit, Sententiam, apud violentiſſimos etiam Criſium Hoſtes, alicujus momenti æſtimandam fore, merito ſperari poteſt.

Ex paucis hiſce, inter mille alias ſelectis, Ani-

Animadverſionibus adparet, quam imprudens periculoſumque eſſe poſſit, ſine ullo ad Criſis Obſervationem Reſpectu, Valida in ſingulis Febris Acutæ mutationibus Medicamenta præſcribere.

Hoc, non Acutarum tantum, ſed & Intermittentium, Febrium ratione, per oovas atque exquiſitas *Hippolyti Franciſci Albertini*, in *Actis Academiæ Bononienſis Anni* 1731. traditas, Obſervationes ulterius etiam corroborari poſſet: *Obſervationes*, iis, quas alii deinde Medici eidem Academiæ communicarunt, adeo univerſaliter confirmatas, ut, eaſdem pro veris, conſtantibus, atque fide digniſſimis, in Publicum emittere, Eruditiſſima hæc *Societas* minime hæſitaverit. Cum *Acta Bononienſia* omnium manibus non terantur, plurimis Lectoribus placiturum, crediderim, ſi hic earum, de quibus loquor, Obſervationum Compendium deprehenderint.

1. Accurata & diuturna Experientia obſervavit *Albertinus*, nullum ægrum Corticis Peruviani ope a Febre Intermittente plane, tutove, curatum fuiſſe, niſi immediate, brevi poſt, vel tardius nonnihil, Criſes ſubiret, ſimiles iſtis, quæ in Febribus, per alia Remedia, vel per Naturam, curatis, ſemper fere obſervantur. Animadverſio, quæ tales eludit Medicos, quorum in Obſervando diligentia una cum Febre ceſſat, nec toto Convaleſcentiæ Stadio ægrum proſequitur.

2. Uſum Corticis varias Criſium diſtinctas ſpecies, Sudores, Diarrhœas, Urinæ, imo & Salivæ, Fluxum, auctamve, & ab illa, quam ante habebat æger, diverſam, Fœtidoque Nidore diſtinguendam, Perſpirationem, promiſcue addu-

adducere. De ultima hac unum ex variis notabile Exemplum ſeligit, ubi, poſt uſum Corticis, prout Critica illa Perſpiratio diverſa ratione (ſi id ita exprimere liceat) Flueret vel Reflueret, ita pariter melius pejuſve habebat æger; ſicque, ſub dubia Sanationis & Recidivæ viciſſitudine, perſeverabat, donec ſtabili aliquot dierum Fluxu perfecte tandem convaleſceret. Proprietatem hanc, Criſium interventu Curandi, in omnibus aliis Febrifugis, validiſque in univerſum Remediis, animadvertit *Albertinus*.

3. Quemadmodum ſalutares Corticis effectus ad peculiarem aliquam Criſin limitati non ſunt, ita nec Tempus, quo Criſium harum una quædam vel plures poſt Remedii iſtius uſum adparent, ſtabile & regulare occurrere: aliquando tunc tantum contingere Criſin, poſtquam aliquot jam diebus intercepta per Corticem Febris fuit, & in priſtinam Sanitatem rediiſſe videtur æger †; ſed, abſque Criſi, intutam Curam.

4. Criſes has non Febrim tantum, ſed & natas inde recentes Viſcerum Obſtructiones, tollere.

5. In Febribus Intermittentibus, quas præceſſit,

† Simile quid Præclariſſimorum inter *Londinenſes* Medicorum Praxis exhibet, apud quos nota felixque aliquot elapſis annis Conſuetudo obtinuit, ſub ipſa Intermittentium per primas Corticis doſes Suſpenſione, lenia & roborantia Cathartica præſcribere, idemque poſt aliquot dies iterare Remedium, vel ab ipſo initio talem regulariter ſimilium Catharticorum copiam miſcere Cortici, quæ, ſine effectus Corticis per nimiam Laxitatem deſtructione, apertam Alvum ſervare poſſet. Invaluerat jamjam memorata Methodus inſigni, quem, in præſervandis a Cachexia, Ictero, vel Hydrope, ægrotis, habuerat Succeſſu, quæ in certa quadam Epidemica Conſtitutione poſt conſuetam Intermittentium Curationem frequenter acciderant.

ſit, aut comitatur, ſolitæ cujuſdam Evacuationis Suppreſſio, ægros in periculo verſari, niſi laudabiles Criſes uſum Corticis immediate excipiant. Variis hoc evidentibus Exemplis illuſtrat *Albertinus*, Hominum, quos, poſt Scabiei, Ptyaliſmi, Podagræ, variorum Ichoroſorum Fluxuum, Antiquorumve Tumorum, Receſſum aut Suppreſſionem, Intermittentes prehenderant. His datus erat Cortex, remota igitur aliquot diebus Febris, ægrique omni veriſimilitudine reſtituti perfectiſſime, ſed abſque ulla Criſi; cum, ſub maxime blandienti proſperæ Sanitatis ſpe, in violentos ſubito Morbos, alii in Inflammationes, Febres Acutas, & Parotides, alii in pericu oſ s Capitis Adfectus, Stupiditates, Paralyſeſque, alii denique in Apoplexias, inciderent.

Paucas aliquot ex prægreſſis Factis Practicas Leges *Albertinus* deducit, quas, quia perſpicaci cuivis Medico facile occurrent, omittam ego.

Id tantum generaliter obſervabo, quod, cum Febres, pro quibus efficax adeo Specificum (Corticem ſc.) poſſidemus, ipſæ abſque Criſium ope vere curari nequeant; cum exquiſita ad Criſes Attentio, dirigendis in ejuſmodi Febre Medici Actionibus, firmandoque verarum aut fallacium Curationum reſpectu Judicio, ipſis Factis adeo neceſſaria demonſtrata fuerit; quanto magis omnia hæc in Acutis Febribus requirentur, in quarum Sanatione Naturam multo inſigniores partes agere, notiſſimum eſt, magiſque, quam ad Intermittentium profligationem, contribnero? Cum vero Criſes iſtæ, atque earum Sequelæ, plerorumque Medico-

F rum

rum in Febribus Intermittentibus Obſervationem eluſerint; cum eaſdem Obſervandi Defectus tam multos, tam graves, & imperceptos nihilominus, errores produxerit; quam valide igitur ſimilium errorum Suſpicio in communem, Acutarum reſpectu, Criſium Neglectum cadet? Utique ſufficere videntur hæc, ut prudens quivis Medicus ad legitimum Dubium, reique iſtius Examen, revocetur.

Cotticis, ſine adjuncta Criſium ope, in radicali Febrium Intermittentium Curatione Inefficacia ad veri Remediorum Effectus, Operationiſque, exactiorem Scientiam deducere nos poterit, & faventem magis Criſium Ideam ſuggerere, quam quæ, poſt Medicinæ a Chymicis invaſionem, prævaluit. Ut res hæc clariori etiamnum Lumine perfundatur, examinare ſalutates bonarum Criſium Effectus, & cum iis, quos efficaciſſima noſtra Remedia producere valent, comparare, conveniet,

1. Certum eſt, aliquas Corporis noſtri Conditiones occurrere, quæ, ut Morboſa Fluida eliminentur, peculiares quaſdam determinatas Evacuationes exigunt: quibus alias quaſcumque Evacuationes ſubſtituere, inutile ſæpe, & periculoſum, fuerit. Hæmorrhoidalis reveta Fluxus, & Menſtruus, Revulſiva Sanguinis Miſſione ſupprimi aliquando poteſt: ſed, licet Copia ſic Evacuata naturaliter Evacuandæ alteri æqualis, vel & major, fuerit, attamen generaliter imperfecta illa Compenſatio, & mille, Suppreſſionis pediſequa, incommoda avertendo inepta, deprehenditur; quia Natura illa ipſa ratione non levatur, quam univerſalis totius Machinæ Determinatio poſtulat, neque iſthæc

De-

Determinatio, ſubſtituta Artificiali Sanguinis Miſſione, immutatur. Stabilis iſte (ſi Phraſin repetere liceat) ad certum quemdam Tonum teuſi Corporis Impetus clarius etiamnum in quibuſdam Cephalalgiis patet; quæ omni, juxta communem Venæ Sectionis ac Purgationis Methodum inſtitutarum, Evacuationum vi numquam removeri poterant, ſed ipſo inſtanti, & ad ſtuporem oſque, aperta Temporali Arteria, fugabantur: cujus rei multa apud *Proſperum Alpinum*, *Ballonium*, *Marcum Aurelium Severinum*, *van Meekren*, alioſque, Exempla proſtant.

Igitur ex Materia Facti manifeſte conſtat, certis quibuſdam Occaſionibus, certas tantum peculiares Evacuationes Noxiis Fluidis liberare Corpus, aut Machinæ Tonum atque Impetum mutare, poſſe.

Quod autem propriis Signis Criticis (id eſt, ipſis illis, qui ex Circumſtantiis Morbi, & univerſali Morboſi Corporis Impetu, ſequuntur, Effectibus) prævie denotata Criſis *eminenter* Naturalium iſtarum Evacuationum una videatur, quæ, æquali aptitudine & ſecoritate, alia quacumque Evacuatione ſuppleri nequeunt, ex Principio in præcedenti Paragrapho indicato ſatis liquet; videlicet, quod Natura per Sponraneam Criſin immediate levetur, illa peculiari ratione, quam Machinæ Determinatio & Neceſſitas tunc requirunt. Hoc autem, ni peſſime fallor, vere in Materia Facti conſiſtere, coilibet non præoccupato conſtabit, qui Salutares multarum Criſium Effectus, aliis illis efficaciſſimorum noſtrorum & *Herculeorum* Remediorum Effectibus exacte comparaverit.

Acutarum Febrium, Criſibus ſubito & perfecte remotarum, Exempla in Practicis noſtris Auctoribus nimis communia ſunt, quam ut in dubium revocari queant; & propria Evidentia adeo demonſtrata ſubſiſtunt, ut opus non ſit, ad aliqua hujuſmodi Facta provocare, quæ ipſe veriſimiliter Lector in *Prima præſentis Operis Parte* ultro animadverterit; cum ex adverſo interim, ſimilia Exempla fide digno quodam in ejuſmodi Caſibus Opum Medicarum Succeſſu umquam æquilibrata fuiſſe, haud meminerim. Hæ revera mirabiles ſæpe produxerunt Effectus, fauſtamque deſperatis Caſibus Mutationem ſenſibiliter induxerunt; at hic earum Efficacia limitatur, nec unquam forte, ad immediatam perfectamque Febris Acutæ gravioris Sublationem, extenſa fuit. Inter omnia Remedia, mirabilibus, quas in inſtanti perficit, Curis, ſummum Medicinæ Honorem *Arteriotome* addidit: ſed hæc illi, quod nunc tractamus, Negotio opponi nequit; etenim tantum abeſt, *Modernos* nos illius vero *Herculêi* Remedii Uſum ad tales, qui id manifeſte videntur exigere, Acutarum Febrium Caſus * extendiſſe, ut id ipſum univerſaliter neglexerimus, in iiſdem etiam Caſibus, ubi ab elapſi Seculi Medicis tam feliciter exploratum fuerat.

Criſes igitur, optimaque noſtra Remedia, ſingula ſub amiciſſimo cuivis Lumine perluſtrando, priores Efficacia poſterioribus præſtare plurimum, iiſdemque ergo apte compenſari haud poſſe, Factis conſtat.

2. Idem

* V. G. Inflammationes Menyngum & Cerebri, tales præſertim, quæ viſibilem Carotidum Pulſationem excitant.

2. Idem hoc, in peculiaribus quibuſdam Caſibus, vitioſis in Criticarum Evacuationum Materie obſervatis qualitatibus, putridis e. g. fœtidiſſimiſque Urinis, Sedibus, atque Sudoribus *, ulterius evinci poteſt; nam ſi Actívus Medicus, imprudentia, aliave qualibet ratione, imminentem hujus generis Criſin averteret, quam fatales eſſe poſſent Sequelæ? quam incerta hujuſmodi Materiæ per alia Emiſſaria Expulſio? quam periculoſa ejuſdem intra Corpus, donec expelli queat, Mora?

Sed, licet Remediis noſtris æqualis cum laudabili Criſi Efficacia concederetur, tunc tantum in partes venirent illa, quando Natura, nec manifeſte, nec regulariter, ad talem Criſin procederet: dum enim eo procedit hæc, inutilia iſta, ſi non immediate periculoſa, haberi debent: *Inutilia*, quia ad ſummum æqualis ſolummodo cum bona Criſi Efficaciæ ſupponuntur; *Periculoſa*, quia univerſalem Corporis Impetum violente mutant, aut debilitant, totamque perturbant Machinam, ut hæc ad aliam quandam Determinationem invertatur: quæ, ſine certo quodam (Inſtrumenti Muſici ex uno in alterum Tonum transferendi Diſcordiæ utcunque comparando) Tumultu, concipi nequaquam poteſt. Conſtans in omnibus ejuſmodi Caſibus difficultas; & licet fatalibus perpetuo Effectibus non ſtipata, attamen, Morboſos iſtos, & ſpontaneæ Criticæ Expulſioni paratos, Humores Viſceribus infigendo, Practicis

F 3 Mor-

* *Galenus*, a *Ballonio*, *Ep. edit. Venet.* p. 42. citatus, alicubi in ſuis Operibus, *Omnes fœtidas Excretiones perniciosas eſſe*, ſtatuit: Falſa evidenter Aſſertio! Vide ſupra *Obſ. V. de Sudoribus Criticis*, item *Ballon. Ep. pag.* 117. & *Albertinum* in *Act. Acad. Bonon.* loco cit.

Morborum Hiſtoriis abunde perículoſa adparuit, ut majorem, quam quæ in *Moderna* noſtra *Herculea* Praxi eidem paſſim adhibetur, Attentionem mereri poſſit.

Quæcumque pro Antiqua Criſium Obſervatione adlegavi hactenus, Strenuam Curandi Methodum excludere, nequaquam debent. Accuratam revera in Medico, continuamque, ad minutas quaslibet Signorum Criticorum Circumſtantias Attentionem exigunt; ſed tunc tantum clamant Otium, dum felicem inde futuram Criſin prævidet. Integra, ſub Acutarum primordiis, Libertate gaudet, Media, quæ Ars ſuggerit, efficaciſſima adhibendi, ut Inflammationis, Plethoræ, aut collectæ in Primis Viis Saburræ, Sequelas præcaveat. Tempus hoc, Ratione & Experientia teſte, alacri magnanimæque Actioni conceditur, priusquam Radices egerit Morbus, &, ſuſtinendis Remediorum Viribus neceſſarium adeo, ægri Robur deficiat. Pretioſa hæc Occaſio, a qua fauſtus vel infauſtus Febrium Acutarum Exitus fere omnino pendet, tanto a Criticis Morbi Periodis intervallo, Criſium Obſervatori æque, ac Vituperatori, patet. Fortunatiſſimum ſane ſe ſentiet prior, ſi Cauſas Morboſas eo tempore ita ſubjugare potuerit, ut arceatur Criſis Neceſſitas, Morbuſque ad ſpontaneam inſenſibilem Reſolutionem perducatur. Maturioribus Morbi Periodis, nulli non magis Reſtrictioni ſubjacet, niſi illi tantum, quæ, ab exacta, in Obſervandis omnibus Mali Circumſtantiis, Vigilantia, ab exquiſita, in diſtinguendis inde Salutaribus Noxiiſque Revolutionibus, Attentione, & denique a prudenti, ſub priorum Prædominio, omnium validorum Remedio-

rum

rum Abſtinentia, naſcitur. Nec onerofius hoc, quam quod unicuique Medico inevitabiliter incumbit, Officium: etenim, Naturam aliquas in Morborum Curatione partes agere, agnoſcunt omnes: vixque aliquem Medicum tantæ in Præſcribendo Incontinentiæ ſuſpectum arbitror, qui de hoc, propria Naturæ Sufficientia indictn ipſi, Otio querelas fundat. In omnibus aliis Morbi Mutationibus (tales intelligo, quas, aut mere Morboſas, aut Perverſas, aut, licet ſua Indole Salutares, Morbi tamen magnitudini Impares, deprehendit) omni vigore, totiſque *Herculeæ* Methodi viribus, diſtinguere ſeſe, & poterit, & debebit. Hoc revera videtur Medium, inter abſurdam iſtam puſillanimem Praxin, quæ, ex inepto metu Naturæ Ordinem, Criticoſque ejuſdem Impetus, perturbandi, ægrum Morbi ferociæ ignave tradit; præcipitemque illam Methodum, quæ Salutares Naturæ Operationes cum Morboſis mere in Symptomatibus confundit, &, utralibet ſine ullo diſcrimine aggrediendo, Regularem Morbi Curſum pervertit, novas Morboſas Complicationes excitat, maxime Naturalia ſimul, & Efficaciſſima, Curationis Media peſſumdat.

Ut hujus de Criſibus Diſſertatiunculæ Summam recolligam, adparere exiſtimem; 1., quod, ſi res iſta ab extraneis omnibus, quas Abſtractæ Ratiocinationis Præjudicia eidem miſcuerunt, Fabulis atque Hypotheſibus depuretur, Quæſtio, de vera Criſium, Dierumque iis peculiariter adpropriatorum, exiſtentia, ad meram Facti Materiem utrimque reducenda veniat; 2. quod Adfirmativa validis, Modernis æque ac Antiquis Factis ſu-

ſtineatur ; talibus ſaltem , quæ , omnes non præoccupatos Medicos ad ulterius Illius Subjecti Examen inducere , abunde valeant ; 3. , quod Criſes non ſint meri Effectus Naturæ ſibi ipſi relictæ , & violente luctantis ſub inerti Noxiorum Humorum Sarcina , ut quidam Medici exiſtimarunt ; at Succeſſiva potius , Continua , Definita , Opera exquiſiti illius Mechaniſmi, innatiquæ, & propriæ Conſervationi jugiter invigilantis, Principii, quo Providentiæ placuit, noſtra dotare Corpora, a Creatore certo certius deſtinata , ut , licet ex propriæ ſuæ Structuræ Indole , & externorum Agentium Injuriis, mille diverſis Malis ac Periculis indies exponantur , in longam tamen Annorum Seriem ſubſiſterent . Hoc univerſo Circumſtantiarum, Salutares Criſes concomitantium, Satellitio demonſtratum fuit; 4 . quod, ſine ullo ad Criſium Obſervationem reſpectu, valida , in ſingulis Febris Acutæ Mutationibus , Remedia præſcribere . periculo non careat; 5., quod, ſub determinato quolibet ad Criſin Impetu, Criſis hæc alia quacumque Evacuatione , æquali aptitudine & ſecuritate, ſuppleri nequaquam poſſit; 6., quod Salutares bonarum Criſium Effectus optimorum noſtrorum Remediorum Efficaciam longe videantur excedere; 7. , quod ingenioſa Criſium Obſervatio Magnanimæ Praxis Methodo haud repugnet ; 8., quod hac in re nullæ Obſervationes contra *Antiquos* legitime adlegari poſſint , niſi tales , quæ juxta eorum Normam confectæ fuerint.

Itaque , Generalibus illis, quæ de Antiqua Criſium Obſervatione , ſummoque, quod in Praxi mereantur , Pondere , fortuito penes me jacuere, Animadverſionibus enarratis, eas mihi , licet

licet iſtis, quas Subjectum admitteret, iiſque etiam, quaſi, ſi Otio & requiſita Librorum Opportunitate fruerer, pro eodem ipſa urgere poſſem, longe inferiores, haud exiguo tameo Momento occurrere, fateri cogor. Siniſtris aliquot in Operis hujuſce Scopom Objectionibus obviaſſe, idemque Affectato hodie Criſium Faſtidio exemiſſe, preſenti Propoſito plaoe ſufficiet. Donec ex oppoſito legitime ſtabilita Res, & juſtificata, fuerit, vix leniori eam, quam *Affectati Faſtidii* titulo adpellare poſſim. Tamdiu igitur, nos hac in re, ſine ulla ratione, a Veteribus deflexiſſe, meraque Conſuetudine, & dominantibus quibuſdam elapſi Seculi Præjudiciorum Reliquiis, ad Hodiernam noſtram *Herculeam* Praxio perveoiſſe, non ſine veriſimilitudine aliqua, Modernis nobis imputari poterit.

SECTIO II.

Continens Exempla quædam peculiaria, ex propriis meis Obſervationibus, circa ſupra memoratos Pulſus & Criſes, cum variis ſelectis Caſibus, mihi per Amicos communicatis.

Caput I.

Novæ Obſervationes circa Pulſum Dicrotum.

Observatio I.

Illa, qua *Antequeræ*, die 17. Septembris 1737. appuleram, Veſpera inviſens me *Solanus*, in iis, quæ eo uſque de ſuo Invento audiveram legeramve, nullum ſeſe Fundamentum ponere velle, inquiit; Conſentire ſe, ut antecedentia omnia illius rei Documenta prætermitterentur, totumque Negotium ad talium, quæ ſub mea in iſta Civitate Mora occurrerent, Factorum teſtimonia reducerem.

Pacti tenax, ejuſdem Menſis die 21. mane adſumpſit me ad Noſocomium *Antequeræ Sancti Joannis de Dios*, ut Pulſu Dicroto inſtructum, ſedecim annorum juvenem, & mediocri

Cor-

Corporis habitu præditum, ægrum inviſeremus. Nomen *Juan de Ortega*, *Oſſunæ* natus erat., jamjam a Febre Continua reconvaleſcebat, in qua, & purgatus fuerat, & ſectus Venam. Pulſus Dicrotus in ipſo prima vice eodem mane adparuerat; levis erat, & in ſingulis Pulſationibus continuus; unde *Solanus* exiguam Sanguinis quantitatem per Naſum, intra viginti quatuor horarum ſpatium, præſagiit; & quamvis repræſentarem ipſi, Secundum Ictum mihi inſtabilem videri *, nullum ad Narium Hæmorrhagiam adparere Impetum, quin & nullum ex omnibus iſtis, quæ pro tali Hæmorrhagia *Veteres* tradiderunt, Indicium, nihilominus, quod maxime mirabar, abſolute in ſua Prognoſi perſiſtebat.

In eodem Statu æger uſque ad 22. circa Auroram manſit: quo tempore, Prurire Naſo, ac, cum exigua Cruenti Muci, & paucarum Guttularum Sanguinearum, Excretione, Sternutare, cœpit. Viginti quatuor horis perſiſtebat Pruritus. Circa decimam matutinam tenuis Sanguinea Stria de Naſo prodiit; cumque Pulſus Dicrotus continuaretur, copioſioris Sanguinis apparitioni inſiſtebat Doctor; quæ ad octo etiam novemve Guttarum copiam poſt meridiem accidit. Proximo mane (videlicet vigeſima tertia) tres quatuorve Sanguinis Guttas, & totidem inſuper poſt meridiem, de Naſo reddidit: Veſperi Pulſus Dicrotus tardior evaſit, & Secundus Ictus diſtincta fere a Primo Ictu Pulſatio videbatur. Sequenti mane (vigeſima quar-

ta)

* Adparentiæ mihi in Secundo Ictu Inconſtantiæ, ut brevi poſt in eodem ægro obſervabam, Cauſa, diverſus Pulſum explorandi modus fuerat: nam regulariter Secundus percipiebatur Ictus, ſi digitus Arteriæ leviter adplicatus maneret, ſed, quoties hanc comprimerem, diſparebat.

ta) Pulſum abſolute Naturalem † reperi; quam ob rem æger ex Noſocomio dimiſſus fuit.

Inducebam hominem, ut me domi meæ conveniret, privato ibidem ipſum Examini ſubjectcturus. Pulſus ejus Naturalis manſerat. Rugavi, furtiter Nares emungeret, ſed nullus Sanguis apparuit. Pecuniam dedi, ut, ſi Media quædam ad excitandam Naſi Hæmorrhagiam eſſent adhibita, indicaret: Negavit; ſeque nunquam prius ullum ex iſta parte Sanguinem emunxiſſe, aſſeruit.

Observatio II.

Die 10. Octobris 1737., Don *Antonio Alvarez*, in Prima hujus Operis Parte memoratus, Medicinæ Doctor, illa ſeſe Veſpera in ſuo quodam ægru Pulſum Dicrotum percepiſſe, ideoque, licet Pulſus hic nunnihil obſcurus eſſet, Sanguinis, quam ægro ante præſcripſerat, Miſſionem diſtuliſſe, ſuamque de Narium Hæmorrhagia exſpectationem Familiaribus indicaſſe, *Solano*, mihique, narravit.

Proximo mane ſequentem Schedulam ad *Solanum* miſit.

„ Domine.

„ Heri tecum locutus fui de Prognoſi mea „ futuræ Narium Hæmorrhagiæ in Domino „ *Joanne de Zayas*, Domini *Criſtophori de Zayas*, „ cognati mei, Filio. Acutæ Febris Diem nunc „ quintum agit; & quamvis Circumſtantiæ Mor„ bi, Conſtitutio ipſius & Juventus, Sanguinis „ Miſ-

† Vide pag. 4. n. 6.

„ Miſſionem exigere viderentur, hanc tamen, „ ut narrabam, ob Pulſus Dicroti adparitionem „ diſtuli. Elapſa Nocte æger Sanguinem e Na- „ ſo dimiſit. Hoc mane Strophiolum ejus to- „ tum Cruentum vidi, & ſervandum juſſi, ut „ Veſperi Amicum noſtrum Doctorem *Nibell* „ adducas, ipſe examinet, in veritatem hujus „ Facti inquirat, Teſtiſque ſit ſtuporis & admi- „ rationis, quæ Caſus iſte in Familia excitavit; „ *Familia*, ut noſti, Dignitate æque ac Vera- „ citate notabili. Aliam, hodie futuram, præ- „ dixi Hæmorrhagiam, ſed minori quantitate, „ quia Pulſus Dicrotus obſcurus eſt. Sum &c.

Die 11. Octob. 1737.

„ Don *Antonio Alvarez de Aſejas*.

Hora quarta Pomeridiana, cum Doctore *Solano*, Domino *Chriſtophoro Solano*, illius Filio, & Domino *Joanne de Pedraza*, Philoſophiæ ac Medicinæ Baccalaureo, ad viſendum ægrum me contuli: Strophiolum totum Sanguine commaculatum vidimus: Hæmorrhagiæ quantitas fuerat, qualem, juxta Familiæ Phraſin, ovi teſta recipere potuiſſet. Æger aliquot diebus ante Capitis Gravitate laboraverat. Febrim admodum Moderatam invenimus, Lotium valde Coloratum, Pulſumque leviter (ſed, ut mihi videbatur, non omnino diſtincte) Dicrotum: Nihilominus aliam Hæmorrhagiam prædicebat *Solanus*, *Alvarezio* Veſperi eandem Prognoſin repetente. Æger tota ſequenti Nocte admodum Deliravit, ſed nulla adparuit Hæmorrhagia, nec mane vel minimas Dicroti Pulſus reliquias poteramus detegere. Quapropter Viſitationes noſtras abrupimus. Utrum in hoc Caſu Sanguis,

qui

qui per Nares debuiſſet effluere, introraptus fuerit ad Meninges, indeque productum Delirium, Lectoris Judicio relinquam.

Die ſequenti, videl. 13. Octobr., Doctor *Alvarez* Sanguinem Mittendum juſſit: Veſperi iterum obſervavit Pulſum Dicrotum, idque Familiæ indicavit. Proximo mane, hora nona, æger Narium Hæmorrhagiam paſſus fuit, &, hora decima, Brachii Venam, ſecunda vice, ſecabatur. Licet de iis, , quæ poſt 12. contigerant, nihil ſcirem, attamen, Curioſitate ductus, Viſitationes meas renovabam. Hoc mane, 14. ſcilicet, fortuito conveni ægrum, hora fere poſt Hæmorrhagiam elapſa, & Strophiolum ejus, amplis duodecim Cruentis Maculis recenter tinctum, vidi: Pulſus ipſi adeo Contractus erat; ut Secundum Ictum percipere non valerem: ſed is denuo poſt Meridiem adparuit; unde aliam intra 24. horas Hæmorrhagiam vaticinabar; quæ exſpectationi meæ haud reſpondit, licet Dicrotus, uti hactenus conſueverat, Pulſus ad quamlibet Diaſtolen perſeveraret. Siniſter hic Eventus *Solanum*, meque, ad accuratius ægri Examen impulit; deteximuſque, quod Doctor *Alvarez* a prægreſſo die per intervalla Fronti ac Temporibus Adſtringentia adplicaſſet: imperavimus mox, ut removerentur hæc, & Aquæ Calidæ Fomentum ſubſtituimus: quibus Mediis æger ſequenti mane, 16. Octobr., hora tertia, aliam, ultimo memoratæ exacte ſimilem; Hæmorrhagiam patiebatur: poſt quam Secundus Ictus, pro more, evanuit.

17. 19. 20., & 22., Indies ſequentibus Circumſtantiis Hæmorrhagiam ſubiit: Prima & Poſtrema valde exigui momenti erant, Aliæ bi-

næ

næ ſimiles ſupra dictis : Primam prægreſſa Veſpera, Secundam duobus fere diebus, Pulſus Dicrotus præceſſerat ; quod , juxta *Solani* Leges ; aliquantulum irregulare erat : Veſperis Tertiam Quartamque Hæmorrhagiam præcedentibus, ſed ante Tertiam præſertim, Secundus Ictus obſcure ſentiebatur : attamen oportet animadvertere, quod forſan eo præciſe tempore redire inceperit ; manè enim Pulſus perfecte Naturalis fuerat.

Poſt Quartam Hæmorrhagiam Pulſus Dicrotos per intervalla adparuit , ſed obſcura adeo irregularique ratione , ut nihil inde concludi poſſet.

In toto hujuſce Obſervationis Decorſu , admodum notabile eſt, quam regulariter poſt ſingulas , Prima forte excepta , Hæmorrhagias † Secundus Ictus evanuerit.

Observatio III.

Die 10. Octobris 1737. *Antequeræ* ad Noſocomium *Sancti Joannis de Dios* venit *Franciſcus Martinus de Caeſta* , in *Arragoniæ* Regno *Molinæ* natus, Vir procerus, macilentus, ætatis viginti ſex annorum , Colore Cachectico , Febre Quotidiana, obſtructiſque ac dolentibus Hypochondriis, laborans ; aliquot Diebus ante Capitis Gravitatem ſenſerat ; hæcque etiamnum perſeverabat ; inſuper & Naſi Hæmorrhagiam patiebatur.

10. Octobris, Pulſus leviter, ſed inconſtanter, Dicrotus adparebat ; ægerque Capite doluit . Proximo mane exiguam Cruenti Muci copiam emun-

† vide pag. 4. n. 6.

emunxit, & ſecundus Ictus, ad ſingulas Diaſtoles continuus, manifeſtus, ac Primo Ictui fere æqualis erat: quapropter majorem Sanguinis copiam, intra viginti quatuor horarum ſpatium, *Solanus* præſagiit. Tota die æger lancinanti Temporum dolore affligebatur, cum dextræ Naris pruritu; & ſequenti mane, 12. Octobris, exiguam, majorem tamen, quam prægreſſa die, Sanguinis quantitatem Naſo expulit. Lancinans Temporum dolor, cum Pulſu Dicroto, ſed levi admodum, continuabatur, majoremque iterum Sanguinis copiam *Solanus* præſagiit. Veſperi Sudavit æger. Nocte prehendebatur Diarrhœa, quæ, ad 14. mane protracta, ipſum omnimode allevabat †. Sed nullus hoc intervallo Sanguis adparuit. Nihilominus, die 13., una cum Capitis levitate, evidentiorem tota poſtmeridie, quam hactenus fuerat, Pulſum Dicrotum deprehendens, Hæmorrhagiam, intra 24. horarum ſpatium, prænuntiavi; quæ proximo pariter mane contigit: exigua quantitate erat, & e dextra Nare prodibat. Horis aliquot elapſis, exploravi ægri Pulſum; Secundus Ictus idem fere percipiebatur, &, ut prius, in Dextro, quam in Siniſtro, Carpo evidentior. Ex hiſce Circumſtantiis, ac Tempore, intra quod præcedenti vice regulariter adparuerat Sanguis, alteram in ſecuturum mane dextræ Naris Hæmorrhagiam prædicebam. Hora 2. matutina, non ſine ægri ſtupore, eventus Prognoſi meæ reſpondit perfectiſſime, poſteaquam dextri lateris Tempus, Oculus, atque Naris, horæ ſpatio doluiſſent. Hæc Hæmorrhagia nonnihil major erat, quam poſtrema.

In-

† Hæc, abſque prægreſſa ulla, vel ſocia, Pulſus Intermiſſione, accidit.

Inflatus hoc Succeſſu, ex Pulſus Dicroti continuatione, novam in proximum mane Hæmorrhagiam prænuntiavi; ſed fallebar. Poſt meridiem nihilominus, 16. Octobris, eodem fundamento, eandem Prognoſin repetii. Sequenti mane, cum inſigni Temporis, Frontis, ac Oculorum, dolore, excitabatur æger; & paucis deinde horis exigua Sanguinis copia per Naſum adparuit, quæ, uti ob Circumſtantias memoratas exiſtimo, longe notabilior prodiiſſet, niſi illo mane purgatus fuiſſet æger: quanta enim a ſuperioribus Vaſis Sanguineis, Purgantis ope, fieri poſſit Revulſio, Medicus rerum gnarus abunde novit. Toto die continuabatur dolor, & poſt meridiem ad Naturalem ſuum Statum Pulſus proxime adpropinquabat.

A 18. mane, uſque ad 20. mane, Pulſus Dicrotus manifeſtus erat. Quo fretus, binas falſas Prognoſes enuntiavi, & de Criticarum *Solani* Indicationum incertitudine incipiebam conqueri. Attamen oportet animadvertere, intervallo hoc Frontis Temporumque dolorem exacerbatum fuiſſe, donec 19. Veſperi Aquæ Calidæ Fomento profligaretur: Naſuſque adeo ſiccus erat, ut, etiamſi, quod iterum iterumque ab ægro fieri curabam, emungeretur, ne vel minimum Muci inde expelli potuerit.

20. Mane Pulſus Naturalis erat, meliuſque habebat æger: ſed poſt meridiem Pulſus denuo Dicrotus adparuit, iſque evidens percipiebatur, uſque ad 22. mane. Ultimis erroribus cautior redditus, a nova quacunque Prognoſi abſtinui; at, cum Naſi ſiccitas perſeveraret, 21. Veſperi Aquæ Calidæ Fomentum, Capiti adplican-

 dum,

dum, præſcripſi, uti & 22. mane, ut Vaſa ad naturalem ſuam Laxitatem reducerentur: tacituſque exſpectavi Eventum. Hanc Methodum deſideratus Effectus ſequebatur: etenim poſt ſecund um Fomentum immediate Narium Hæmorrhagiam æger ad viginti Guttarum quantitatem ſubiit: quo facto, Caput levatum fuit; & Secundus Ictus fere inſenſibilis evadebat. Poſt Hæmorrhagiam purgabatur.

A 22. poſt meridiem, uſque ad 28. Secundus Ictus, per intervalla, nunc Regularis, nunc Anomalus, Caputque in univerſum Vertiginoſum, fuit.

28. Sera Veſpera, ſolus adivi Noſocomium, & Secundum Ictum valde inſignem, Pulſum validum, Capitiſque Gravitatem ac Vertiginem, majora ſolito, deprehendi; unde impendentem Hæmorrhagiam audacter præſagii; juſſi, ut Caput Naſuſque Aqua Calida foverentur, Domuſque iſtius Præſidi indicavi, perſuaſum me, poſt Vaſorum Relaxationem, ſecuturam immediate Hæmorrhagiam. Intra horam deinde adhibebatur Fomentum, vixque æger tantillum Aquæ Naſo attraxerat, cum ſtatim duodecim fere Sanguinis Guttæ effluerent. Hanc tam perfecte adimpletam, Prognoſin ingens mihi Delectamentum peperiſſe, fateri cogor: eo magis, quod, nunquam me, niſi *Solani* Obſervationibus inductum, ea de re vel cogitaturum fuiſſe, certo ſcirem.

Parca adeo Hæmorrhagia liberando Capiti non ſuffecit; Grave hoc & Vertiginoſum manſit; Pulſuſque Dicrotus toto ſequenti die Inſignis, ſed proximis duobus aliquantulum Irregularis, erat. Statuebam igitur, experiri, utrum ibidem

la-

latens etiamnum ad Hæmorrhagiam Diſpoſitio remanſiſſet, poſtremoque Molimine contendere, ut per eam Evacuationem ægri Caput levaretur: quapropter bina ipſi ſupradictis ſimilia Fomenta, unum 31. Octobris Veſperi, & proximo mane alterum, præſcribebam. Succeſſit mihi prima Intentio; ſollicitata enim Natura poſt ſecundum Fomentum exigua Sanguinis adparitione reſpondit; ſed altera, Capitis Levamen ſcilicet, neutiquam implebatur. Secundus Ictus toto die leviter perſeverabat, & per difficilem ægri Loquelam, Veſperi, Linguam ipſius Torpidam evadere, adeoque Nervorum Capitis Compreſſionem fieri, detegebam.

Solanus, qui a 16. Octobris ægrum, nullo ad Hæmorrhagiam reſpectu, tractaverat, quamnos, haud exigui in ejuſmodi Morbo Uſus eſſe poſſe, exiſtimabamus, ea nunc ratione dirigebat Curam, quæ cum meis in hac Obſervatione partibus ſubſiſtere abſolute haud poterat: quare eam minus curare cœpi; & a 2. Novembris ægro quotidie non niſi ſemel adfui. Præter alia Remedia, adſtringentes Lotiones, Fronti ac Temporibus applicandas, præſcribebat Doctor, ad præcavendam Hæmorrhagiam, & per intervalla purgabat. Interea Pulſus Dicrotus, vel levis, vel irregularis, ad 4. Novembris uſque continuabatur. Hoc die, poſt meridiem, Pulſum exploranti mihi Secundus Ictus evidens validuſque adparuit; ſed denuo uſque ad 8. Veſperi imminuebatur; quo tempore manifeſtus ac vehemens inſurrexit; & proximo mane, omnibus præegreſſis majorem, Hæmorrhagiam patiebatur æger: Capitis autem Symptomata increſcebant.

Reliquus hujuſce Caſus, dum *Antequeræ* de-

gerem, Decurſus referri non meretur. Sed, poſtquam diſceſſeram, ægrum duas adhuc Hæmorrhagias ſubiiſſe, *Solanus* ſcripſit; quarum ſingulas Pulſus Dicrotus prægreſſus fuerat; qui tandem, remotis Obſtructionibus, ægroque convaleſcente, evanuit.

Hæc adeo conſtans ad Narium Hæmorrhagiam Diſpoſitio, ſociaque Symptomata, ex Obſtructione Hypochondriorum, productaque inde Aortæ inferioris Compreſſione, & ſubſequente Sanguinis verſus Caput Transfluxu, ſuam videntur traxiſſe Originem.

Tales erant tres iſtæ Obſervationes: quæ, dum *Antequeræ* morarer, circa Pulſum Dicrotum occurrerunt.

Obsertatio IV.

Anno 1737. brevi poſtquam *Antequera* redieram, Dominus *VVilhelmus Tyrry*, Domini *Joannis Tyrry*, Armigeri, Filius, Marchionis *de la Canada*, *Gadenſis*, Nepos, cum Capitis & ſtomachi, qui ab Indigeſtione quadam naſcebatur, dolore, levi ſimul Febricula laborabat. Sub Pulſu, ad ſingulas Diaſtoles, Dicroto, Naſi Hæmorrhagia adſectum reperi: Sanguinem dimidiæ fere Unciæ copia evacuavit, & intra quadrantem horæ Secundus Ictus omnino diſparuit *

Observatio V.

In Noſocomio *Gadenſi S. Joannis de Dios* doloribus Pleuriticis, Tuſſique, juvenis Aethiops adfligebatur. 1. Jannarii 1738. mane, Narium Hæ-

* Vide pag. 4. n. 6.

Hæmorrhagia adfectum reperi; tuncque prima vice ejuſdem Pulſum exploravi: Dexter Pulſus qualibet Diaſtole leviter, Siniſter inſignius, ſed non continuo, Dicrotus adparuit: taliſque, præſente, peractaque, hac Hæmorrhagia, manſit: donec brevi Intervallo æger exiguam iterum Sanguinis quantitatem dimitteret. Quare, ſecunda vice, examinavi Pulſum, &c, Simplicem regulariter cum Pulſu Dicroto Diaſtolen alternari, expertus ſum: ſenſim ille imminutus fuit, minus frequens evaſit, brevique Naturali Pulſationis Ordini * integre locum ceſſit.

Poſt meridiem, ac proximo mane, Pulſus Dicrotus obſcure adparuit †, &c, quarta ſecunda poſtmeridiei hora, paucas de Naſo Guttas ſtillavit æger; quem, elapſa deinde hora, inviſi, ſed tunc ne minimum quidem Secundum Ictum detegere potui. Abſque ullo (ſeu Pulſus, ſeu alia quæcumque, conſiderarentur) Hæmorrhagiæ Symptomate, vel Impetu, aliquot deinde diebus intra Noſocomium remanſit.

Observatio VI.

Die 2. Januarii 1738. ad idem Noſocomium venit robuſtus Juvenis, levi adfectus Febricula, & Frigore trepidans. Pulſus ejus plenus, erat, leviterque Dicrotus. Atque ita, ſine ullo alio Hæmorrhagiæ indicio, perſeveravit uſque ad 3. Veſperi: quo tempore, ad exonerandam alvom nitenti modica ſubito Sanguinis copia de Naſo erupit.

Proximo mane, eundem, ut ante, Pulſum Dicrotum obſervabam; ſed æger diutius

G 3 in-

* Vide pag. 4. n. 6. † Ibid. num. 7.

intra Noſocomium remanere noluit.

Observatio VII.

Anno 1738. Dominus *Wilhelmus Knight*, Nobilis, ætatis circiter viginti annorum, Juvenis, qui cum Dominis *Mannock & Ryan*, Armigeris, *Gadibus* cohabitabat, lethali Maligna Febre prehendebatur, cujus ipſo initio, una cum variis violentæ Irritationis indiciis, Pulſum continuo Dicrotum animadverti; taliſque, ſine ulla Hæmorrhagia, biduo perſtitit: quo finito, ſub ſpontanei Vomitus conatu, cum impetu, & modica quantitate, Sanguis de Naſo erupit. Proximo, ac ſequenti die eumdem detegebam Pulſum: nulla nova Hæmorrhagia adparuit; ſed Delirus evaſit æger, manſitque, donec poſt quatuor deinde dies occumberet.

Binæ hæ poſtremæ Obſervationes Hæmorrhagiæ, ob Vaſorum Sanguiferorum Reſiſtentiam impeditæ (*pag.* 64. *num.* 5.) Exempla ſuppeditant.

Observatio VIII.

Die 10. Martii 1738. robuſtus Juvenis, cum Quartana Intermittente, & Pulſu Dicroto, ad ſupradictum Noſocomium acceſſit. Febris hactenus peculiari illo Symptomate ſtipata fuerat, quod, eadem cum Paroxyſmi proportione, Naſi Pruritus inciperet, augeretur, atque decreſceret.

Pulſus Dicrotus continuabatur leviter, donec 28. ejuſdem Menſis æger Noſocomium deſereret; præterquam 23. & 24. quibus plenior diſtinctiorque adparuit.

To-

Toto hoc tempore, indies, Frontis, Temporum, totiuſve Capitis, dolore aut tenſione, ſed Naſi præcipue, Oculorumque, Pruritu, & frequenti Sternutatione *, adfectus fuit.

Die 11., 12., 13., & 14., pauxillum Sanguinis de Naſo emunxit, & 25., ſeptuagiota vel octoginta circiter Guttarum Hæmorrhagiam patiebatur.

Notari meretur, Pulſum Dicrotum, 11., mane, in Siniſtro, quam Dextro, Carpo evidentiorem extitiſſe, etiamſi Dextri lateris Pulſus eodem tempore plenior, & omni, cui Dicroti Pulſus obſcuritas potuiſſet adtribui, Impedimento immunis foret. Idem ſimiliter in diverſis aliis contigit.

Observatio IX.

Criſtoval Romero in idem Noſocomium adducebatur die 18. Februarii 1738. Prægreſſis quinque diebus, a frigidi Venti injuriis Cephalalgia adfictus fuerat. Explorando Pulſum, Dominus *Petrus Roxus*, Noſocomii Medicus, Secundum Ictum ad ſingulas Diaſtoles continuum deprehendit: 19. idem percepi ego: levis erat; veſperi gradatim evanuit; 20. mane, iterum revertebatur; poſt meridiem nonnihil obſcurior evaſit; ſic perſeveravit uſque ad 23. mane.

 18.

* Ut caveatur inutilis Obſervationum repetitio, animadvertere hic conveniet, quod, ex ultima hac Paragrapho, accuratam Regularium abſque Hæmorrhagiis Caſuum Ideam comparare ſibi Lector poſſit, quales *pag.* 54. memorati ſunt, Diverſorum Caſuum differentia in memoratorum ejuſdem Paginæ latio Symptomatum cum Naſi pruritu & ſternutatione, omnium ſixiſſimis, varia tantummodo combinatione conſiſtit.

18. Et ſequenti Nocte, Sanguinem larga quantitate octies per Naſum dimiſit æger; unde Caput ejus levabatur: 19. binas Hæmorrhagias ſubiit; ſecunda Hæmorrhagia ſatis inſignis erat, ulteriuſque levavit Caput: 20. unicum notabile Symptoma, reſiduus quidam Occipitis dolor, ſuperſuit; cui 21. poſt meridiem Temporum dolor acceſſit; Ambo veſperi Aquæ calidæ Fomento diſſipabantur: 23. etiamnum de Cephalalgiæ ſuæ reliquiis conqueſtus ſuit, cœpitque obſtupeſcere: proxima die Delirus ac Somnolentus evaſit; mane Pulſus, aliquando poſt tertiam & octavam, ſed poſt quartam paſſim, Diaſtolem intermiſit: eadem die ſubſequebatur Diarrhœa; verum abſque ullo ægri levamine, qui, Convulſionibus adflictus, intra paucos deinde dies ſuccubuit.

Alium, huic analogum, Caſum obſervavi, in cujus initio, licet æger, qui Pulſum Dicrotum exhibebat, inſignem Narium Hæmorrhagiam pateretur, aliquot nihilominus diebus Stupidus ac Catalepticus evaſit.

Ex binis hiſce Caſibus, Septima Capitis hujus Obſervatione, aliiſque, manifeſte conſtat, Pulſuum *Solanianorum* Adparitionem ad Criſes ſtricte dictas limitatam non eſſe; haſque igitur illis excluſive non ſignificari. Omnium ſimul Phænomenων Productum, Regula eſt, qua, utrum Evacuationes, hiſce Pulſibus indicatæ, Criticæ aut Symptomaticæ futuræ ſint, determinari debet. Attamen, a præcipuo, cui adhibentur, uſu, Pulſus Critici appellari legitime poterunt.

Ob-

Observatio X.

Deſumpta ex Literis Amici mei, Doctoris Petri Roxi, *Membri Honorarii Academiæ Medicæ* Madritenſis, *& Noſocomii* Gadenſis S. Joannis de Dios *Medici Ordinarii.*

----- Elapſa ſeptimana, alius in meo Noſocomio Narium Hæmorrhagiæ Caſus accidit, in Adoleſcente, qui, cum ingenti Temporum dolore, levi Febricula ægrotabat. Exiguum ad ſingulas Diaſtoles in ipſo Pulſum Dicrotum deprehendi, quem varii etiam Monachorum, ægro famulantium, obſervarunt, uti & Doctor *Franciſcus Garzia*, qui tunc caſu aderat. His fretus, ſine ulla temporis limitatione, Narium Hæmorrhagiam indicavi. Bidui ſpatio, abſque ulla Mutatione, aut Remediis, deſcripto jamjam Statu permanſit æger: tum vero ad ſex circiter unciarum copiam Sanguis de Naſo prodiit, unde Temporum dolor admodum imminutus fuit. Paucis poſt horis viſebam ægrum, Pulſumque, eadem ratione, Dicrotum deprehendens, alteram Hæmorrhagiam prænuntiavi †; quæ ſequenti pariter mane adparuit: poſt hæc Secundus Ictus deſiit, ægerque convaluit.

Doctori *Garzia* admodum placuit Obſervatio hæc, prima ſcilicet Hæmorrhagia, quam Pulſus ope prædictam viderat.

Gadibus, die 7. Octobris 1737.

Don Pedro Roxo.

Ob-

† Vide pag. 4. num. 7.

Obſervatio XI.

Ab Amico meo, Domino Joanne de Pedraza y Caſtilla, *Philoſophiæ ac Medicinæ Baccalaureo, mihi communicata.*

---- Inter alias meas Obſervationes valde ſingularis eſt ſequens: Vocabar, ut *Joannem de Toledo*, novendecim annorum, & tenui Corporis Habitu præditum, Adoleſcentem inviſerem. Habitabat in *Calle de la Ygleſia* * (ſic dicta Platea); illoque tempore Tertiana Intermittente Duplici laborabat. In Paroxyſmorum intercalationibus leviſſimum quemdam Pulſum Dicrotum ad ſingulas Diaſtoles deprehendi, ea exacte proportione, uti accederet, increſceretque, Paroxyſmus quilibet, manifeſtius inſurgentem. Prima, dum id obſervarem, vice, annuntiavi ægro, futuram illu, quem tunc patiebatur, Paroxyſmu, Hæmorrhagiam Narium. Mane redeunti, ſe præcedenre Veſpera, in vigore Febris, cum Pruritu Naſi, ingentem Suffocationem percepiſſe, illaque parte tres Sanguinis uncias evacuaſſe, retulit. Hac, & ſequenti, die, parem Prognoſin renovavi, pari Fundamento, Succeſſu pari. At, cum Hæmorrhagias iſtas debilitare potius, quam levare, ægrum animadverterem, neglexi illas, paucaſque Tartari Vitriolati, Nitri Antimonii, & Salis Abſynthii, doſes exhibui: quo facto, Febris, Pulſus Dicrotus, Hæmorrhagiæque, evanuerunt.

Addit: Obſervatio hæc pro Exemplo mihi ſerviit in aliis binis Adoleſcentibus, *Joſepho Manojas*,

* In *Rio Gordo*, Villa *Andaluſiæ*, ubi hæc Obſervatio facta fuit.

nojas, in eadem Platea, & *Joanne Pernia*, in *Calle della Cura*, qui eadem Febris ſpecie adſlicti erant, Hæmorrhagiiſque, quas ex Pulſu Dicroto ſimiliter prænuntiaveram. Hi ejuſdem Remedii ope ſanabantur.

Antequeræ die 13. Novembris 1738.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla.

Observatio XII.

In Epiſtola, quam ab eodem die 21. Martii 1738. accepi, ſequens Paragraphus legitur.

Amicus noſter, Dominus *Chriſtophorus Solanus* Febris Continuæ Puttidæ ſextum nunc diem agit; ſed abſque ullis periculoſis Symptomatibus: jamjam Narium Hæmorrhagiam paſſus fuit; alteramque Copioſiorem hoc mane. Utraſque Pulſus Dicrotus præceſſit, qui nunc etiam, ſed levis admodum perſeverat. Si in illius Morbi, Decurſu aliqua notatu digna Mutatio accidat, proximo Veredario intelliges.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla.

CA-

Caput II.

Novæ Obſervationes circa Pulſum Intermittentem.

Observatio I.

20. JAnuarii 1738. *Sylveſtre de Grana*, robuſta Compage Vir, carneoque & firmo Corporis Habitu præditus, ætatis circiter quadraginta annorum, cum Dolore in dextra & ſuperiori Thoracis parte, qui Brachium verſus extendebatur, ad Noſocomium *Gadenſe S. Joannis de Dios* acceſſit. Dolor iſte 18. inceperat, & Febre, Siti, Pulſu duro, humidaque Tuſſi, ſtipatus erat. Deinceps ad ſiniſtram Mammam, Humerumque, transſiliit, atque adeo violentus evaſit, ut æger decumbere nequaquam poſſet. Quamob rem bis ipſi Vena ſecta fuit, cum Levamine; Dolore autem vehementer iterum increſcente, adſectæ parti Scarificata adplicabatur Cucurbita; unde melius habuit: 10. nihilominus Morbi die, Dolore adeo ſatigatus, & inquietus, erat, ut in neutrum Latus cubare poſſet, ſed Erectus in lecto ſedere cogeretur: Pulſus evenit parvus, inæqualis, & ad ſingulas ſere pulſationes Intermittens. En Morbi Hiſtoriam, quam ab Amico meo *Petro Rovo*, Noſocomii Medico, recepi.

Eadem die, videl. 28. Januarii, inſtruebar de Statu ægri, ipſumque inviſebam. Pulſum, ſecunda quavis tertiaque Diaſtole regulariter Intermittentem, reperi; qualis ad 5. Februarii uſque perduravit: quo die æger poſt breviſſimam agoniam occubuit.

A 28. Januarii, ad ultimo memoratum diem, levem Diarrhœam, Tormina, Borborygmos, Flatuumque per Anum Eruptiones, ſubiit.

Poſtremis diebus æger de Palpitatione Cordis conquerebatur, & proxima ante mortem die Cordis Regionem examinans, ad quamlibet Inſpirationem diſtinctè percepi Motum, illi utcum, que ſimilem, quem in Emphyſemate Aër, aut in Trachea Pituita, exhibet. Unde, Fluidi cujuſdam intra Thoracis Cavum, vel intra Pericardium, Extravaſationem ſubeſſe, concluſi. Hæ, aliæque, Morbi circumſtantiæ induxerunt me, ut aperirem Cadaver: nec, injucundum Lectori fore, exiſtimo, ſi Diſſectionis meæ Hiſtoriam hic invenerie; partim, ut convincatur, nullam a me ſupprimi Circumſtantiam, quæ hujuſce Tractatus Scopo repugnare videri poſſet, partim, quia ejuſmodi Caſus, licet haud ignoti in Medicina, minime tamen vulgares exſtant.

Pleuram craſſam ac ſpongioſam, Pulmoneſque ipſi, ſed ſine ulla Subſtantiæ eorumdem ſenſibili Alteratione, adhærentes reperi. Pericardio aperto inodori, flaveſcentis, Puris Pinta circiter effluxit. Tum Cor, verum tota ſua Superficie adeo ſpongioſum, adparuit, atque adeo tectum Craſſamento Puris, ut id primo aſpectu haud cognoſcerem, præſertim, quia undequaque, inſigni Productionum membranacearum, Funiculorumve, quæ illud penitus desfigurabant, numero, Pericardio cohærebat. Interior Pericardii Superficies in eodem Statu fuit, nec, quod ſuam pariter Puris copiam continebat, Mediaſtinum diverſa ſeſe Conditione obtulit. In dextro Thoracis latere, ſub Clavicula, inter Pleu-

ram

ram atque Intercoſtales Muſculos, purulentus, Ovi magnitudine, Saccus adeſſet. Dextri Pulmonum Lobi ſuperficies inferior, cum reſpondente adjacentis Pleuræ ac Diaphragmatis portione, alium, ſed largum, ſimilis purulentæ materiæ Saccum, interius, ut ſupra memorati, ſpongioſum, formaverat.

Inferior magni parvique Lobi Hepatici Limbus pro parte lividus, inanis pene Veſicula Fellis, tumidus nonnihil Lien, & univerſus fere Tenuium Inteſtinorum Tractus, ad exiguam a Cæco diſtantiam, Inflammatus adparuit. Ex Jejuno, Vermium ſatis craſſorum Dodecadem circiter colligebam.

Poſt bidui Macerationem in aqua, Cor & Pericardium examinavi: interna Pericardii Membrana celluloſa erat, &, Puris craſſamento plena, adipoſam pinguiuſculi Hominis Tunicam perfecte æmulabatur: inter binas Pericardii Laminas, rubram, Carni ſimilem, Subſtantiam deprehendi, unius Lineæ craſſitie: utrum Muſculares Fibræ fuerint, determinare non ſuſcipiam. Cordis Subſtantiam, exteriori ejuſdem Involucro limitata, Inflammatio haud adtigerat. Intra dextrum Ventriculum parva polypoſa Concretio adfuit, Coloris pallide carnei, ſatis ſolida; hæc ad latus, ſub Venoſis Valvulis, Ventriculo cohærebat, ope Funiculorum quorumdam ligamentoſorum, quos infigebat Carni; inde in Auriculam protrahebatur, cujus Centro inſerta erat ligamentoſo quodam Funiculo, qui ibidem ab uno Auriculæ latere ad oppoſitum decurrebat.

In hujus Diſſectionis Hiſtoria aliquæ occurrunt Cauſæ, quibus Pulſus Intermiſſio probabi-

liter adſcribi queat, quæque igitur, ad diminuendum, *Solaniano* ſenſu, prægreſſæ Obſervationis Pondus, conferre poſſent. Verum hoc, poſt prudentem (obſervati inter Pulſum Intermittentem, ac Diarrhœam, Torminaque, &c., Nexus intuitu (totius Caſus, & aliorum ſimilium Factorum, Conſiderationem, Lectoris judicio oportet relinquere.

Liceat ex hac Obſervatione brevem obiter Animadverſionem deducere; ſcil. admodum manifeſtum eſſe, quanta Celeritate, quanto Vigore, internarum Inflammationum Progreſſus impediri debeat; adeoque quantum Acutarum Inflammatoriarum Febrium Eventus dependeat a Methodo, qua hæ in ipſis ſuis Initiis tractantur. Etenim, ſi Inflammatio ad certum quemdam Apicem adſcenderit, omnes Medicinæ Vires Suppurationem avertere nequeunt, nec uni universæ Facultatis Scientia de Sequelis hujus, cum ſemel formata fuerit, reſpondere poteſt.

OBSERVATIO II.

Die 20. Januarii 1738. poſt meridiem, *Emanuel Carrera* levem & inſtabilem Pulſus Intermiſſionem exhibuit. Ingenti tunc Flatuum per Anum Eruptione laborabat; Veſperi binas, flatulentas admodum, Sedes depoſuit. Pulſum ejus præcedenti mane, & ſequenti biduo, exploravi; ſed nullam Intermiſſionem detegere poteram, neque æger de ulla Ventris Perturbatione hiſce temporibus conquerebatur.

OBSERVATIO III.

Die 29. Januarii 1738. *Gallæcienſis* quidam Puer,

Puer, tertia qualibet, quartaque, Diaſtole, ſtabilem Pulſus Intermiſſionem exhibuit. Ab eo tempore, uſquedum proxima Veſperi reverterer, quinquies liquidam Alvum exoneraverat. Tunc vero Intermiſſionem minus frequentem, atque inſtabilem, deprehendi: & proximo mane Noſocomium deſeruit.

OBSERVATIO IV.

Die 30. Januarii 1738. in Ægro, cujus Nomen adnotare tunc neglexi, exigui temporis ſpatio, levem & inſtabilem Pulſus Intermiſſionem reperi. Rogavi igitur, an Diarbœam paſſus eſſet? Eo ſe die binas Sedes habuiſſe, plurimoſque, ipſo, quo mecum loqueretur, momento, Borborygmos percipere, reſpondit. Hi ſequenti Nocte continuabantur, qua Alvum tertia vice depoſuit.

Nec ante, nec poſt, memoratum modo tempus, ſcil. 30. Veſperi, ullam in ejus Pulſu Intermiſſionem deprehendi.

OBSERVATIO V.

Die 22. Februarii 1738, circa Veſperam, in *Michaele Emes*, Nauta *Britanno*, qui in eodem cum ſupra dictis ægris Noſocomio decumbebat, inſtabilem dextri Pulſus Intermiſſionem notavi, quarta, quinta, ac ſeptima, Diaſtole recurrentem. Longis aliquando Intervallis diſparebat; tuncque, uti prius, revertebatur. Proximo mane longe levior, minuſque frequens, Intermiſſio aderat. Æger, a 22. circa meridiem, liquidas tres Sedes, & Noctu Borborygmos, habuerat.

Ob-

Observatio VI.

Die 14. Octobris 1737., dum *Antequeræ* morarer, Don *Pablo de Caſtilla*, undecim annorum Puer, ſupra dicti Amici mei, Domini *Joannis Pedraza y Caſtilla*, ex Fratre Nepos, poſt immodicam Fructuum horæorum Ingluviem, in Quartanam Intermittentem incidit.

Proximo mane, hora nona, Don *Juan de Pedraza*, poſt ſingulas pulſationes Pulſum unius communis Diaſtoles ſpatio Intermittere, animadvertit; miſitque nuntium, qui id mihi indicaret. Hora decima ægro aderam; interea quatuor jam Sedes habuerat: Intermiſſionem tunc minus frequentem, ac decreſcentem, reperi; hæcque reliquo toto die irregularis atque inſtabilis permanebat. A 10, ad 12, tribus Teneſmis torquebatur.

Sequenti triduo, cum levi Diarrhœa, Teneſmis, Flatibus, & Borborygmis, invicem per Intervalla ſuccedentibus, Pulſus in eodem fere irregulari ſtatu perſtitit. Quarto die purgatus eſt æger, &, quinque pollices longum, Lumbricum evomuit. Poſt quæ Intermiſſiones, Sedeſque, minus etiamnum frequentes, & ſine ullis Teneſmis, Flatibus, aut Borborygmis, uſque ad 22. Octobris Veſperi, evenerunt; quo tempore, Intermiſſio ad unam, aliamve, ex ſequentibus Pulſationum Periodis regulariter recurrebat, & in eadem aliquamdiu Periodo morabatur, priuſquam ad alteram traſmigraret: Periodi hæ, ſecunda quælibet, tertia, quinta, octava, decima, vel undecima, Diaſtole deprehendebantur. Ob majorem hanc Intermiſſionis Regularitatem, li-

cet haud talis foret, qualis *Solanianis* Legibus requiritur, Diarrhœam tamen prædicendi periculum ſubii, & Noctu tribus quatuorve Sedibus Prognoſin confirmavit æger.

Intermiſſio minus iterum frequens atque inſtabilis ſuccedebat, & adſtrictior Alvus, donec utrumque Naturalem ſenſim Statum repeteret.

* Observatio VII.

Literis Amici mei, Domini Joannis de Pedraza y Caſtilla *communicata.*

Elapſa ſeptimana, una cum Domino *Antonio Alvarez*. Med. Doct., inviſi ægram, quam Febre Acuta adfectam deprehendimus, illoque Pulſus Intermittentis gradu, qui, futuram intra 24. horarum ſpatium, Diarrhœam ſignificat. Ad Venæ Sectionem inclinabat Doctor, ſed, Diarrhœæ exſpectatione, Remedium hocce diſferebat. Sequenti die, evanuiſſe Intermittentem Pulſum, noſque Diarrhœæ ſpe excidiſſe, non ſine admiratione deteximus. Examinata ægra, poſt ultimam Viſitationem, Menſes ſibi prorupiſſe, atque etiamnum continuari, retulit.

Varie ratiocinabamur circa hoc Phænomenon, ſed ſub Criticis adeo Circumſtantiis nulla Remedia præſcribebamus. Biduo poſt rediit Intermiſſio, & ſex ſeptemve Sedibus excepta fuit.

Hic Caſus admodum ſingularis videtur, ſi tuam mihi ea de re Opinionem communices, exactum tibi omnium, quæ comitabantur, Symptomatum Catalogum tranſmittam; expecto etenim, fore, ut majori tunc, quam quod Ne-

gotia jam admittunt, Otio gaudeam, &c.

Antequeræ die 2. Aprilis 1738.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla,

Observatio VIII.

Amicus meus, Dominus *Chriſtophorus Solanus*, brevi poſt Patris obitum, communicavit mihi Obſervationem, cunctis eſſentialibus Circumſtantiis exacte ſimilem Prægreſſæ. In Acuta Febre, poſt duas Venæ Sectiones, & unum Purgans, Pulſus Intermittens adparuit; ad Menſium Eruptionem ceſſavit; his prætergreſſis, revertebatur; ultimaque hac vice, Diarrhœa Critica ſtipatus erat *.

Observatio IX.

Ab Amico meo, Domino Joanne de Pedraza, *communicata*.

Inter alias, circa *Solani* Inventum nuper factas, Obſervationes, ſequens, quem etiamnum tractamus, Caſus neutiquam, ut ſpero, diſplicebit. *Pedro de Avila*, ſexaginta annorum Senex in Tertianam Duplicem Intermittentem incidit, cui Pulſus Intermittens adjungebatur, ſed hac peculiari ratione, quod Pulſus iſte binorum diſtinctorum Paroxyſmorum, quibus Febris illa Intermittens componebatur, uni ſolummodo adhæreret, illius regulariter, cum quo inceperat, Paroxyſmi Pediſequus, dum in altero, toto Febris hujus Intermittentis Decurſu, ne ſemel quidem occurreret.

* Vide ſimilem Obſervationem Doctoris *Gomez*, pag. 31.

Dicta Pulſus Intermiſſio, tertia, quarta, & ſexta qualibet, Pulſatione, reccurrit; levis fuit, regulariterque ſecum adduxit Diarhœam, cujus ſola ope ille, quem comitabatur, Paroxyſmus integre fere evanuit, & alter, qui ab ipſo Initio violentiſſimus fuerat, plurimum nunc imminutus eſt. Sum &c.

Antequeræ die 6. Auguſti 1738.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla.

Quam Regulares, quam Stabiles, quam Senſibiles, in tribus hiſce poſtremis Obſervationibus, Naturæ Impetus!

OBSERVATIO X.

Ejuſdem.

Diverſas alias, de Sudoribus ac Diarhœis Criticis, per relativos Pulſus prævie indicatis communicandas tecum Obſervationes habeo: ſed illas proximæ Opportunitati ſervare cogor. Interea tibi ſignificandum exiſtimo, me aliquos Intermittentium Pulſuum Caſus obſervaſſe, ubi nulla Diarrhæa, ſed ingens, ejus loco, Ventris Tumultus, ac Murmur, cum Flatuum per Anum exploſione, adparuit.

Antequeræ die 13. Novembris 1738.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla.

Ab eodem communicata.

- - - - Alium Malignæ Inflammatoriæ Febris Caſum hoc tempore tractamus, ubi tres ſucceſſive diverſæ Criſes, una per Sudorem, per Alvum altera, tertia per Hæmorrhagiam Naſi, ſingulæ relativo ſuo Pulſu prævie indicatæ, adparuerunt, & melius habet æger. Hujus, aliarumque, Obſervationum exactas tibi Hiſtorias tranſmittam; ſimul atque permittet otium &c.

Antequeræ 21. Maii 1738.

Don Juan de Pedraza y Caſtilla.

Varii deinde intervenientes Caſus meum cum prædicto Domino Commercium ſuſpenderunt primo, tandemque integre abruperunt. Hæc ratio eſt, cur in præcedentium Obſervationum, data occaſione, uti ſub Praxis, diverſarumque Occupationum, Impedimentis licebat, mihi communicatarum aliquibus Ægrorum Nomina, & peculiares aliæ Candoris Teſſeræ, juxta ipſius, meamque, Intentionem, accurate ſuppleri non potuerint.

Caput III.

Primæ Obſervationum Solanianarum *Originis ſuccincta Hiſtoria.*

Data hactenus Rerum, in *Solanianis* de Pulſu Obſervationibus præprimis eſſentialium,

exacta & fideli Hiſtoria; iiſdem, per varia nova Facta, nunquam prius edita, confirmatis atque illuſtratis; ſimilis Naturæ Exemplis quibuſdam apud *Veteres* detectis; validiſſimiſque, quæ de earumdem Obſervationum Veritate ac Certitudine requiri poſſent, Documentis, in variis magni momenti Teſtimoniis, quæ in illarum Favorem conſpirant, adlegatis; Reſtat jam, ut, Primæ Rerum adeo Inſolitarum Originis adjecta Hiſtoria, Lectorum Curioſitati ſatisfaciam: *maxime* profecto *Inſolitarum*, inter omnes, quæ poſt Circuitus Sanguinei Inventum uſque nunc in Publicum emanarunt.

Anno 1707. cum *Solanus*, Medicinæ eo tempore Studioſus, Domini *Joſephi Pabli*, Medicinæ Doctoris, & in Univerſitate *Granatenſi* Profeſſoris ac Vicedecani, Praxin in *S. Joannis de Dios*, *del Refugio*, atque *el Real*, Noſocomiis frequentaret †, in variis ægris Pulſum ſæpe Dicrotum expertus eſt, & *Pablum* de Cauſa hujus Uſuque, conſuluit. Suadebat hic, ut ejuſmodi Quiſquilias, non niſi ex fuliginoſis quibuſdam Vaporibus oriundas, negligeret: quam ob rem Juvenis *Solanus* nullam deinde huic Phænomeno Attentionem adhibuit: donec Obſervaret, eos, qui ægris famulabantur, in quotidianis Symptomatum, quæ ipſo abſente contigerant, Relationibus; iterum iterumque *Pablo* mentionem injicere de Hæmorrhagiis Narium, in iiſdem ægris, in quibus Pulſum Dicrotum ipſe (*Solanus*) deprehenderat. Hoc Curioſitatem ejus, Attentionemque, reſuſcitavit, ac, ſerio agitata te,

ad

† In *Hiſpania* Moris eſt, ut, poſt Medicinæ Studium, Candidati, pro Gradu Doctoratus, Medici alicujus Praxin biennio frequentent: cæterum non admittuntur. Quemlibet Spectatum Medicum ejuſmodi ſemper Diſcipulus ſequitur, quem *Practicante*, vel *Paſſante*, vocant.

ad accoratius ſupra dicti Phœnomeni Examen impulit.

Proximus, in quo Pulſum Dicrotum Obſervavit, Æger, viginti duorum annorum Juvenis, Ardenti Febre impetebatur, Eventum operiri decreverat; Remediorum igitur, a *Pablo* præſcriptorum, Uſum clam avertit. Violentiſſima interim Mentis Inquietudine, ob *Avicennæ* auctoritatem, angebatur, qui, jamjam lectus: *Pulſum Martelinum* (ſic vocat Dicrotum) *Malum eſſe*, enuntiaverat †. Sed iis denuo, quæ aliis ægris poſt eumdem Pulſum acciderant, incitatus, ſtatuit nihilominus, Caſum hunc Naturæ committere.

Sub hiſce Anguſtiis, Juvenis *Solanus*, a quinta Matutina ad ſextam Veſpertinam uſque, integrum tranſegit diem: quo tempore Naſi Hæmorrhagia adparuit, quæ, Intervallis aliquot comprehenſis, unius & dimidiæ horæ ſpatio potrahebatur, placide fluebat Sanguis, & ſex circiter Uncias toto illo tempore adæquabat.

Ab initio ad finem Hæmorrhagiæ exquiſitus Obſervator ægri Pulſum non deſeruit: eadem, qua Hæmorrhagia imminueretur, Proportione, Plenitudinem quoque., ac Frequentiam, Pulſus imminui, & Secundum Ictum ſenſim debilitari, fereque imperceptibilem evadere, deprehendit; ſed, aliquamdiu ante ſingulos Hæmorrhagiæ Inſultus, adſurgere denuo, ac manifeſte increſcere; &, licet ab ipſis totius Hæmorrhagiæ Initiis Plenitudo Pulſus & Frequentia paulatim decreſcerent, Secundum attamen Ictum ante quemlibet Hæmorrhagiæ Paroxyſmum Periodice re-

† Lib. 4. Fen. 2. Tract. I. cap. 27.

verti; donec illa omnino denique tranſiiſſet. Hujus Criſis ope æger perfecte convaluit. Inſolitus adeo Caſus *Solanum* Juvenem ineffabili Gaudio ac ſtupore perfudit. Paucis deinde diebus, in altero quadragenario Ægro; ſimilem in ſimili Febre Obſervationem, fauſto non minus Succeſſu, concinnandi, Opportunitate gaviſus eſt: hac tamen Differentia, quod minor priore Hæmorrhagia, & Secundus Arteriæ Ictus Primo debilior, adpareret; unde, de futuræ Hæmorrhagiæ Copia ex Pulſu dijudicanda, Aniam arripuit Obſervator.

Animo ad tales, quotquot occurrerent, Caſus aſſidue intentiſſimo, ſuas de Pulſu Dicroto Obſervationes ad illud ſenſim perduxit Faſtigium, quod in hoc Opere Lectori innotuit.

Semel in Pulſum fixa *Solani* Attentio novam brevi, Intermittente Pulſu, admirationis & oblectamenti Scenam aperuit. In memorato ante Noſocomio *del Refugio* Æger quidam Febre Acuta adfligebatur, cujus tertio die, Pulſum Intermittentem, aliquando ſingulis ſeptem, aliquando ſingulis octo, Pulſationibus recurrere, *Solanus* ſenſit: quod, Morbi magnitudini copulatum, ex recepta tunc Prognoſis Regula *, lethale, prima fronte, Indicium judicabat. Sed deinceps, ſuas de Pulſu Dicroto Obſervationes recolligens, ad quaslibet Caſus hujus Permutationes ſollicite attendere, & examinare, ſtatuit, numquid Intermittentem Pulſum aliquis forte Effectus exciperet, iis analogus, quos Pulſui Dicroto ſucceſſiſſe animadverterat. Præſcriptorum Remediorum, ut in prægreſſo Caſu fecerat, Uſum cavit. At hic denuo, quæ primo nuper Hæmorrhagiæ Caſu inexpertum

* Vide pag. 75.

pertum Obſervatorem torſerant, Dubia & Anguſtiæ recurrebant. Hæc ipſum toto tertio die, & quarti dimidio, excruciarunt. Tunc autem, ingenti eo tempore Anxietate, acribuſque Torminibus, adflictus æger in copioſam denique Diarrhœam incidit, *Solanus*, cui id indicabatur, ſtatim ad Noſocomium advolat, explorat ægri Pulſum, Intermiſſionem ſecunda quavis Diaſtole recurrentem percipit, & illo, quod ad ægri altius tranſegit, duodecim horarum ſpatio, ſæpe tangendo Pulſum, uti Diarrhœa procederet, ita Intermiſſionem imminui, detegit, donec, ægro omnibus Incommodis libero, omnino tandem evaneſceret.

Sic Juvenis Obſervator novum ſibi indies Lumen, Diligentiæ ſuæ Præmium ſimul & Incitamentum, irradiare perſentiit. Reliquo Anno 1707. Obſervationes ſuas feliciter, ſed claneſulum ſemper, proſecutus fuit, ut, de impedito Remediorum, ægris ſub Dicroto & Intermittente Pulſu præſcriptorum, Uſu, Doctoris *Pabli*, Viri violentiſſimo Temperamento præditi, Offenſam deflecteret. Denique Anno 1708. Oblectamento fruebatur *Solanus*, illam, quam hac via acquiſiverat, Scientiam, Publico Manifeſtiſſimoque Exemplo, demonſtrandi.

Don *Franciſco del Caſtillo*, Medicinæ Doctor, *Granatæ* in Acutam Febrim incidit. Admodum ſæviebat Morbus, treſque, in illa urbe Præclari, Medici Collegæ ſaluti præerant. Sexto Febris die, Pulſum poſt Secundas quaſque Diaſtoles Intermittere experti, Ægrum certiſſime Moriturum, unanimiter pronuntiarunt. Juvenis *Solanus*, qui eo tempore *Pabli* Præceptoris Praxin frequentabat, petebat, ſi liceret, ſuam de hoc Ca-

Caſu Opinionem exprimere; Seque pro Naturæ Molimine ad evacuandos per Sedem Morboſos Humores Pulſus Intermiſſionem accipere, coram omnibus declarabat. Sed ſtatim Juveni indicebatur Silentium; Temeraria ejus Opinio, & *Galeno* Contraria, cenſebatur; Ægri Morte Familiaribus annuntiata, abrumpebatur Conſilium.

Hora, eadem Veſperi, octava, violentiſſimos Ventris dolores, ſupra Pubem præcipue, percepit Æger, totiſque viribus inclamavit Remedium. Confeſtim uni Medicorum mittebatur nuntius: Juſſit ille, ut alborum Liliorum oleo Abdomen inungeretur. Dolores nihilominus uſque adeo intendebantur, ut, ſumma Anxietate, Æger de lecto ad cubiculi angulum exſiliret*. Triſti hoc Spectaculo perturbata, univerſa repente Familia circa ægrum confluxit, ipſumque largam Craſſæ ac Opacæ Urinæ copiam*, duaſque aut tres Sedes, evacuaſſe, reperit. Placide porro repetiit lectum, tota Nocte dormivit optime, & Febre liber evigilavit.

Diarrhœa, priuſquam contingeret, indicata, præſertim ut ſequela Symptomatis, quod Medici Lethale declaraverant, Juveni *Solano* non exiguum ſane Honorem peperit, uniuſque ex prædictis Dominis Favorem lucrata eſt: ſed, quia Doctoratus Gradu etiamnum deſtituebatur, nullum inde ſolidum Beneficium retulit: &, anguſta Domi re, Praxin exercendi cauſa, *Illoram*, parvum in vicinia Oppidum, diſcedere, haud diu poſt coactus fuit.

In hac Urbe, ubi, Archiatri titulo, Medicinam profitebatur, circa Anni 1709. finem, vel de-

ſequentis initium, freqnenter Pulſum quemdam Inæqualem reperit, quem parum admodum curavit, donec, peculiari, qua, poſt ſupra dictas Obſervationes, Pulſum ſemper examinabat, Diligentia, illum, Dicroti atque Intermittentis more, Regularibus ſæpe Periodis recurrere, intelligeret. Ad quaslibet nunc, quæ in Pulſu occurrerent, Novitates abunde præparatus, Pulſum hunc ſollicite explorabat, quem Criticis in univerſum Sudoribus, ſed ſubinde Simplici tantum Humiditate, aut Eruptionibus Cutaneis, ſtipatum eſſe deprehendit (de binis ultimis nullam in Prædictionum Legibus mentionem attulit); &, ut alias olim de Dicroto atque Intermittente Pulſu perſecerat, ſic haſce etiam de Pulſu Inciduo Obſervationes, iterato Opere, perpolivit.

Jamque in Prædicendis Criſibus *Illoræ* Famam acquiſiverat *Solanus*, cum *Franciſcus de Caſtro Palomino*, in eodem Oppido Chirurgus, illas, quarum adminiculo tot ſtupendas, uti ipſe teſtis fuerat, Prognoſes conficeret, Leges noſcere, exoptabat. Hunc ea de re inſtruxit Auctor, permiſitque, ægrôs ſuos viſeret; unde tantam in hac Methodo Experientiam adeptus eſt, ut, poſtquam *Illoram* reliquiſſet *Solanus*, variis ibidem loci felicibus Præſagiis celeberrimus evaſerit, & commune, quocumqne urgente Caſus Refugium.

Proximus, cui ſuam Prædicendi Artem communicavit *Solanus*, Don *Pedro Fermin* appellabatur, qui tunc Praxin ejus frequentabat in *Rute*, & *Iznajaræ* poſtea, nec non *Granatæ*, ubi Praxin Medicam exercuit, Criſes fauſtis ſæpe avibus prænuntiavit. Ad binos hoſce Dominos,

ut

ut maturæ ſuarum de Pulſu Obſervationum Originis Teſtes, Auctor publice provocare conſueverat.

En Hiſtoriam, quam de novarum Obſervationum incunabulis a *Solano* ipſo accepi. Hæc in quibuſdam (a mere Medica Hiſtoriæ Parte alienis) ab iſta differt, quam in *Lapide Lydio* evulgavit; ſed ibi, quæ *Pablum* Præceptorem potuiſſent offendere, omnia prætermiſerat.

Multiplex porro in Criſium Prædictione Lumen, quod Pulſu certe obtineri non poterat, *Veteribus* ſe debere, agnoſcebat *Solanus*. Haud dubie animadverrit Lector, Auctorem, variis in hoc Opere Caſibus, futuras ad ſtatam horam Criſes,-ipſaſque, quæ comitarentur, Circumſtantias, prædixiſſe. Hoc, prima fronte, admodum ſtupendum, & incredibile adparet ſingulis, qui *Antiquorum* Obſervationes de Febrium Acutarum Naturâ, Charactere, generali Decurſu, particularibuſque Paroxſymis, & de diverſis, ad quas in ejuſmodi Febribus & Paroxyſmis variæ Criſes ſolent occurrere, Periodis, haud recolligunt: harum autem Circumſtantiarum intuitu, ceſſat Stupor, & facillime concipitur, qui indicata per Pulſum Criſis ad peculiarem Horam, & peculiaria ipſi jungenda Phœnomena, reſtringi queat. Sic v. g. in Acura Febre, regularibus Paroxyſmis, intra 24 horarum ſpatium futuram per Sudores Criſin Pulſus indicet; illa, qua Paroxyſmis Remiſſio exſpectarur. Hora determinanda erir, ut tempus Criſis; quæ, juxta ſpecificam Febris indolem, violenriam, lenitatem, Ægri, robur, temperamenrum, ætatem, diverſas alias conditiones, ipſiuſque Criſis magnitudinem, Delirio, Rigore, Anxietate, &c., vel ſtipata erit, vel immu-

munis, Pro Subjecto, quod ab *Antiquis* adeo accurate tractatum eſt, Generales hæ Animadverſiones ſufficiunt.

Non inutile erit, Lectorem hoc loco inſtruere de Circumſtantia quadam, in Hiſtoria prædicti a *Solano* Icteri (*pag.* 40.) prætermiſſa. Pulſus Incidui memorata ibidem Durities Auctori innuit, notatam inde Criſin haud futuram per Sudores: ſed quid ipſum induxerit, ut Icterum fore judicaret, nequaquam exprimitur. Profundum hoc Myſterium videri poteſt, quod ut penetretur, eximium quoddam Ingenium poſtulet, atque etiamnum forte Lectoris animum ſuſpenſum tenet. Sed revera nihil aliud erat, quam obviarum aliquot Morbi Circumſtantiarum facilis quædam Combinatio, Melancholiæ Hypochondriacæ, triduo ante Criſin, Hypochondriorum Dolor & Tenſio ſupervenerant: hæc, ex Pulſu, quo alia Criſis ſpecies indicabatur, nec Diarrhœa, nec Vomitu, nec Urinæ Profluvio, terminanda judicavit Auctor; adeoque, Icterum fore, concluſit, maxime Naturalem ſcilicet hujuſmodi Caſus Progeniem.

Sic ad vulgares aliquot, in unum adſpectum collectas, Circumſtantias exquiſita Attentio tacitas Naturæ Operationes detegit, atque in Lucem educit Res, quæ Humanæ Induſtriæ Limites ſuperare, ceteroquin viderentur.

Epilogus.

Galenus a *Baglivio* adlegatus, *Pulſu poſt ſingulas pulſationes Intermittente proxime inſtantem Mortem denuntiari*, ſtatuit. Idem ſe in Acutis Febribus obſervaſſe, adfirmat *Baglivius*. Pulſus, illo gradu, *Solaniano* ſenſu, Intermittentis unica, quæ novi, Exempla *Proſperi Alpini* Obſerſervatio, & *Obſ. 6. pag.* 134. jam inde memorata, ſuppeditant. Agnoſcere oportet, quod, in earum prima, Ægra, licet Criſis beneficio convaleſceret, ſub imminenti tamen periculo, aut fuerit, aut eſſe ſaltem adparuerit. In altera autem, quantum animadverti potuit, tam brevi tempore Intermiſſio perſtitit, ut neutra ex parte iſthæc urgeri queat. Ægros revera aliquot, Acutis Febribus conflictatos, Intermittente ad ſecundas quaslibet tertiaſque Diaſtoles Pulſu, feliciter convaluiſſe, variis in hoc Obſervationibus demonſtratum eſt. Verumtamen Caſus, a *Baglivio* memorati, Eventus periculoſus hactenus, ſi non lethalis, videtur. Nihilominus, ut res hæc abſolute decidatur, multum veriſimiliter contribuere poterit Pulſus Conditio; Parvus, Debilis, & ad ſingulas præſertim Diaſtoles Intermittens, Pulſus Lethale, in univerſum loquendo, Indicium ſuppeditet. Huncque, ut videtur, Caſum, in Prima de Intermittente Pulſu Proportione, *Solanus* reſpexit; quem (*pag. 5. num. 1. Tunc tantum Mortem portendere*, enuntiat, *cum robur*, *ad perficiendam Criſin requiſitum*, *deficit*. Sed utrum Pulſus, eo gradu, Intermittens, validus licet & inſignis, Signum Fatale exhibeat, id, una cum omnibus, quæ huc uſque dicta ſunt, prudenti Lectoris Meditationi atque Experientiæ, ſubmiſſo

ani-

animo relinquam. Etenim, ut illud hic repetam, referre Facta, novam Obſervationum Scenam recludere, alioſque, majori Experientia & Opportunitate feliciori me præcellentes, Medicos ad ſerium adeo inſoliti, adeo gravis, Negotii Examen impellere, præcipuus mihi Scopus fuit, &

FINIS.

Fungar vice Cotis.

99 837026